

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Selefilere ve Tasavvufçuların görüşleri Kitabına Reddiye

Ebu Sa'd- el-Almanî

Takdim ve Gözden Geçirme: Ebu Muaz Seyfullah Erdoğan

Mukaddime

Şüphesiz hamd yalnız Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerlerinden, amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidayet verdiğini kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da kimse doğru yola iletemez. Şehadet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O, bir ve tektir, O'nun ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki, Muhammed Allah'ın kulu ve Rasûlüdür.

"Ey iman edenler! Allah'tan nasıl korkmak gerekirse öyle korkun ve siz ancak müslümanlar olarak ölünüz." (Al-i İmran; 3/103)

"Ey insanlar! Sizi tek bir candan yaratan ve ondan da eşini var eden, her ikisinden birçok erkek ve kadın türeten Rabbinizden korkun. Kendisi adına birbirinizden dileklerde bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık bağlarınızı kesmekten de sakının. Şüphesiz Allah üzerinizde tam bir gözetleyicidir." (en-Nisâ; 4/1),

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve dosdoğru söz söyleyin. O da amellerinizi lehinize olmak üzere düzeltsin, günahlarınızı da mağfiret etsin. Kim Allah'a ve Rasûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşla kurtulmuş olur." (el-Ahzâb; 33/70-71)

Bundan sonra, Şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın Kelâm'ı, yolların en hayırlısı Muhammed Sallallahu aleyhi ve sellem'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlarıdır. Her sonradan çıkarılan şey bid'attir ve her bid'at sapıklıktır. Her sapıklık ta ateştedir.

İki ayrı kardeşimiz Ali Hoşafçı tarafından kaleme alınmış olan "Selefiler ve Tasavvufçuların Görüşleri" adlı kitabı bana verdiler ve içerisinde yer alan hakikat dışı bazı meselelere cevap hazırlamamı rica ettiler. Vaktimin müsait omaması sebebiyle bundan kısa bir süre önce hadis usulü derslerimize iştirak etmiş bulunan Osman Durgu kardeşime kitabın bir örneğiyle birlikte kullanabileceği bazı dokümanlar teslim ettim ve bu reddiye hazırlamasını rica ettim. Allah kendisine hayırlı karşılıklar versin, güzel bir çalışma ortaya koymuş. Ben de bu mukaddimede tamamlayıcı bazı notlar düştüm.

Yazar kitabında tekfir konusu ve bunun tehlikeleri ile başlamış. Bu konuda kendisiyle mutabık olduğumuzu belirterek kitapta hatalı olarak değerlendirdiğimiz noktalara işaret etmekle yetineceğim:

Ölülerin İşitmesi Meselesi:

Ölülerin işitmesi konusunda Selefi salihinden farklı görüşler nakledilmiştir. Yani konu üzerinde icma edilmiş bir mesele olmadığından bu konu her iki tarafın birbirini sapıklıkla suçlamasını gerektirmez. Ancak, bu meselenin detaylı tahkiki için, Numan Alusi tarafından yazılıp Şeyh Elbani'nin notlarıyla yayınlanan, türkçeye de "Büyük Hanefi Alimlerine Göre Ölülerin İşitmediklerine Dair Açık Deliller" adıyla terceme edilen kitabı tavsiye ederim. Orijinal adı Ayatü'l-Beyyinat olan bu eserin tercemesini kısa bir süre önce tashih etmiş bulunuyorum ve inşallah yakında Hadis Yayınevi tarafından yayınlanacaktır.

Yazarın bu bölümde zikrettiği şu hadisler üzerinde durmak istiyorum:

İbn Abdilberr Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den rivayet eder; **"Bir kimse dünyada tanıdığı bir kimsenin kabrinden geçerken ona selam verirse, ölünün selamı alması için ruhu ona iade edilir"**

Yazarın İbni Abdilberr'e nisbet ederek naklettiği rivayet, İbn Abdilberr'in el-İstizkar adlı eserinde şu şekilde geçer;

أخبرنا أبو عبد الله عبيد بن محمد قراءة مني عليه سنة تسعين وثلاثمائة في ربيع الأول قال
أملت علينا فاطمة بنت الريان المستملي في دارها بمصر في شوال سنة اثنتين وأربعين وثلاث مئة
قالت حدثنا الربيع بن سليمان المؤذن صاحب الشافعي قال حدثنا بشر بن بكر عن الأوزاعي عن
عطاء عن عبيد بن عمير عن بن عباس قال قال رسول الله ما من أحد مر بقبر أخيه المؤمن كان
يعرفه في الدنيا فسلم عليه إلا عرفه ورد عليه السلام

Ebu Abdillah Ubeyd b. Muahmmmed - Fatıma bt. Reyyan el-Mahzumi - er-Rabi b. Suleyman - Bişr b. Bekr - el-Evzai - Ata - Ubeyd b. Umeyr - İbn Abbas radiyallahu anhuma isnadiyla: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: **"Herhangi bir kimse hayattayken tanıdığı mü'min kardeşinin mezarının yanından geçerken, eğer ona selam verirse, o da onu tanır ve verdiği selamı alır"**¹

Münavi, İraki'den naklen Abdülhak el-İşbili'nin el-Akibe'de sahih olduğuna hükmettiğini² söyler. Lakin elimizdeki el-Akibe nüshalarında böyle bir hüküm yoktur. Şevkani de, Ebu Hüreyre ve İbni Abbas radiyallahu anhum hadislerinin sahih olduğunu söyler. İbni Teymiye'nin de görüşü sahih olduğu yönündedir. Rivayetin sahih olduğuna hükmetmeye bir yol yoktur:

Bu isnadda Ebu Abdillah Ubeyd bin Muhammed, Fatıma bintur Reyyan ve İbn Abbas'ın azatlısı Ubeyd b. Umeyr **meçhuldürler**.

Ayrıca Hatibu'l-Bağdadi, Saydavi ve Hafız İbn Asakir'in rivayetlerinde Bişr b. Bekr bunu Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem yoluyla Ebu Hureyre radiyallahu anh'den rivayet etmiştir.³ Allahu alem doğrusu da budur. Çünkü Rabi b. Suleyman - Bişr b. Bekr yoluyla rivayette bulunan güvenilir raviler, Bişr'in bunu Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem'den aldığını nakletmektedirler. Abdurrahman b. Zeyd ise ittifakla zayıf bir ravidir.

Hatib'in rivayetinde isnad; Rabi b. Suleyman - Bişr b. Bekr - *Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem - Zeyd Bin Eslem - Ata b. Yesar - Ebu Hüreyre* şeklindedir.⁴ Saydavi'nin rivayetinde ise Rabi b. Suleyman - Bişr b. Bekr - Abdurrahman b. Zeyd - Zeyd b. Eslem - Ebu Hüreyre radiyallahu anh şeklindedir.

İbni Ebid Dünya Kitabı'l-Kubur'da Aişe radiyallahu anha'dan merfuan rivayet ediyor;

¹ **Zayıf.** İbni Abdilberr el-İstizkar (1/234) Abdülhak İşbili el-Akibet (s.211) Feyzu'l-Kadir (5/487) Camiu's-Sağır (8062) İbni Teymiye Ziyaretu'l-Kubur (s.11) Suyuti el-Havi (2/205) Şerhu's-Sudur (s.333)

² Abdulkhak İşbili el-Akibet (s.211) Feyzu'l-Kadir (5/487) İraki el-Muğni (4435) Bkz. Suyuti el-Havi (2/205) İbni Kayyim er-Ruh (s.20)

³ Tarihu Dimaşk (10/380)

⁴ Hatib Tarih (6/137)

ما من رجل يزور قبر أخيه ويجلس عنده إلا استأنس ورد عليه حتى يقوم

“Kim bir dostunun kabrini ziyaret edip ona selam vererek yanında oturursa, o kabirden selamını alır ve yanından kalkıncaya kadar ona arkadaşlık eder”⁵

Hafız İraki ve Münavi derler ki; “İsnadındaki Abdullah Bin Sem’an’ın haline vakıf olamadım.” Hafız İbn Hacer de Abdullah b. Sem’anın durumunun bilinmediğini belirtir ve ayrıca onun zayıf bir ravi olan Abdullah b. Ziyad b. Sem’an ile aynı kişi olabileceğine vurgu yapar.⁶ İbn Receb Ahvalu’l-Kubur’da (s.88) bunu naklederken Abdullah b. Seman’ın metruk bir ravi olduğunu belirtmiştir.

Beyhaki, *İbni Ebid Dünya – Muhammed Bin Kudame el-Cevheri – Maan Bin İsa el-Kazzaz – Hişam Bin Sa’d – Zeyd Bin Eslem – Ebu Hüreyre* senedi ile;

“Kişi tanıdığı birinin kabrine uğrayıp selam verirse, o da onu tanır ve selamını alır. Eğer tanımazsa yine selamını cevaplar.”⁷

Rivayet mevkuf olmakla birlikte, isnadı kopuktur. Yahya b. Main’in de belirttiği gibi Zeyd b. Eslem, Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan işitmemiştir. İsnaddaki Muhammed Bin Kudame el-Cevheri zayıftır.⁸ Hişam b. Sadda da zayıflık vardır.

Yazar, *“Doğru olanı; Kabirdeki peygamberimizden veya bir Allah dostunun ruhundan bizim için dua etmesini istemektir. Böyle yapılabileceğine dair elimizde delil vardır.”* der ve bu cümlelerin ardından bu delilin Malik ed-Dar hadisi olduğunu zikreder. (s.40) rivayet şu şekilde:

Ömer radiyallahu anh’ın haznedarı Malik ed-Dar Radiyallahu anh anlatıyor; “Ömer radiyallahu anh’ın zamanında halk şiddetli bir kıtlığa maruz kalmıştı. Derken bir adam Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem’in kabrine gelerek; “Ya Rasulullah! Ümmetin için yağmur iste!

Zira onlar helak oldular.” Dedi. Bunun üzerine adama rüyasında şöyle buyruldu; **“Ömer’e git, ona selam götür, halkın suya kavuşacağını haber ver ve ona şunu söyle; “Senin vazifen, iyi muamelede bulunmak, ölçülü ve güzel hareket etmektir”** Adam derhal giderek durumu Ömer radiyallahu anh’e bildirdi. Bunun üzerine Ömer radiyallahu anh ağladı ve; “Rabbim! Üstesinden gelemediğim şeyler hariç, çaba sarfetmekten geri durmuyor ve elimden geleni yapıyorum!” dedi.⁹

Elbani’nin bu hadisin zayıf olduğuna dair açıklamalarını kabul etmeyerek, zamanında

⁵ **Zayıf.** Deylemi (6055) Züherü’l-Firdevs (4/13) Beyhaki Şuab (7/17) Siyeru A’lamin-Nübelâ (12/590) Suyuti el-Havi (2/205) İbni Kesir Tefsiri (3/439) Haşiyetu İbn Kayyim (11/93) Camiü’s-Sağir (8062) Feyzu’l-Kadir (5/487) Mizanu’l-İtidal (4/284) İbni Hibban Mecruhin (2/58) İbnu’l-Kayserani Tezkira (699) İbni Asakir (7/292) Nevafihu’l-Atira (1801) Gazali İhya (4/475) İraki el-Muğni (4435) Zübeydi İthaf (1/365, 5/158) Suyuti Şerhu’s-Sudur (s.88 tercemesi; s.333) Fevidu’r-Razi (s.63) Lisani’l-Mizan (3/350) İbn Cevzi İlelül-Mütenahiye (2/911) İbni Kayyim er-Ruh (s.12) Daifu’l-Cami (5208)

⁶ Lisani’l-Mizan (3/297)

⁷ **Zayıf.** Beyhaki Şuab (7/17 no:9296) İbni Kesir (3/439) Avnu’l-Ma’bud (3/261) Neylül-Evtar (3/305) Saydavi Mucemu’s-Şuyuh (s.351) İbni Kayyim er-Ruh (s.12) Suyuti el-Havi (2/205) Şerhu’s-Sudur (s.333)

⁸ Zehebi el-Muğni (5918) İbnu Ebi Hatem Cerh ve Tadi (8/66)

⁹ **Zayıf.** İbni Ebi Şeybe (6/356) Beyhaki Delail (7/47) İbni Asakir (53/294) Fethu’l-Bari (2/397, 495) el-İsabe(3/484) İbni Abdilberr el-İstiab (3/1149) Kastalani Mevahib (2/365) İbni Kesir el-Bidaye (7/149-151) Tarihu’t-Taberi (3/192) Münziri Tergib (2/41) Saati Futuhatu’r-Rabbaniye (5/35) Mecmau’z-Zevaid (3/125) Zürkani Şerhu’l-Mevahib (8/80)

Zekeriya Güler'in bir makalesinde sehiv sonucu naklettiği, yazarın da tahkik etmeden naklettiği şu ifadelere yer verir (s.42):

“Ebu Ya’la el-Halili el-Kazvini de Malik ed-Dar’ın sika oluşunda ittifak edilen kadim bir tabii olduğunu ve tabiinin ondan övgüyle bahsettiklerini ifde etmektedir.”

Evet! Yazar balıklama daldığı bu konuda tahkik etme gereği duymadığından kayaya çarpmış, Elbani'nin, muhaddis imamlardan naklederek belirttiği: “Malik ed-Dar meçhuldür” ifadesini reddetmemekte israf yapmıştır.

Ebu Ya’la el-Halili'nin ifadeleri aynen şu şekilde:

(153) مالك الدار مولى عمر بن الخطاب رضي الله عنه تابعي قديم متفق عليه اثني عليه

التابعون وليس بكثير الرواية

Malik ed-Dar; Ömer b. Hattab radiyallahu anh'ın azatlısı, kadim bir tabii oluşunda ittifak edilmiştir. Tabiun ondan övgüyle bahsederdi. Çok rivayet edenlerden değildir.”¹⁰

Görüldüğü gibi Ebu Ya’la'nın “Sika oluşunda ittifak edilen” gibi bir ifadesi yoktur. Hem sika oluşunda ittifak edilen bir ravi olsaydı mutlaka münekkid muhaddislerin bu konuda beyanları olurdu. Zira Ebu Ya’la el-Halili muteahhirindendir. Tabiinin Malik ed-Dar'dan övgüyle bahsetmesi yahut İbn Hacer'in el-İsabe'de müsbet bilgiler vermesi, onun adalet sıfatını ispat etmeye yarayabilir, ancak bir ravinin sika sayılması için bu yeterli değildir. Hafıza bakımından da durumu ortaya konulmalı ki rivayetine hüccet bina edilebilsin. Munziri, Heysemi ve Elbani gibi muhaddisler de hafıza durumu bilinmediği için onun meçhul olduğunu belirtmişlerdir. Yani yazarın iddia ettiği gibi “İbn Hacer'in söz konusu açıklaması, Elbaninin yorumunu anlamsız kılmış” değildir.

Rivayetin metnine gelince, kabre gelen şahsın kim olduğu meçhuldür. Dolayısıyla böyle bir kıssa konusunda kim olduğu bilinmeyen birine güvenilemez. Kıtık zamanında istiğfar ve tevbede bulunmak gerektiğine dair delillere ve ümmetin icmaına aykırı olması sebebiyle bu habere itimad edilemez.

Kim olduğu bilinmeyen bu şahsın sahabi Bilal b. Haris el-Muzeni radiyallahu anh olduğuna dair bilgi de sahih değildir. Çünkü bu bilgiyi sadece Seyf b. Ömer nakletmektedir ki zayıf oluşunda ittifak edilen bir ravidir. Hatta hadis uydurmakla da itham edilmiştir.¹¹

Yine bu haber kabul edilecek olsa dahi bahsedilen şahsın Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'den yağmur duası istediğini Ömer radiyallahu anh'e bildirdiği yer almamaktadır. Ayrıca bahsedilen şahıs Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'den ümmeti için dua istediğinde “Ben sizin dua edeceğim” dememiş, meşru ve sünnet kılmış olduğu bir uygulamayı, yani Allah'a dua edip yağmur yağdırmasını dilemeyi emretmiştir.

Bu kıssa sahabelerin uygulamalarına da aykırıdır. Nitekim Ömer radiyallahu anh, Abbas radiyallahu anh'ın duası ile tevessülde bulunmuş, o sırada vefat etmiş bulunan ve daha üstün olan Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in zatıyla veya kabriyle tevessül etmemiştir. Kıssanın münker oluşuna delalet eden hususlardan bir diğeri de, yağmur duasında bu dua ile birlikte istiska namazının kılınması gerektiği halde bu uygulamadan bahsedilmemiş olmasıdır.

¹⁰ El-İrşad (1/313)

¹¹ Bkz.: Zehebi Mizanu'l-İtidal (2/255) İbn Hacer Tehzibu't-Tehzib (4/268)

Ölülerin Dirilerin Ameline Haberdar Olması

Yazar, Ebu Davud et-Tayalisi'nin şu rivayetini zikretmektedir: Ebu Davud et-Tayalisi, Müsnedinde; *es-Salt b. Dinar – el-Hasen – Cabir b. Abdullah radiyallahu anh senedi ile merfuan* şu rivayeti verir;

إِنَّ أَعْمَالَكُمْ تُعْرَضُ عَلَى عَشَائِرِكُمْ وَأَقْرَبَائِكُمْ فِي قُبُورِهِمْ ، فَإِنْ كَانَ خَيْرًا اسْتَبَشَرُوا بِهِ ،
وَإِنْ كَانَ غَيْرَ ذَلِكَ قَالُوا : اللَّهُمَّ أَلْهِمَّهُمْ أَنْ يَعْمَلُوا بِطَاعَتِكَ

“Şüphesiz amelleriniz akrabalarınızdan ve aşiretlerinizden olanlara kabirlerinde sunulur. Eğer hayırlı ise onunla müjdeleşirler, hayırlı değilse derler ki; “Allah’ım! Onlara senin taatin ile amel etmeyi ilham eyle!”¹²

Bu rivayette Salt b. Dinar metruk bir ravidir.¹³

Bu konuda sahih bir hadis sabit olmamıştır. Benzer rivayetler şu şekilde:

İmam Ahmed; *Abdurrezzak - Süfyan - Enes Radiyallahu anh'den işiten birisi - merfuan* tariki ile rivayet ediyor;

إِنَّ أَعْمَالَكُمْ تُعْرَضُ عَلَى أَقَارِبِكُمْ وَعَشَائِرِكُمْ مِنَ الْأَمْوَاتِ، فَإِنْ كَانَ خَيْرًا اسْتَبَشَرُوا بِهِ، وَإِنْ
كَانَ غَيْرَ ذَلِكَ، قَالُوا: اللَّهُمَّ لَا تُمَتِّهِمْ حَتَّى تَهْدِيَهُمْ كَمَا هَدَيْتَنَا

“Şüphesiz amelleriniz akrabalarınızdan ve aşiretlerinizden olan ölülere arz edilir. Eğer hayırlı ise müjdeleşirler, hayırlı değilse şöyle derler; “Allah’ım! Bizi hidayet ettiğin gibi onları da hidayet etmedikçe onları öldürme!”¹⁴

Bu rivayette ismi belirtilmeyen bir ravi vardır.

Bu manada Taberani el-Evsat'ta; *Mesleme b. Ali – Zeyd b. Vakıd ve Hişam b. el-Gâz – Mekhul – Abdurrahman b. Selame – Ebu Rühm – Ebu Eyyub el-Ensari radiyallahu anh – merfuan* senedi ile rivayet ediyor;

إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا مَاتَ تَلَقَّتْهُ الْبَشَرَى مِنَ الْمَلَائِكَةِ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ كَمَا يَتَلَقَّى الْبَشَرَى مِنْ دَارِ الدُّنْيَا فَيَقْبَلُونَ عَلَيْهِ
فَيَسْأَلُونَهُ فَيَقُولُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ رُوحُهُ سَاعَةَ فَقَدْ خَرَجَ مِنْ كَرَبٍ شَدِيدٍ فَيَنْفَسُونَهُ ذَلِكَ ثُمَّ يَقْبَلُونَ عَلَيْهِ
فَيَسْأَلُونَهُ فَيَقُولُونَ مَا فَعَلَ فُلَانٌ مَا فَعَلْتَ فُلَانَةٌ هَلْ تَزَوَّجْتَ فُلَانَةً فَإِنْ سَأَلُوهُ عَنْ إِنْسَانٍ قَدْ مَاتَ فَيَقُولُ هِيَ هَاتِ
هِيَ هَاتِ مَاتَ ذَاكَ قَبْلِي فَيَقُولُونَ هُمْ إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ سَلَكَ بِهِ إِلَى أُمِّهِ الْهَاطِيَةِ فَبُئِستِ الْأُمُّ وَبُئِستِ الْمَرْبِيَّةُ
قَالَ وَتَعْرَضُ عَلَى الْمَوْتَى أَعْمَالُكُمْ فَإِنْ رَأَوْا خَيْرًا اسْتَبَشَرُوا وَقَالُوا اللَّهُمَّ هَذِهِ نِعْمَتُكَ فَأَتَمِّمْهَا عَلَى عَبْدِكَ وَإِنْ رَأَوْا

¹² Çok Zayıf. Tayalisi (1/248) İbni Kesir (2/388) Suyuti el-Havi (2/206)

¹³ Mizzi Tehzibu'l-Kemal (13/224) Ahmed Bahru'd-Dem (s.214) Ahmed İlel (1/326) Ahvalu'r-Rical (s.122) Buhari Tarihu's-Sağır (2/134) Tarihu Esmâi's-Sukat (s.119) Zehebi el-Muğni (1/310) İbni Cevzi Duafa (2/57) Mizanu'l-İtidal (3/436) Ukayli Duafa (2/209) Tehzibu't-Tehzib (4/381) el-Kaşif (1/504)

¹⁴ Çok Zayıf. Ahmed (3/164) Suyuti el-Havi (2/206) İbni Kesir (2/388) Abdullah Bin Ahmed es-Sünne (2/612) Mecmau'z-Zevaid (2/328) Hakiym et-Tirmizi Nevadir (2/260) Keşfu'l-Hafa (2/481)

سَيِّئَةً قَالُوا اللَّهُمَّ رَاجِعْ بَعْدَكَ فَلَا تَخْزِنَا مَوْتَاكُم بِأَعْمَالِ السَّيِّئِ فَإِنْ أَعْمَالُكُمْ تَعْرُضُ عَلَيْهِمْ

“Müminin ruhu kabzedildiğinde Allah’ın Meleklerden olan kulları onu, tıpkı dünyada bir müjdeciyi karşıladıkları gibi karşılarlar ve sorarlar. Derler ki; “Arkadaşınızı bırakın da rahatlasın zira o şiddetli bir üzüntüdedir.” Sonra “Falan ve filan ne yaptı? Evlendi mi?” diye sorarlar. Eğer ondan önce ölmüş birini sorarlarsa der ki; “Heyhat, heyhat, O benden önce ölmüştür” bunun üzerine derler ki; “Şüphesiz bizler Allah’tan geldik ve dönücüleriz. O cehennem çukurlarının anası olan haviye’ye götürülmüştür. O ne kötü bir ana ve ne kötü bir terbiyecidir.” Şüphesiz amelleriniz ölümlere sunulur. Hayırlı amel görürlerse ferahlanır ve müjdelenirler ve derler ki; “Allah’ım! Bu senin fazlın ve rahmetindir. Ona nimetini tamamla ve bu hal üzere öldür.” Onlara kötü ameli arz olunduğunda derler ki; “Allah’ım! Ona senin razı olduğun ve sana yaklaştıracak Salih ameli ilham eyle!” Kötü amellerinizle ölümlerinizi üzmeysin. Şüphesiz amelleriniz onlara sunulur”¹⁵

Bu rivayette Mesleme b. Ali metruktur.

Mecruhin’de İbni Hibban ve el-Kamil’de İbni Adiy bunu; *Selam et-Temimi – Sevr b. Yezid – Halid b. Ma’dan – Ebu Rühm – Ebu Eyyub – Merfuan* isnadı ile de rivayet etmişlerdir. Bu isnadda Sellam et-Temimi metruktur.

Taberani bunu Kebir’de; *Amr b. İshak b. İbrahim b. A’la b. Zibrik el-Humusi – Muhammed b. İsmail b. Ayyaş – İsmail b. Ayyaş – Damdam b. Zür’a – Şüreyh b. Ubeyd – Abdurrahman b. Bil’icma – Ebu Rühm – Ebu Eyyub – merfuan* senedi ile rivayet etmiştir.¹⁶ Muhammed b. İsmail b. Ayyaş ve Damdam b. Zür’a zayıftır.

Ayrıca İbn Ebid Dünya, Kitabu’l-Menamat’ta; *Muhammed b. Huseyn – Muhammed b. İshak – Abdullah b. Mübarek – Sevr b. Yezid – Ebu Rühm – Ebu Eyyub radiyallahu anh’ten* mevkuf isnadı ile rivayet etmiştir.¹⁷ Iraki bunun isnadının ceyyid olduğunu söyler. Elbani bu mevkuf rivayeti Sahiha’da zikretmiştir.

Hakiym et-Tirmizi, Nevadiru’l-Usul’de; *Abdülğafur b. Abdulaziz – babası – dedesi – merfuan* tariki ile rivayet ediyor;

تعرض الأعمال يوم الاثنين و يوم الخميس على الله تعالى و تعرض على الأنبياء و على الآباء والأمهات
يوم الجمعة فيفرحون بحسناتهم و يزدادون و جوههم بيضا و نزهة فاتقوا الله ولا تؤذوا موتاكم

“Ameller pazartesi ve Perşembe günleri Allah’a arz edilir. Cuma günü de peygamberlere, anne ve babalara arz edilir. Onun hasenatı ile sevinirler, yüzlerinin aklığı artar ve parlar. Allah’tan korkun ve ölümlerinize eza vermeyin!”¹⁸

Bu hadis hakkında Suyuti, Camiüs Sağir’de; “hasen” hükmü verirken, Münavi sükût

¹⁵ Çok Zayıf. Taberani Evsat (1/53) Müsnedu’s-Şamiyyin (2/383) Taberani Kebir (4/129) Mecmau’z-Zevaid (2/327) Suyuti el-Havi (2/206) Iraki el-Muğni (4456) Gazali İhya (4/482) İbni Hibban Mecruhin (1/339) İbni Adiy Kamil (3/301) İbn Cevzi İlel (2/910)

¹⁶ Zayıf. Taberani Kebir (4/130) Elbani Daife (864)

¹⁷ Hasen mevkuf. İbn Ebi Dünya Menamat (3) Suyuti el-Havi (2/206) Şerhu’s-Sudur (s.428) Iraki el-Muğni (2/1234)

¹⁸ Uyduurma. Hakiym et-Tirmizi (2/260) Suyuti el-Havi (2/206) Şerhu’s-Sudur (s.429) Nevafihu’l-Atira (538) Camiü’s-Sağir (3316) Feyzu’l-Kadir (3/251) Keşfu’l-Hafa (1/365) Elbani Daifu’l-Cami (2446) Daife (1480)

etmiş, Elbani uydurma olduğunu belirtmiştir. Abdulgafur b. Abdilaziz b. Said yalanla itham edilen metruk bir ravidir.

İbni Ebid Dünya, Kitabul Menamat'ta; *el-Kasım b. Haşim ve Muhammed b. Rızkullah – Yahya b. Salih el-Vuhazi – Ebu İsmail es-Sükuni – Malik b. Ed-da' – Numan b. Beşir – merfuan senedi ile;*

فَاللّٰهُ اللّٰهُ فِيْ اِخْوَانِكُمْ مِنْ اَهْلِ الْقُبُوْر فَاِنْ اَعْمَالِكُمْ تَعْرُضُ عَلَيْهِمْ

“Kabirlerdeki kardeşleriniz için Allah’tan sakının. Zira amelleriniz onlara arz edilir.”¹⁹

Hakim “sahih” demiş, Zehebi itiraz ederek iki meçhul ravisinin bulunduğunu belirtmiştir. Ebu İsmail es-Sukuni meçhuldür. Malik b. Ed-Da’ hakkında da Ebu Hatem; “meçhul” demiştir. İbni Hibban onu es-Sikat’ta zikretmiştir. Zehebi ve İbni Hacer de tevsik edildiğini belirttiler.²⁰ Ancak onu sadece İbni Hibban tevsik etmiş olup, onun tevsikine itibar edilmemiştir. Çünkü İbni Hibban’ın meçhul ravileri sika sayması bilinen bir şeydir.

Yine İbni Ebid Dünya; *Abdullah b. Şebib – Ebu Bekr b. Şeybetül Hazami (ya da el-Harrani) – Fuleyh (ya da Fuleyc) b. İsmail – Muhammed b. Cafer b. Ebi Kesir – Zeyd b. Eslem – Ebu Salih ve el-Mukberi – Ebu Hüreyre radiyallahu anh – merfuan senedi ile rivayet ediyor;*

لَا تَفْضَحُوا مَوْتَكُمْ بِسَيِّئَاتِ اَعْمَالِكُمْ فَاِنَّهَا تَعْرُضُ عَلَى اَوْلِيَائِكُمْ مِنْ اَهْلِ الْقُبُوْر

“Amellerinizin kötülüğü ile ölülerinizi utandırmayın. Zira amelleriniz kabir ehli dostlarınıza arz edilmektedir.”²¹

Bu hadisin isnadı hakkında Hafız İraki “zayıftır” dedi. İsnadında

Taberi Tehzibu'l-Asar'da: Muhammed b. Beşşar – Abdurrahman b. Osman – Avf el-Arabi – Halas b. Amr - Ebu Hüreyre radiyallahu anh isnadıyla mevkuf olarak Ebu Eyyub radiyallahu anh rivayetinin benzerini rivayet etmiştir;

اِنْ اَعْمَالِكُمْ تَعْرُضُ عَلَى اَقْرَبَائِكُمْ مِنْ مَوْتَكُمْ ، فَاِنْ رَأَوْا خَيْرًا فَرَحُوا بِهِ ، وَاِنْ رَأَوْا شَرًّا كَرِهُوا ، وَاِنْهُمْ يَسْتَخْبِرُونَ الْمَيِّتَ اِذَا اَتَاهُمْ ، مِنْ مَاتَ بَعْدَهُمْ ، حَتَّى اِنْ الرَّجُلَ يَسْأَلُ عَنْ امْرَأَتِهِ اَتَزَوَّجَتْ اَمْ لَا ؟ وَحَتَّى اِنْ الرَّجُلَ يَسْأَلُ عَنِ الرَّجُلِ ، فَاِذَا قِيلَ : قَدْ مَاتَ قَالَ : هِيَ هَاتِ ، ذَهَبَ ذَاكَ ، فَاِنْ لَمْ يَحْسُوْهُ عَنْدهُمْ ، قَالُوا : اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ ، ذَهَبَ بِهِ اِلَى اُمِّهِ الْهَآوِيَةِ ، فَبُئْسَ الْمَرْبِيَةِ

¹⁹ **Zayıf.** Hakim (4/342) Beyhaki Şuab (7/261) İbn Ebi'd-Dunya Menamat (no:1) Hakiym Tirmizi (2/259) Deylemi (526) Buhari el-Kuna (s.8 no:47) İbn Ebi Hatem Cerh ve Ta'dil (9/336) Buhari Tarih (9/8) Zübeydi İthaf (10/385) Lealiu'l-Masnu'a (1/67) Suyuti Şerhu's-Sudur (s.429) Suyuti el-Havi Li'l-Fetavi (2/207) İraki el-Muğni (4453) Gazali İhya (4/481)

²⁰ Mizanul İtidal(6/3) Lisanul Mizan(5/3) Cerh ve Tadil(8/203) Zehebi elMuğni(5133) İbni Hibban esSukat(5/388)

²¹ **Zayıf.** İbn Ebi'd-Dunya Menamat (no:2) Suyuti Şerhus-Sudur (s.430) el-Havi (2/207) Deylemi (7357) Züherü'l-Firdevs (4/185) İhya (4/481) Keşful-Hafa (2/481) İraki el-Muğni (4454) İbnül Cevzi el-Hadaik (3/494) İraki, İbni Ebid Dünya ve el-Mehamili'ye isnad edip zayıf olduğunu söylemiştir.

“...mü’minin ruhu semaya yükselir ve ona diğer müminlerin ruhları gelip dünya ehlinde tanındıklarının haberlerini sorarlar. “falan dünyada kaldı” derse sevinirler, “falan öldü” derse; “bizim yanımıza gelmedi” derler.”²²

Bu isnadda Abdurrahman b. Osman ittifakla zayıftır.

Bu konudaki zayıf rivayetler buraya alamayacağımız kadar çoktur. Neticede bu konuda Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in sözü olarak sabit olan bir rivayet yoktur. Sadece Ebu Eyyub ve Ebud Derda²³ radiyallahu anhuma’dan mevkuf sözler sahih olarak gelmiştir. Elbani bu tür sözlerin şahsi görüşle söylenemeyeceğinden hükmen merfu kabul edilmesi gerektiğini söylemiştir.²⁴ Doğrusunu Allah bilir.

Görüldüğü gibi bu rivayetlerin hiçbirinde ölümlerden yardım ya da dua istemenin caiz olduğunu gösteren bir şey yoktur. Bilakis böyle bir fiilde bulunmak şirktir. Ölümlerin diriler için dua edebileceği sabit olsa dahi bu, onlardan dua isteyebileceğimizi göstermez. Çünkü meleklerin de müminler için istiğfarda bulundukları ayetlerle bildirilirken, diğer bazı ayetlerde meleklerden kendilerine başışlanma dilemleri için istekte bulunan müşrikler kınanmıştır. Şüphesiz dua/seslenmek bir ibadettir ve bu ibadetin Allah’tan başkasına yönlendirilmesi şirktir.

Yazarın zayıf hadislerin hüccet olması ve tariklerin kuvvetlenerek hasen derecesine çıkması hakkında söylediklerine gelince, orada yazdıklarının hiçbir ilmi değeri yoktur. Okuyucularına hadis usulünü bilen biri edasıyla peşrev sunmaya çalıştığı mezkur cümlelerinde, belli ki işin ehli katında kendisini hangi duruma düşüreceğini ve hadis ilmini bilen insanların da kitabını okuyabileceğini hiç fark edememiştir. Meselemiz yazarın ilmi kapasitesi üzerine olmadığı için ileri gitmiyorum.

Yazar bu reddiye içerisinde Ebu Sa’d kardeşimin de değerlendireceği üzere diğer bir zayıf rivayeti zikrettikten sonra:

“Bizim elimizde geride görüldüğü gibi, ölümlerin ruhlarını aracı kılarak istenip dua edileceğine dair delillerimiz vardır. Getirdiğimiz delili zayıflatmaya çalışmanızı Malik ed-Dar hadisinde gördük. Siz sap ile samanı birbirine karıştırarak, elindeki delillere dayanarak doğru şekilde dua edip isteyenle, yanlış hatta şirk işleme durumunda olanları aynı kefeye koyup tekfir ediyorsunuz” diyor (s.46)

Yazar müsterih olsun, biz sap ile samanı aynı konuma koymayız. Ancak bize sadece şunu söylesin; kendileri sap mı oluyor yoksa saman mı? Çünkü ifadelerinden sap ile karıştırılmış saman olmaktan ya da saman ile karıştırılmış sap olmaktan yakınan bir tavır anlaşılıyor. Burada hakaret ettiğimiz anlaşılmasın, zira bizlerden çok daha üstün olan sahabelerden bir kaçı, kulluk mesuliyeti karşısında koparılıp atılan bir ot parçası olmayı temenni etmişlerdir.

Tekfir konusunda evvelemirde fiil ile faili ayırmak, engellerin ortadan kalkmasını ve şartların yerine gelmesini gözetmek ehli sünnetin menhecindendir. Dolayısıyla Kuran ve sünnet naslarıyla bir fiilin şirk ya da küfür olduğu açıklandığı zaman, muhatap “İşte bana kafir, müşrik denildi” diyorsa, ya bu hatibin meseleyi doğru izah edememesinden ya da muhatabın anlayışsızlığından kaynaklanır. Eğer yazar doğru anlayış sahiplerinden ise, eleştirilen bir şirk ya da küfür fiili karşısında neden kendisini eleştirilenler arasına katma gereği duymuştur? Ya

²² **Zayıf.** Taberi Tehzibu'l-Asar (182) Suyuti el-Havi (2/210) Mecmau'z-Zevaid (3/52) Abdullah b. Ahmed (2/608, 609) İbni Kesir Tefsir (2/535)

²³ **Hasen mevkuf.** Ebu Davud Zühdi (211) Abdullah b. Mubarek Zühdi (165)

²⁴ Elbani Sahiha (6/604 no:2758)

da yazarın kendi verdiği misali ters çevirerek soralım; bu sapı řu samanların içine hangi rüzgar atmıştır?

Yazar kabirlerde Kuran okuma bölümü açmış ve bazı nakillerde bulunmuştur. Bu konuda daha önce hazırladığım ve Ebu Sa'd kardeşimin bu reddiye metninde nakledeceği Kabirlerde Kuran Okumak adlı risalemde getirilen delillerin durumu incelenmiş olduğundan ve ekleyeceğim bir nota gerek görmediğimden bu konuyu da atlıyorum.

Bundan sonra gelen Tevessül ve Teberrük konularını da, inşaallah Muhammed Alevi el-Maliki'nin Mefahim adlı eserine reddiye olarak hazırlayacağım kitaba bırakarak sözü Ebu Sa'd kardeşime bırakıyorum.

Ebu Muaz Seyfullah Erdoğmuş

Selefilere ve Tasavvufçuların Görüşleri Kitabına Reddiye

Şüphesiz hamd yalnız Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerlerinden, amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidayet verdiğini kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da kimse doğru yola iletemez. Şehadet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O, bir ve tektir, O'nun ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki, Muhammed Allah'ın kulu ve Rasûlüdür.

"Ey iman edenler! Âllah'tan nasıl korkmak gerekirse öyle korkun ve siz ancak müslümanlar olarak ölünüz." (Al-i İmran; 3/103)

"Ey insanlar! Sizi tek bir candan yaratan ve ondan da eşini var eden, her ikisinden birçok erkek ve kadın türeten Rabbinizden korkun. Kendisi adına birbirinizden dileklerde bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık bağlarını kesmekten de sakının. Şüphesiz Allah üzerinizde tam bir gözetleyicidir." (en-Nisâ; 4/1),

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve dosdoğru söz söyleyin. O da amellerinizi lehinize olmak üzere düzeltsin, günahlarınızı da mağfiret etsin. Kim Allah'a ve Rasûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşla kurtulmuş olur." (el-Ahzâb; 33/70-71)

Bundan sonra, Şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın Kelam'ı, yolların en hayırlısı Muhammed Sallallahu aleyhi ve sellem'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlarıdır. Her sonradan çıkarılan şey bid'attır ve her bid'at sapıklıktır. Her sapıklık ta ateştedir.

Giriş

Ali Hoşafçı'nın hazırladığı "Selefilere ve Tasavvufçuların görüşleri" isimli eserde daha çok Tasavvufçuların görüşleri desteklendiği için bazı bölümler için reddiye hazırlamayı düşündüm.

Ölümler İştir mi?

Bu bölümde önce "Ölümler İştir Diyenlerin Delilleri"ni saymış. Yine burda bir takım mealcilerin görüşlerini selefilere yamamaktadır. Çünkü selefilere büyük bir kısmına göre ölümler iştir, ama cevap vermezler.

Sonraki bölümde "Ölümler İştir Diyenlerin Delilleri"nde ilk başta İbn Teymiyye'nin "Sıratı Mustakim" isimli eserinde ölümlerin iştirini kabul ettiğini açıklıyor, oysa hiç kimse İbn Teymiyye'nin bunu kabul etmediğini söylemiyor. Adı geçen eserde İbn Teymiyye şu sözleri söylüyor:

"Söylemek istediğimiz şu ki; yıldızlara taparak şirkte saplanmak nasıl ki çok görülmüş bir sapıklık şekli ise ölümlerden medet umarak; yani onlara dua ederek, onlara yalvararak veya onlardan himmet bekleyerek şirkte düşmek de sıklıkla görülen bir müşriklik biçimidir.

Peygamberimiz (salât ve selâm üzerine olsun) belirli oranda şirkte yol açabilir endişesi ile sırf Allah'a yöneltilmiş duaları da içeren namaz ibadetinin mezar başlarında kılınmasını yasakladığına göre ölümlerden medet beklemek gibi şirkin ta kendisi olan bir tutuma nasıl göz yumulabilir?

İster ölüden doğrudan doğruya bir dileği gerçekleştirmesi veya başa gelen bir belâyı savması istenmiş olsun veya isterse ölümlerden bu dilekleri Allah'dan istemeleri istenmiş olsun,

fark etmez.

Hatta peygamberler ve melekler gibi bazı yaratılmışları araya koyarak Allah'a yemin edilmiş olsa bile bu davranış yasaktır. Bu iş araya konmuş yaratılmışların mezarları başında yapılmamış olsa bile.

Aslında her hangi bir yaratılmış üzerine yemin edilemez. Böyle bir yemin hem yasak ve hem de bütün mezheb imamlarının görüş birliği ile geçersizdir.

Yalnız acaba bu yasak harama yakın bir yasak mı, yoksa kaçınmayı özendirici (tenzihi) bir yasak mıdır, meselesi tartışmalıdır ve daha doğru olan görüşe göre harama yakın (Tahrimî) bir yasaktır.”²⁵

Bu Sözlerden de anlaşıldığı gibi İbn Teymiyye ölümlerden yardım istenilmesine karşı.

Unutmayalımki Allah Resulunun(sallallahu aleyhi ve sellem) zamanında yaşayan müşrikler de bir takım salih insanlara dua ediyorlardı ve aracı olmalarını istiyorlardı.

“Gördünüz mü o Lât ve Uzzâ'yı? . Ve üçüncüleri olan ötekini, Menât'ı.” (Necm 19-20)

Bizler bunları tahtadan yapılmış “PUT” olarak tanırız oysa bunlar önceden yaşamış salih insanlardı.

1 - Lat, Taiflilerin baş putu idi. Anlatıldığına göre Lât, vaktiyle iyi ve yardımsever bir adamın adı idi. Bu adam Mekke'ye gelen ziyaretçilere un dağıtırdı. Ölünce halk, bir süre mezarını ziyaret yeri edindi. Arkasından heykelini diktiler. Daha sonra da heykelinin üzerine “Beytü'r-Rabbe” adını verdikleri bir anıt yapı kurdular. Hicri dokuz yılında Mekke'nin ardından Taif de fethedilince Peygamberimiz (salât ve selâm üzerine olsun) sahabilerden Muğire b. Şube'yi göndererek bu putu yıktırdı. (Bkz. İbn Kesir, Es-Siretu'n-Nebeviyye, c. 4, s. 61.)

2 - Uzza'ya gelince o Mekke'lilerin baş putu idi ve Arafat dağına yakın bir yerde bulunuyordu. Ayrıca orada müşriklerin önünde kurban kesip dua ettikleri bir ağaç vardı. Peygamberimiz bu putu yıkmak üzere Mekke fethinden hemen sonra Halid b. Velid'i görevlendirdi. Halid b. Velid, yıkmak üzere Uzza'ya yaklaşınca anıtın içinden uzun saçları dağınık bir cadının çıktığını gördü. Yıkımdan sonra geri dönüp bu olayı anlatınca Peygamberimiz uzun ve dağınık saçlı cadının anıttan çıkıp gidişini , Uzza'nın kendisine tapınmaktan artık ümit kestiği şeklinde yorumlandı. Peygamberimiz uzza tapınağında bulunan mal varlığını müslümanlar arasında bölüştürdü. (Bkz. El-Bidaye ve'n-Nihaye, c. 4, s. 316.)

3 - Menat ise Medinelilerin büyük putu idi. Medineliler tarafından Allah'a ortak bir ilâh olarak kabul edilen bu put, Mekke ile Medine arasında “Kadid Cebel” denen bir tepeciğin karşısında bir yerde bulunuyordu.²⁶

Müşrikler ise bunlar hakkında şu sözleri söylüyordu **“Onlara, bizi sadece Allah'a yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz. (Zümer 3).** Bu Olay ne yazıkki bu zamanda da yaşanıyor. Bir takım insanlar türbelere gidiyor ve Allah'tan istenmesi gereken şeyleri, kabirde yatan kişiden direk veya onu aracı yaparak istiyor.

Selefiler ve Tasavvufçuların Görüşleri isimli Kitabın 26. sayfasında şu sözler yazıyor:

²⁵ İbn Teymiyye İktizau's-Sirati'l-Mustakim:Güneşe,Yıldızlara Dua Ve Secde Edenler bölümü

²⁶ Sirati Mustakim: Putlar ve Putlara Tapanlar

Ölü işitmez diyenler, ayetin zahiri manasına göre **“Sen ölülere işittiremezsin.”** (Rum 52) ayetini delil getirirlerse bir sonraki ayet’te Allah(Celle Celaluhu) (rum 53): **Sen ancak iman edenlere işittirebilirsin**” demektedir. Allah (Celle Celaluhu) o zaman ayetin zahir manasına göre mü`minlerin işittiğini bildirdi.

Oysa aynı Kitabın 22. sayfasındaki Hadiste Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem savaşta ölen müşrikler ile konuşuyor, bu da demektir ki yalnız mü`minlerin ölüleri değil mü`min olmayan ölüler de işitir. Muellif konuya önyargılı başladığı için buraları karıştırmış. Kastedilen fayda veren bir işitmedir.

Kitabın 40. sayfasında evliyaların kabirlerinde istekte bulunmanın yani çocuk, ev, eş gibi şeylerin istenmesinin şirke düşürdüğünü itiraf ettikten sonra, şunları yazmış: **“Kabirdeki Peygamberimizden veya bir Allah dostunun ruhundan bizim için Allah’a dua etmesini istemektir. Böyle yapılabileceğine dair elimizde delil vardır”** demiş. Oysa bu müşriklerin yaptığından başka bir şey değildir. Yukarıda geçen Lat, Uzza ve Menatı unutmayalım.

Şimdi orada “elimizde delil vardır” dediği delile bakalım.

Ömer radiyallahu anh’ın haznedarı Malik ed-Dar Radiyallahu anh anlatıyor; “Ömer radiyallahu anh’ın zamanında halk şiddetli bir kıtlığa maruz kalmıştı. Derken bir adam Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem’in kabrine gelerek; “Ya Rasulullah! Ümmetin için yağmur iste!

Zira onlar helak oldular.” Dedi. Bunun üzerine adama rüyasında şöyle buyruldu; **“Ömer’e git, ona selam götür, halkın suya kavuşacağını haber ver ve ona şunu söyle; “Senin vazifen, iyi muamelede bulunmak, ölçülü ve güzel hareket etmektir”** Adam derhal giderek durumu Ömer radiyallahu anh’e bildirdi. Bunun üzerine Ömer radiyallahu anh ağladı ve; “Rabbim! Üstesinden gelemediğim şeyler hariç, çaba sarfetmekten geri durmuyor ve elimden geleni yapıyorum!” dedi.²⁷

Şeyh Elbani bu hadisi zayıf dediği için hatalı buluyor. Oysa bu konuda Şeyh Elbani yalnız değil. Şimdi Bunlara bakalım.

Bu bölüm şeyh Ebu Muaz’ın: “Islahu Beynel-Muslimin” eserinden alıntıdır:

Hafız İbni Hacer, Ebu Salih es-Semman’a kadar olan isnadının sahih olduğunu belirtmiş, kabre gelen adamın Bilal b. Haris olduğunu belirtmiştir.²⁸

Elbani (rahimehullah), üç gerekçe öne sürerek bu rivayeti kabul etmemiştir;

1. Ravi Malik ed-Dar’ın zabt ve adaleti maruf değildir, o mechul bir ravidir. İbni Hacer, Malik’in mechul oluşuna işaret etmiştir
2. Hadisin metni şeriatta müstehab olan istiska namazına ve bazı ayetlerin ifade ettiği dua ve istiğfara aykırıdır.
3. Rivayetin sahih olduğu kabul edilse bile bu konuda hüccet olamaz. Çünkü rivayet ismi bilinmeyen bir adama dayanmaktadır. O da mechuldür. Seyf’in rivayetine dayanarak onun adının Bilal olduğunu söylemekte bir şey ifade etmez, zira

²⁷ İbni Ebi Şeybe (6/356) Fethul Bari (2/397,495) El İsabe(3/484) İbni Abdilberr İstiab(3/1149) Kastalani Mevahib (2/365) Kenz (4/289) Halili İrşad(1/313-314) Şerhu Süneni İbni Mace(Suyuti-Abdulgani-FahrulHasen Dehlevi şerhi s.99) İbni Kesir Bidaye(7/149-151) Tarihut Taberi(3/192) Münziri Tergib(2/41) Şevahidul Hak(s.137) Hayatus Sahabe(4/470) Futuhatur Rabbaniye(5/35) Mecma(3/125) Zürkani Şerhul Mevahib(8/80) Beyhaki Delail(7/47) İbni Asakir(53/294)

²⁸ Fethul Bari (2/412)

seyf Bin Ömer et-Temimi ittifakla zayıf bir ravidir...”

İbni Sa'd der ki; “Malik ed-Dar, Ömer b. Hattab'ın azatlısıdır. Cüblan'lı, Himyer kabilesindendir. Ebu Bekr ve Ömer radiyallahu anhuma'dan hadis rivayet etmiştir. Kendisinden de Ebu Salih es Semman rivayette bulunmuştur. O maruf idi.”²⁹

İbni Hibban, onu güvenilir ravilerin ismini saydığı es-Sikat adlı eserinde zikretmiş, İbni Sa'd'ın verdiği bilgileri vermiş, hakkında menfi bir söz söylememiştir.³⁰ Lakin İbni Hibban hakkında cerh varid olmamış meçhul ravileri güvenilir saydığından, buna itibar edilmemektedir. Hafız İbni Hacer de şunları söyler; “Malik ed-Dar diye bilinen zat, Malik Bin İyad'dır ve Asr-ı seadete yetişmiştir. Muaz ve Ebu Ubeyde'den rivayetleri vardır. Kendisinden iki oğlu; Avn ve Abdullah rivayette bulunmuştur. **Buhari** Tarih'te Ebu Salih Zekvan tarikiyle Malik ed-Dar'dan, Ömer radiyallahu anh'ın kıtlık senesindeki sözünü (muhtasar olarak) rivayet etmiştir.³¹ Aynı rivayeti tafsilatlı olarak **İbni Ebi Hayseme** de tahrir etmiştir... **İbni Sad** onu Medineli tabiilerin ilk tabakası içinde zikretmiştir. Ömer ve Osman radiyallahu anhuma onu mali işlerde görevlendirmiş ve bu yüzden de ona Malikud-Dar adı verilmiştir. **Ali İbnul Medini**'den rivayete göre o, Ömer radiyallahu anh'ın haznedarı idi.”³²

İbni Ebi Hatem der ki; “Malik ed-Dar, Ömer radiyallahu anh'ın azatlısıdır. Ebu Bekr ve Ömer radiyallahu anhuma'dan rivayeti vardır. Ondan da Ebu Salih es-Semman rivayette bulunmuştur. Bunu babam (Ebu Hatem)dan böyle işittim.”³³

Malik ed-Dar'ın meçhulü'l-aynlık vasfı kalkmış, lakin meçhulü'l-hal (mestur) sıfatı devam etmektedir. Nitekim Hafız Münziri de; “Malik ed-Dar'ın durumunu bilmiyorum” der.³⁴ Böyle bir ravinin rivayeti zayıf hadisler kapsamındadır.

Muhammed b. Yahya ez-Züheli der ki; “Meçhul ravi, kendisinden iki veya daha fazla kimselerin rivayette bulunması ile meçhullükten kurtulur.”³⁵

Hatib el-Bağdadi de der ki; “Meçhul olan bir ravi, ilimle şöhret kazanmış iki ve daha fazla kimsenin kendisinden hadis rivayet etmesi halinde meçhul olmaktan kurtulur.”³⁶

Bu durumdaki bir ravi, meçhulül ayn olmaktan kurtulur, fakat meçhulül hal (mestur) olma vasfı devam eder.

Bazıları, Ömer radiyallahu anh'ın onu mali işlerde görevlendirmesini, Malik ed-Dar'ın hıfz ve adalet bakımından güvenilir oluşuna delil getirmek istemiştir. Lakin bu rivayetin metninde de belirtildiği gibi, o sadece yiyecek dağıtımında görevlendirilmişti. Nitekim İbn Kuteybe der ki; “Ömer b. Hattab'ın azatlılarından biri de Malik ed-Dar idi. Ömer radiyallahu anh ona bir ev vermişti ki, o bu evde halk arasında bir şeyler bölürdü.”³⁷

Ebu Ya'la el-Halili de, “Malik ed-Dar'ın kadim bir Tabii oluşunda ittifak edilmiştir” der ve Tabiin'in ondan övgü ile bahsettiklerini belirtir.³⁸

²⁹ İbni Sad Tabakat (5/12)

³⁰ İbni Hibban es-Sikat (5/384 no;5312)

³¹ Buhari Tarihu'l-Kebir (7/304)

³² İbni Hacer el-İsabe (6/274)

³³ İbni Ebi Hatim Cerh ve Ta'dil (8/213, no;944) Bkz. Mizzi Tehzibul-Kemal (22/624)

³⁴ Et-Tergib (2/29)

³⁵ İbni Receb el-Hanbeli Şerhu İlel (1/82)

³⁶ Hatib el-Kifaye Fi İlmi-Rivaye (s.89) İbnu Salah Ulumül Hadis (s.113)

³⁷ İbni Kuteybe Maarif (s.129)

³⁸ Ebu Ya'la el-Halili el-İrşad Fi Marifeti Ulemail-Hadis (1/313-316)

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrine gelen zatın isim olarak tesbiti konusunda İbni Hacer tarafından Seyf b. Ömer'in rivayetine dayanılmasına gelince, asıl itibarıyla rivayetin sahih olarak tesbiti konusunda Seyf'in alakası yoktur. Seyf b. Ömer, sadece gelen zatın kim olduğu sualine cevap ararken devreye girmektedir. Lakin yine de bu adamın kim olduğu önemlidir. Zira kabre gidip yağmur duası istemek sözkonudur. Mesela Buhari'nin Tarihu'l-Kebir'de Ebu Salih Zekvan tarikiyle Malik ed-Dar'dan rivayetinde sadece; Ömer radiyallahu anh'ın kıtlık senesinde; "Rabbim! Üstesinden gelemediğim şeyler hariç, çaba sarfetmekten geri durmuyor ve elimden geleni yapıyorum!" dediğini rivayet etmiş, kıssadan bahsetmemiştir.³⁹ (Alıntı bitti)

³⁹ Buhari Tarihul-Kebir (7/304)

Kabirlerde Kuran Okumak

Kitabın 46. sayfasından sonra kabirlerde kuran okunmaya geciliyor. Burda ise birçok zayıf ve uydurma hadisler delil gösteriliyor. Ebu Muaz Seyfullah el-Çubukabadi'nin Kabirlerde Kuran Okumak adlı risalesinde konuyla ilgili rivayetler değerlendirilmiş olup aşağıda aynen nakledilmiştir:

Ebu Hureyre radiyallahu anh'ın rivayet ettiği hadiste Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

لا تجعلوا بيوتكم قبوراً إن الشيطان ينفر من البيت الذي تُقرأ فيه سورة البقرة

“Evlerinizi kabirlere çevirmeyin. Zira şeytan içinde Bakara suresinin okunduğu evden kaçır”⁴⁰

Ölülere fayda vermesi için Kuran okunması meşru olsaydı, müminlere karşı çok şefkatli ve merhametli olan peygamberimiz “Evlerinizde Kuran okuyunuz ve namaz kılınız, onları kabirlere çevirmeyiniz” buyurmazdı. Çünkü kabirler Kuran okuma ve namaz kılma yeri değildir. bu yüzden ki Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kabirlerde Kuran okuduğuna dair sahih ya da hasen hiçbir hadisi gelmemiştir. Hayatı boyunca defalarca kabirleri ziyaret etmiş ve bu ziyaretlerin nasıl olacağını insanlara öğretmiş olmakla beraber, bir defa dahi kabirlerde Kuran okuduğuna işaret eden bir şey yoktur. Bazılarının akıllarına şüphe getiren bir kısım zayıf ve asılsız rivayetler söz konusu olduğundan bu çalışmamda bahsi geçen rivayetleri değerlendireceğim. Önce sahih olduğu zannedildiği halde sabit olmayan rivayetlerden başlayacağım. Sonra da bu konuda bazılarının delil olarak öne sürdüğü asılsız rivayetlerin tahririni yapacağım. Muvaffakiyet Allah'tandır.

Ebu Muaz Seyfullah Erdoğan

1- Ma'kıl b. Yesar radiyallahu anh Hadisi:

Ma'kıl Bin Yesar radiyallahu anh'dan merfuan; **“Ölülerinize Yasin suresini okuyun”⁴¹**

Ebu Osman mechul olduğundan ve ızdıraptan dolayı rivayet zayıftır. Bu Ebu Osman en-Nehdi değildir.

Nesai Amelu'l-Yevme ve'l-Leyle'de (1074) ve Begavi (1464) Abdullah b. el-Mubarek – Süleyman et-Teymi – Ebu Osman tarikiyle merfu olarak rivayet ettiler.

İbn Ebi Şeybe (3/237) Ahmed (5/26, 27) Ebu Ubeyd Fedailu'l-Kuran'da (s.65) Ebu Davud (3121) İbn Mace “Ölüm hazırlığındaki hastanın yanında söylenecekler” babında

⁴⁰ Müslim (780)

⁴¹ **Zayıf.** Ebu Davud (3121) Ahmed (5/26, 27) İbni Ebi Şeybe (2/445) Nesai Amelül Yevm vel-Leyle (1074) İbni Mace (1448) Hakim (1/565) İbni Hibban (7/269) Mevariduz Zaman (720) Ru'yani (2/323) Taberi (1/100) Nesai Kübra (6/265) Tayalisi (1/126) Mişkat (1622) Taberani (20/219, 220, 230) Buhari Kuna (s.57) Asarus Sünen (6/117) Beyhaki (3/383) Beyhaki Sagir (1035) Şuabul İman (9232) Ebu Ubeyd Fezailu Kur'an (65) Kurtubi (4/298, 15/1) İbni Ebi Hatem Cerh ve Ta'dil (9/408) Mizanul İtidal (7/398) Alai Camiüt Tahsil (1/313) Telhisul Habir (2/104) Neylul Evtar (4/52) Feyzul Kadir (2/67) Camius-Sagir (1344) İbni Mülakkin Tuhfetul-Muhtac (1/581) Cem'ül-Fevaid (2391) İbni Mülakkin Bedrul-Münir (645) Busayri İthaf (6502) Mecmauz-Zevaid (6/311) Tergib (2/246) Sübülüs-Selam (2/90) Tuhfetul-Ahvezi (3/276) Tehzibul-Kemal (35/78) Nevevi Tehzibul-Esma (2/409) İbni Hacer Tehzib (12/370) Ahmed el-Kürdi Tuhfetut-Tahsil (1/369) Keşful-Hafa (1/183)

(1448) Taberani (20/510) Hakim (1/565) Beyhaki (3/383) İbnu'l-Mubarek – en-Nehdi olmayan Ebu Osman – babası – Ma'kıl isnadıyla rivayet ettiler. Hakim dedi ki: “Yahya b. Said ve başkaları bunu Süleyman et-Teymi'den mevkuf olmakla illetlendirdi.” İbn Mubarek ise isnadı devam ettirdi. Sikanın ziyadesi makbuldür.

Tayalisi (931) Nesai Amelu'l-Yevme'de (1075) Taberani (20/511, 541) Süleyman et-Teymi – bir adam – babası – Ma'kıl b. Yesar isnadıyla rivayet ettiler.

Hafız İbn Hacer Telhisu'l-Habir'de (2/104) dedi ki: “İbn Kattan bunu mevkuf olmakla ve Ebu Osman ile babasının meçhul olmalarıyla illetlendirdi. Ebu Bekr b. el-Arabi, Darekutni'den: “Bu hadisin zayıf, metni meçhuldür. Bu konuda sahih bir hadis yoktur” dediğini nakletti.”

Nevevi el-Ezkar'da (s.117): “İsnadı zayıftır, iki meçhul ravisi vardır” dedi.

İbn Hacer Netaicu'l-Efkar'da “Bu hadis garibdir” dedi. (Futuhatu'r-Rabbaniye 4/118)

Elbani el-İrva'da (3/150): “Zayıf” dedi.

Ebu Osman hakkında İbnu'l-Medini: “Ondan sadece Süleyman et-Teymi rivayette bulundu. O meçhuldür” dedi. (Tehzibu't-Tehzib 6/407) Zehebi Mizan'da (4/550): “Ne Ebu Osman ne de babası tanınmıyor. Ondan sadece Süleyman et-Teymi rivayet etti” dedi.

Münziri: “Ebu Osman ve babası bilinmiyor” demiştir. (Muhtasar Sunenu Ebi Davud 3/489)

Sadece tesahül sahibi olarak bilinen muhaddisler buna sahih demişlerdir. Sahih kabul edilse bile hadiste geçen “ölüleriniz” ifadesinden tercih edilen mana; ölmekte olanlardır. Nitekim İbn Hibban, Ebu Hatim, İbn Mace, Kurtubi gibi ilim ehli böyle açıklamışlardır. Burada kabirlerde Kuran okunacağına delalet yoktur.

2- el-A'la b. el-Leclac Hadisi:

Ebu Bekir Ahmed b. Muhammed el-Hallal – el-Abbas b. Muhammed ed-Devrî – Yahya b. Mugira – Mubeşşir el-Halebi – Abdurrahman b. el-A'lâ b. El-Leclâc – babasından:

“Babam dedi ki: ben öldüğümde beni lahde koyun, “Bismillahi ve ala sünneti rasulillah sallallahu aleyhi ve selem” diyerek üzerime toprak atın. Başımın yanında Fatihatu'l-Kitab ile Bakara suresinin başını ve sonunu okuyun. Zira bunu böylece Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den işittim.”⁴²

Rivayet birkaç açıdan zayıf ve münkerdir:

1- el-Leclac (veya el-Cellac) sahabe ise de, el-A'la b. el-Leclac sahabe değildir ve

⁴² **Zayıf.** el-Hallal el-Emru bi'l-Maruf ve'n-Nehyi ani'l-Munker (s.289) Beyhaki (4/56) Taberani (19/220) Lalkai İtikad (5/276 no 1764) Tarihu Yahya b. Main, ed-Devri rivayeti (2/346) Dineveri el-Mucalese (3/128) İbn Asakir (47/230, 50/297) Ebu Tahir es-Silefi Tuyuriyyat (5/43) İbn Hacer el-İmta (s.85) Durrül Mensur (1/28) İbni Hacer Askalani Fetava (s.24) Kenz (42390) Zübeydi İthaf (10/370) Mecmauz-Zevaid (3/44) İbni Teymiye Fetava (24/317) İbni Teymiye Ziyaretil Kubur (s.102) Saati Fethur Rabbani (4/194) Nevevi Ezkar (s.230) Şa'rani Tezkire (s.85) Ramuzül Ehadis (63/3) Şerhus Sudur (s.437) İbni Müflih Furu (2/304) Şa'rani Hukukil Uhuvvet (s.89) İbni Kayyim Ruh (s.18) İbni Müflih Maksadul Erşed (2/488) İbni Hacer ed-Diraye (1/341) Telhisu Habir (2/130) Nasbur-Raye (2/302) Neylul-Evtar (4/127) İbni Kudame Muğni (2/224)

burada rivayet mürseldir. Rivayetin bazı tariklerinde son cümle: “Zira bunu İbn Ömer radiyallahu anhuma’dan böyle işittim” dediği şeklindedir. Doğrusu da Allahu a’lem mevkuf olmasıdır. Mevkuf olsa dahi isnadı aşağıdaki sebeplerden ötürü zayıftır:

2- Abdurrahman b. A’la b. el-Leclac meçhuldür. İbn Hibban’dan başkası onu güvenilir saymamıştır. Buhari ve İbn Ebi Hatim sükut ettiler. İbn Hibban es-Sukat’ta zikretti. İbn Hacer: “Yedinci tabakadan, Makbul” dedi.⁴³ İbn Hibban’ın bunun sika olduğunu söylemesine gelince, bu da itibar edilmeyen hususlardandır. Çünkü İbn Hibban’ın sika olarak değerlendirmekteki müsamahakârlığı meşhurdur. Bundan dolayı Hafız İbn Hacer, et-Takrib’de biyografisini verdiği sırada bunun hakkında: “Makbuldür” demiş ve sika olarak nitelendirilmesine değinmemiştir. İbn Hacer, mukaddimesinde de belirttiği gibi, makbul’ün rivayeti; leyyin’dır. Ancak mutabi rivayet varsa onun rivayeti geçerlilik kazanır. Sözünü ettiğimiz hususu destekleyen noktalardan birisi de şudur: Tirmizi bir hadisi hasen olarak değerlendirmekte müsamahakâr davranmakla birlikte onun bir başka hadisini rivayet ettiğinde (2/128) ve ondan başka bir hadis daha zikretmemektedir. Hakkında susmuş ve hasen olduğunu belirtmemiştir. Abdurrahman’dan; Mübeşşir’den başkası rivayette bulunmamıştır.⁴⁴ Ebu Zür’a ve Tirmizi onun meçhul olduğuna işaret etmişlerdir.⁴⁵

3- el-A’la b. el-Leclac’dan sadece oğlu Abdurrahman ile Hafs b. Ömer b. Sabit rivayette bulunmuştur. Hafs b. Ömer münkeru’l-hadis’tir.⁴⁶ İbn Hibban ve el-İclî, cerh ve tadilde mutasahil (gevşek) olduklarından onların tevsiki kabul edilmez. Bu yüzden Zehebi onlara itimad etmemiş ve “Tevsik edilmiştir ancak doğrusu A’la b. el-Leclac meçhulu’l-ayn’dır” demiştir. Heysemi Taberani’nin bu rivayeti hakkında: “Ricaluhu mevsukûn: ravileri tevsik edilmişlerdir” tabirini kullanır. Bu ifade ravileri içinde meçhuller bulunduğuna işaret için kullandığı bir kelimedir. Zira Heysemi bu ifadeyi sadece meçhul olup da gevşek muhaddislerin “sika” dediği raviler hakkında kullanmıştır. Kendisinin güvenilir bulduğu raviler hakkında ise “ruvvatuhu sikat: ravileri güvenilirdir” ifadesini kullanmıştır.

4- Rivayette ızdırıp vardır. Zira Taberani’nin rivayetinde “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’den böyle duydum” denilerek merfuan rivayet edilirken, Beyhaki, es-Silefi, el-Hallal, ed-Dineveri, el-Lalkai, Yahya b. Main ve İbn Asakir’in rivayetlerinde: “İbn Ömer radiyallahu anhuma’dan böyle duydum” şeklinde mevkuf olarak nakledilmiştir.

5- Bu rivayette Fatiha ve Bakara surelerinin okunması tavsiyesi münkerdir. Zira İbn Ömer radiyallahu anh’den bunu rivayet eden güvenilir raviler sadece “Bismillahi ve ala sünneti rasulillah sallallahu aleyhi ve selam” diyerek üzerime toprak atın.” Lafzıyla rivayet etmişlerdir.

3- İbn Ömer radiyallahu anhuma Hadisi:

El-Hallal - el-Abbas b. Muhammed b. Ahmed b. Abdilkerim – Ebu Şuayb Abdullah b. El-Huseyn b. Ahmed b. Şuayb el-Harrani – Yahya b. Abdillâh ed-Dahhak el-Babilî – Eyyub b. Nuheyk el-Halebi ez-Zuhri – Mevla Âli Said b. Ebi Vakkas – Ata b. Ebi Rabah el-Mekkî – İbn Ömer radiyallahu anhuma’dan:

“Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim:

“Sizden biri vefat ettiği zaman oturmayın, onu kabrine götürmekte acele edin.

⁴³ Buhari Tarihu’l-Kebir (5/335) İbn Ebi Hatim el-Cerh ve’t-Ta’dil (5/272) İbn Hibban es-Sikat (7/90) Mizzi Tehzibu’l-Kemal (17/332) İbn Hacer Tehzibu’t-Tehzib (6/223) Takribu’t-Tehzib (3975)

⁴⁴ Zehebi Mizan (2/579)

⁴⁵ Tirmizi (979) Şemail (389)

⁴⁶ El-Cerh ve’t-Ta’dil (3/180)

Kabrinde başının ucunda Bakara suresinin başını, ayaklarının ucunda ise Bakara suresinin sonunu okuyun.⁴⁷

İbn Hacer bu hadis hakkında "hasen" diyerek hata etmiştir. Zira Yahya b. Abdillâh el-Babillî yoluyla gelen bir rivayet hakkında kendisi de Lisânü'l-Mizan'da: "İsnadında Yahya el-Babillî zayıftır" demiş, et-Takrib'de de onun zayıf olduğunu belirtmiştir. Muhtemelen İbn Hacer, "Kabrine götürmekte acele etmek" kısmı için bu ifadeyi kullanmıştır. Çünkü cenazeyi kabre götürmede acele etmeye teşvik eden rivayetler vardır. Ancak Bakara suresinin okunması ise münkerdir. Zira bu ziyade ancak zayıf tariklerde gelmiştir.

Rivayetin iki illeti vardır:

1- Yahya b. Abdillâh el-Babillî zayıftır.

Heysemi dedi ki: "Yahya el-Babillî zayıftır" El-Babillî hakkında Hafız İbn Hacer: "zayıf", Beyhâkî el-Esma ve's-Sıfat'ta: "Kavi Değildir" Sünen'de: "Zayıf" dedi. Ebu Hatim: "Ona güvenilmez" İbn Hibban: "Hüccet değildir", İbn Adiy: "Hadislerinin zayıf oluşu açıktır" "Güvenilir ravilerden isnadı kopuk rivayetlerde bulundu ve vehmetti" İbn Hacer: "Zayıf" demişlerdir.⁴⁸

2- Eyyub b. Nuheyk metruktur.

Heysemi: "Metruktur, Ebu Hatim ve bir cemaat onu zayıf saydı" dedi. İbn Hibban es-Sikat'ta zikretti ve: "Hata eder" dedi. Ebu Hatim onun hakkında: "Zayıf" el-Ezdi: "Metruk", Ebu Zûr'a: "Münkeru'l-hadis" demişlerdir. Zehebi de el-Muğni'de: "Onu terk ettiler" diyerek metruklüğünü belirtmiştir. İbn Hacer: "Eyyub b. Nuheyk münkeru'l-hadistir. Ebu Hatim ve Ebu Zûr'a böyle demişlerdir" dedi. Suyuti de: "Münkeru'l-Hadis" demiştir.⁴⁹

4- Şa'bî'nin Sözü:

El-Hallâl dedi ki: Ebu Yahya en-Nakîd - Sufyan b. Vekî - Hafs - Mucalid - eş-Şâ'bî'den şöyle dediğini nakletmektedir:

"Ensarın bir ölüsü olduğu vakit onun kabrine gider gelir ve Kur'ân okurlardı."⁵⁰

Elbani dedi ki: "Biz bu rivayetin özellikle bu lafızla eş-Şâ'bî'den sabit olduğundan yana şüphe etmekteyiz. Ben Suyuti'nin bunu Şerhu's-Sudur (s. 15)'de şu lafızla zikrettiğini gördüm:

"Ensar ölenin yanında Bakara suresini okurlardı." Daha sonra şunları söylemektedir: "Bu hadisi İbn Ebi Şeybe ve el-Mervezi rivayet etmiştir." Suyutî bunu "ölüm hastalığında insanın ne söyleyeceği ve yanında ne okunacağına dair bir bab" başlığı altında

⁴⁷ el-Hallâl el-Emru bi'l-Maruf ve'n-Nehyi ani'l-Munker (s.291) Taberani (12/444) Deylemi (1115) Beyhâkî Şuabu'l-İman (7/16) Mecmau'z-Zevaid (3/44) Yahya el-Babillî ve Eyyub b. Nuheyk zayıftır. Elbani Daife (4140)

⁴⁸ Mecmau'z-Zevaid (3/44, 10/96) İbn Hacer Takrib (7635) Zehebi Mizan (4/390) Lisânü'l-Mizan (1517) İbn Adiy el-Kamil (2151) İbn Cevzi ed-Duafa ve'l-Metrukin (3/36) Keşfu'l-Hasis (837) Beyhâkî el-Esma ve's-Sıfat (1/322) Beyhâkî Sünen (4/295)

⁴⁹ İbn Ebi Hatim el-Cerh ve't-Ta'dil (2/259) İbn Hibban es-Sikat (6/61) Zehebi Mizanu'l-İtidal (1/294) İbn Hacer Lisânü'l-Mizan (5087) Fethu'l-Bari (2/409) Mecmau'z-Zevaid (2/184, 2/241, 3/14) İbn Cevzi el-İlel (1/464) İbn Cevzi ed-Duafa (483) Munavi el-Fethu's-Semavi (2/811) Şevkani Fethu'l-Kadir (4/452) Suyuti Camiu'l-Ehadis (23118) Kenzu'l-Ummal (2/229) Subulu's-Selam (2/51) Zeylai Tahricu'l-Keşşaf (2/322) Zehebi el-Muğni Fi'd-Duafa (1/98)

⁵⁰ İsnadı zayıftır. el-Hallâl el-Emru bi'l-Maruf ve'n-Nehyi ani'l-Munker (s.295) İbn Ebi Şeybe (2/445) İbn Kayyim er-Ruh (s.11) Suyuti Şerhu's-Sudur (s.44)

kaydetmektedir. Daha sonra bu rivayeti İbn Ebi Şeybe'nin, el-Musannef'inde gördüm. O da bu hadisin yer aldığı bölüme şu şekilde başlık açmıştır:

"Hastanın ölümüne yaklaşması halinde neler söyleneceğine dair bir bab" Böylelikle onun senesinde Mücalid İbn Said olduğu ortaya çıkmaktadır. Hafız et-Takrib adlı eserinde şöyle demektedir: "Pek kuvvetli bir ravi değildir. Ömrünün sonlarında da hali değişmiştir."

Böylelikle şu ortaya çıkmaktadır. Bu rivayet kabrin yanında okumak hakkında değil, ölümün yaklaştığı sırada Kur'ân okumak hakkındadır. Ayrıca üstelik senedi itibariyle de zayıftır.

5- İmam Ahmed'in Sözü:

El-Hallal, şöyle rivayet etmiştir: "el-Hasen b. Ahmed el-Verrak - Ali b. Musa el-Haddad'dan - ki o çok doğru sözlü birisi idi- dedi ki:

"Ahmed b. Hanbel ve Muhammed b. Kudame el-Cevheri ile birlikte bir cenazede idim. Ölü defnedilince gözleri görmeyen bir adam kabrin yanı başında oturup Kur'ân okumaya başladı. Ahmed ona:

"Ey adam kabrin yanında böyle okumak bir bid'attır" dedi. Kabristandan çıkınca Muhammed b. Kudame, Ahmed b. Hanbel'e sordu:

"Ey Ebu Abdillah sen Mübeşşir el-Halebi hakkında ne dersin?" Ahmed b. Hanbel: "O sikadır" dedi. "Peki ondan bir şey yazdın mı?" diye sordu. Ahmed "Evet" dedi. Muhammed bu sefer dedi ki: "Bana Mübeşşir Abdu'r-Rahman b. Alâ b. el-Leclac'dan, o babasından rivayet ettiğine göre babası şunu vasiyet etmiş. Defnedileceği vakit başı ucunda Bakara suresinin baş tarafı ile sonunun okunmasını vasiyet etmiş ve şöyle demiş:

"Ben İbn Ömer'i bunu vasiyet ederken dinledim." Bu sefer Ahmed ona: "O halde geri dön ve adama okumasını söyle" dedi."⁵¹

El-Hasen b. Ahmed el-Verrak meçhuldür. Aynı şekilde Ali b. Musa el-Haddad da tanınmıyor. El-Verrak onun doğru sözlü biri olduğunu söylemişse de, el-Verrak'ın kendisi de meçhul olduğundan bu ta'dili kabul edilemez.

Şeyh Elbani rahimehullah, "Hasen b. Ahmed el-Verrak meçhuldür. Ebu Davud'un Ahmed b. Hanbel'den rivayetine göre o: "Kabirlerde Kuran okunmaz" demiştir ve bu el-Hallal'ın rivayetinden daha sahihtir." Diyerek bu rivayetin İmam Ahmed'e nispetini kabul etmemiştir. Lakin Ebu Bekr el-Hallal, rivayetin hemen ardından: "Ebu Bekir b. Sadaka - Osman b. Ahmed b. İbrahim el-Musuli'den:.. diyerek aynı kıssayı zikretti" diyerek kıssanın diğer tarikini zikretmiştir. Şeyh Elbani bu tarikten bahsetmemiştir. Derim ki: Osman b. Ahmed b. İbrahim el-Mavsili, İmam Ahmed'in ashâbı arasında zikredilse de⁵² durumu meçhuldür. Ayrıca o bunu Muhammed b. Kudame el-Cevheri'den nakletmiştir. Muhammed b. Kudame el-Cevheri ise zayıftır, hüccet değildir.

İbn Kudame ile el-Merdavi⁵³ ve İbn Muflih gibi müteahhir Hanbeli uleması, el-Hallal'ın bu zayıf rivayetine dayanarak İmam Ahmed'in kabirlerde Kuran okumanın bidat olduğu

⁵¹ Zayıf. el-Hallal el-Emru bi'l-Maruf ve'n-Nehyi ani'l-Munker (s.292) İbn Hacer el-İmta (s.85) İbn Kayyim er-Ruh (s.13) Elbani Ahkamul Cenaiz (s.192) et-Tac ve'l-İktilâ Li Muhtasari Halil (2/375) Zeylu Tarihi Bagdad (4/145) İsnadı zayıftır

⁵² Bkz.: İbn Muflih Maksadu'l-Erşed (682) Ebu Ya'la Tabakatu'l-Hanabile (1/219)

⁵³ El-İnsaf (2/391)

görüşünden rücu ettiğini nakletmişlerdir. İbn Muflih Maksadu'l-Erşed adlı eserinde (2/488) şöyle der: "Ahmed'in ashabından bunu mekruh görmeyen tek rivayet el-Hallal'ın rivayetidir." El-Hallal'ın rivayeti vasıtalı olup, İmam Ahmed'den doğrudan rivayet eden Ebu Davud'un nakli şöyledir:

Ebu Davud, dedi ki: "Ahmed'e kabir yanında Kur'an okunmasına dair soru sorulduğunu ve buna "Hayır" diye cevap verdiğini dinledim."⁵⁴

İbn Hâni, İmam Ahmed'in "Kabirde Kuran okumak bidattir" dediğini nakletti.⁵⁵

Ed-Devri, dedi ki: "Ahmed b. Hanbel'e kabir yanında ne okunur? diye sordum: "Bu konuda bir şey ezberlemedim" dedi."⁵⁶

İbn Muflih, el-Mubdi adlı eserinde (2/253) şöyle der:

El-Mervezi, Ahmed b. Hanbel'den, kabir yanında Kuran okumaya adanmış kimse hakkında "Bunu yerine getirmeyen ve yemininin kefareti yerine getirir. (Kabirde) Kuran okumaz" dediğini nakletmiştir.⁵⁷ Ben de el-Furu'da bunu tercih ettim. zira kabir yanında Kuran okumak bidattir. Ne Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ne de sahabeleri bunu yapmamışlardır."

Ebu Ya'la'nın Tabakatu'l-Hanabile'de rivayetine göre, İmam Ahmed'in öğrencilerinden Ebu Davud, Ebu Bekr el-Mervezi, Hanbel, Ebu Talib, İbn Bedina, İshak b. İbrahim ve başkaları İmam Ahmed'in kabirlerde Kuran okumayı caiz görmediğini ve bunu bidat olarak değerlendirdiğini rivayet etmişlerdir.

Bazıları İmam Ahmed'in şöyle dediğini rivayet etmişlerdir:

Muhammed b. Ahmed el-Merveruzi dedi ki: İmam Ahmed Bin Hanbel'den şöyle dediğini işittim; "Kabirlere girdiğinizde Fatiha, Felak, Nas ve İhlas surelerini okuyunuz ve sevabını kabir ehline bağışlayınız. Şüphesiz onlara ulaşır."⁵⁸

İbn Kudame el-Muğni'de⁵⁹ şöyle nakleder: "Kabir yanında Kuran okumakta sakınca yoktur. Nitekim Ahmed'in: "Kabristana girdiğinizde Ayete'l-Kursi ve üç defa ihlas suresini okuyun, sonra: "Allah'ım bunun faziletini kabir ehline bağışladım" desin" dediği rivayet edilmiştir. Bunu Ebu Bekir el-Hallal'ın ilminin varisi, Gulamu'l-Hallal diye bilinen, hanbeliler imamı, güvenilir Allame Ebu Bekir Abdulaziz b. Cafer; Kitabu's-Şafi'de, Muhammed b. Ahmed el-Merveruzi - Ahmed b. Hanbel yoluyla zikretmiştir.

Burada İmam Ahmed'in ashabından el-Merveruzi kastedilmiştir. Onu Ebu Bekir el-Hallal güvenilir saymıştır. Ebu Ya'la ve başkaları el-Hallal'ın onun hakkında güzel şeyler söylediğini zikrederek Hallal'ın onu tevsik ettiğini umarlar. Çoğunlukla buna itibar edilmez. Ona göre güvenilir bir vasıta olanın, başkasına göre meçhul olduğu vakidir. Nitekim Ebu Ya'la Tabakat'ında der ki: "Ebu Abdullah'tan başkalarında bulunmayan meseleler rivayet etti." Sonra

⁵⁴ Ebu Davud Mesail (s.158) Elbani Ahkamu'l-Cenaiz (s.193)

⁵⁵ İbn Hani Mesail (946) Merdavi el-İnsaf (2/392)

⁵⁶ Ed-Devri Tarihu ibn Main (5414)

⁵⁷ El-Furu (3/352, 12/191)

⁵⁸ İbni Müflih Furu (2/240) İbni Müflih Nuket (1/209) Merdavi el-İnsaf (2/559) İbni Kudame el-Muğni (2/224) Dimyati İlanetüt Talibin (2/143) Mevahibul Celil (2/227) Ebu Yala Tabakatu Hanabile (1/264) İbni Hacer el-İmta bil-Erbain (s.85) Şa'rani Muhtasar'u'l-Tezkire (s.85) Gazali İhya (4/878) Suyuti Şerhus-Sudur (s.437) İbni Hacer Askalani Fetava (s.26) Zübeydi İthaf (10/371) Kurtubi Tezkira (1/91) Şa'rani Hukukil Uhuwvet (s.89) İbni Kayyim er-Ruh (s.157)

⁵⁹ El-Muğni (2/423)

el-Hallal dedi ki: "Merveruz halkından güvenilir birisidir. Esbahan halkından güvenilir ve yiğit birinden onun hakkında güzel şeyler söylerken işittim." Böyle bir tevsik (güvenilir sayma) meçhul birinin tevsikine dayalıdır ve şüphelidir. Halbuki İbn Adiy, Muhammed b. Ahmed el-Merveruzi'yi eleştirmiş ve "Hadis uydurur. Hiç görmediği kimselerden hadis işitmiş gibi rivayet eder. Ebu Arube: "Yalancılar içinde ondan daha yüzsüzünü görmedim" demiştir."⁶⁰ Anlaşılan o ki, el-Hallal, tevsik'te gevşek davranarak hakkında cerh bilmediği ravileri güvenilir saymıştır. Nitekim başka kimsenin güvenilir saymadığı bir çok raviyi güvenilir saymıştır. Neticede bu sözün İmam Ahmed'e aidiyeti sahih değildir.

6- İmam Şafii'nin Sözü:

Ruh b. el-Ferac – el-Hasen b. Es-Sabbah ez-Za'ferani'den: "eş-Şafii'ye kabirlerde Kuran okumak hakkında sordum. Dedi ki:

"Bunda bir sakınca yoktur."⁶¹

İbn Hacer el-Askalani el-İmta'da dedi ki: "Zaferani'nin Şafii'den bu rivayeti garibdir. Zaferani onun eski öğrencilerinden ve güveniliridir." Görüldüğü üzere Za'ferani, Şafii'nin eski görüşünü nakletmiştir.

İmam Şafii, Kuran okumanın sevabının ölüye ulaşamayacağına dair şu ayeti ve hadisi delil getirmiştir:

"İnsana ancak çalışmasının karşılığı vardır" (Necm 39)

"Ademoğlu öldüğünde üç şey dışında ameli kesilir..." (Müslim no:1231)

Nevevi, bu hadisin açıklamasında: "Kuran okumaya, sevabını ölüye hasretmeye ve ölü niyetine namaz kılma gibi şeylere gelince, İmam Şafii ve cumhur, bunların ölüye ulaşmayacağı görüşündedirler." İzzeddin b. Abdisselam: "Kuran okumanın sevabı sadece okuyana mahsustur. Başkasına ulaşmaz...şaşılacak işlerdendir ki, bazı insanlar bunun ulaşacağını rüyalarla ispat etmeye çalışıyorlar. Halbuki rüyalar delil değildir."⁶²

Ebu Hanife, Malik ve benzeri selefin cumhurunun benimsediği görüş kabirlerin yanında Kur'ân'ın okunmasının mekruh olduğu şeklindedir. Aynı zamanda bu İmam Ahmed'in de görüşüdür.⁶³

Şeyhu'l-İslam İbn Teymiye, İktidau's-Sıratil-Mustakim Muhalefete Ashabi'l-Cahiyim (s. 182)'de şunları söylemektedir: Bizatihi Şafii'den bu meselede herhangi bir söz söylediği bilinmemektedir. Çünkü bu ona göre bir bid'atti. Malik ise şöyle demiştir: "Ben bu işi bir kimsenin yaptığını bilmiyorum. Böylelikle ahabın ve tabiînin bu işi yapmadıkları öğrenilmiş olmaktadır."

el-İhtiyaratu'l-İlmiyye (s. 53)'de şunları söylemektedir: "Ölüye ölümden sonra Kur'ân okumak ölümü yakın kimse için Kur'ân okumanın aksine bir bid'attir. Ölmek üzere olan kimse için Yasin suresini okumak müstehabtır."

⁶⁰ İbn adiy el-Kamil (6/297) Zehebi el-Mugni Fi'd-Duafa (5253)

⁶¹ el-Hallal el-Emru bi'l-Maruf ve'n-Nehyi ani'l-Munker (s.294) İbn Hacer el-İmta (s.85) isnadı hasendir.

⁶² Muhammed Abdusselam eş-Şukayri Hukmu'l-Kıraa Li'l-Emvat (s.53)

⁶³ Aliyu'l-Kari Şerhu Fıkhi'l-Ekber (s.110) Zübeydi İthaf (3/180)

7- İbrahim en-Nehai'nin Sözü:

İbrahim b. Haşim el-Begavi – Abdullah b. Sinan el-Mervezi Ebu Muhammed – el-Fadl b. Musa eş-Şeybani – Şüreyk – Mansur – el-Murri – İbrahim'den: “Kabirlerde Kuran okumakta sakınca yoktur.”⁶⁴

Bunun isnadında zayıf ravi Şüreyk b. Abdillan vardır. Zehebi ve İbn Hacer, hıfzının bozulduğunu belirtmişlerdir. Şüreyk'in hıfzı bozulmadan önce sadece Yezid b. Harun ve İshak el-Ezrak rivayette bulunmuşlardır.

8- Bu Konuda Uydurma ve Asılsız Rivayetler:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ { مَنْ دَخَلَ الْمَقَابِرَ ، ثُمَّ قَرَأَ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَالْهَآكُمُ التَّكَاثُرُ ، ثُمَّ قَالَ إِنِّي جَعَلْتُ ثَوَابَ مَا قَرَأْتُ مِنْ كَلَامِكِ لِأَهْلِ الْمَقَابِرِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ كَأَنَّهُمْ شَفَعَاءُ لَهُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى }

1- Suyuti, Zencani'nin el-Fevaid adlı eserinden naklediyor: Ebu Hureyre radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Kabristana giren kimse Fatiha, İhlas ve Tekasür surelerini okuyup: “Kelamından bu okuduklarımdan sevabını kabristandaki mümin erkek ve kadınlara hediye ettim” derse, onlar da kendisi için Allah Teala'ya şefaati olurlar”⁶⁵

Ebu'l-Kasım ez-Zencani'nin adı geçen eseri ortada yoktur, dolayısıyla asl-ı senedine vakıf olunamamıştır. Suyuti'nin zayıf hadisleri ikrar konusundaki gevşekliğinin ifrat derecesinde olduğu bilinen bir husustur.

عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " مَنْ دَخَلَ الْمَقَابِرَ فَقَرَأَ سُورَةَ يَسٍ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَكَانَ لَهُ بِعَدَدٍ مِنْ فِيهَا حَسَنَاتٌ "

2- Enes radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Mezarlığa giren kimse Yasin suresini okuyup sevabını ölümlere hediye ederse Allah Azze ve Celle ona kolaylık verir, okuyana da ölümler sayısınca sevab verilir.”**⁶⁶

Uydurmadır. Es-Sehavi: “Sahih değildir” dedi.⁶⁷ Es-Sa'lebi Tefsir'inde bunu isnadıyla rivayet etmiştir. İsnadında Ebu Ubeyde hakkında Yahya b. Main: “Meçhul” dedi. Muhammed b. Ahmed er-Riyahi hakkında Beyhaki: “Meçhul” dedi. Eyyub b. Mudrik ise yalancı bir ravidir. İbn Main: “Yalancıdır” dedi. Nesai ve Darekutni: “Metruku'l-hadis” dediler.⁶⁸

عَنْ عَائِشَةَ عَنْ أَبِي بَكْرٍ مَرْفُوعًا : { مَنْ زَارَ قَبْرَ وَالِدَيْهِ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ أَوْ أَحَدِهِمَا ، فَقَرَأَ عِنْدَهُ يَاسِينَ ؛

⁶⁴ Zayıf. el-Hallal el-Emru bi'l-Maruf ve'n-Nehyi ani'l-Munker (s.296)

⁶⁵ Suyuti ŞerhU's-Sudur (s.303) Tuhfetu'l-Ahvezi (3/275)

⁶⁶ Uydurma. Es-Sa'lebi el-Keşf ve'l-Beyan (8/119) Kurtubi (15/3) Şerhus Sudur (s.304) Gümüşhanevi Levamiul Ukul(1/416) Mirkatul Mefatih (1717) el-Kaşif An Hakaikus-Sünen (3/389) Kurtubi Tezkira (1/84) Şa'rani Hukukil Uhuvvet (176) İbni Müflih Mübdi (2/280) Behuti Ravdul Merbu (1/353) Behuti Keşşaf Kına (2/147) İbn Nuceym Bahrur-Raik (2/210) Elbani ed-Daife (1246)

⁶⁷ Sehavi Fetava'l-Hadisiye (s.19)

⁶⁸ Nesai ed-Duafa ve'l-Metrukin (27) Darekutni ed-Duafa ve'l-Metrukin (110)

غَفَرَ اللَّهُ لَهُ بِعَدَدِ كُلِّ آيَةٍ أَوْ حَرْفٍ {

3- Aişe radiyallahu anha, Ebu Bekir radiyallahu anh'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: **“Kim Cuma günü anne ve babasının veya onlardan birinin kabrini ziyaret eder ve orada Yasin okursa günahları bağışlanır.”**⁶⁹

Uydurmadır. Hafız İbn Hacer: “İsnadı batıldır” dedi⁷⁰ Suyuti Leailu'l-Masnua'da uydurmalar arasında zikretti. İbn Adiy: “Batıl” dedi. İbnu'l-Cevzi: “Uydurma” ve Kurtubi: “Sahih değil” dedi. İsnadında Amr b. Ziyad hadis uydurmakla itham edilmiştir.⁷¹

وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ { مَنْ مَرَّ عَلَى الْمَقَابِرِ ، وَقَرَأَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ إِحْدَى عَشْرَةَ مَرَّةً ثُمَّ وَهَبَ أَجْرَهَا لِلْأَمْوَاتِ أُعْطِيَ مِنْ الْأَجْرِ بِعَدَدِ الْأَمْوَاتِ {

4- Ali radiyallahu anh'den; **“Kabristana uğrayan kimse onbir adet ihlâs suresini okuyup sevabını ölülere hediye ederse ölüler sayısınca sevap verilir.”**⁷²

Uydurmadır. Suyuti ve Sehavi uydurma olduğunu belirtmişlerdir.

Rafii bunu Davud b. Suleyman el-Gazi – Ali b. Musa er-Rıza yoluyla rivayet etmiştir. Zehebi Mizan'da dedi ki: “Yahya b. Main onun yalancı olduğunu söylemiştir. Ebu Hatim: “Tanımıyorum” demiştir. Her halukarda el-Gazi yalancı bir şeyh'tir. Ali b. Musa er-Rıza adına uydurulmuş bir nüshası vardır.”

Şeyh Elbani der ki: “Bunu Ebu Muhammed el-Hallal, el-Kıraati ale'l-Kubur (s. 201)'de Deylemi "Abdullah b. Ahmed b. Amir'in babasından, onun Ali er-Rıza'dan, onun babalarından rivayete dair bir nusha"da zikretmiştir. Bu ise batıl ve uydurma bir nüshadır. Burada sözü geçen Abdullah'ın uydurması ya da onun babasının uydurmasıdır. Nitekim ez-Zehebi el-Mizan'da böyle demiş, Hafız İbn Hacer'de el-Lisan adlı eserinde ona uymuştur. Daha sonra Suyutî, Zeylu'l-Ahadisi'l-Mevdua adlı eserinde (s.144) aynı şeyleri tekrarlamış ve onun bu hadisini zikretmiş, arkasından İbn Arrak Tenzihu's-Şeria el-Merfua fi'l-Ahadisi's-Şenia ve'l-Mevdua adlı eserinde de aynı şeyleri söylemiştir.

Daha sonra Suyuti bunu unutarak aynı hadisi Şerhu's-Sudur (s.130)'da Ebu Muhammed es-Semerkandi'nin rivayetiyle "Fedailu kulhuvalahu ahad" bahsinde zikretmiş ve hakkında bir şey söylememiştir. Evet daha önceden bunun zayıf olduğuna işaret etmiştir fakat bu yeterli değildir. Hadis onun da itirafıyla uydurmadır. O halde sadece onun zayıf olduğunu belirtmekle yetinmek yeterli olmaz. Onun hakkında susmanın caiz olmadığı gibi.

⁶⁹ **Uydurma.** Taberani Sağir (2/160) Taberani Evsat (1/84) İbni Ebid Dünya Mekarimu Ahlak (1/83) Hakiym Tirmizi Nevadir (1/126) Ebuş Şeyh İbni Hayyan Tabakat (3/331) Rafii el-Kazvini Tedvin (3/37) Mizanul İtidal (5/316) İbni Adiy Kamil (5/151) Zübeydi İthaf (10/363) Ebu Nuaym Ahbaru İsbehan (1/250) Camius Sağir (8717) Kurtubi (15/1) Umdetul Kari (1/874) Fethul Bari (1/276) Kenz (42596) Levamiul Ukul (4/431) Feyzul Kadir (6/141) Iraki Tahricu İhya (4/418) Suyuti Leali (2/365) Makdisi Sünen (92/2) İbni Ebi Hatem İlel (2/209) Deylemi (5537) Sadi el-Yemani Nevafihul Atira (2167) Tezkiratul Mevdua (3/239) Mecmauz-Zevaid (3/59) İbni Kudame Muğni (2/224) Elbani Daiful Cami (5606) Daife (50)

⁷⁰ Fethu'l-Bari (4/364)

⁷¹ Mizanu'l-İtidal (5/316)

⁷² **Uydurma.** Hallal Min Fezaili Suretu İhlas (s.102) Rafii et-Tedvin bi Ahbari'l-Kazvin (2/297) Sehavi Fetava'l-Hadisiye (s.19) Keşful Hafa (2/252) Şa'rani Tezkira (s.86) Hukukul Uhuvvet (174) Kurtubi Tezkira (1/84) Şerhus Sudur (s.436) Umdetul Kari (4/76) Kenz (42596) İbnül Cevzi Bustanul Vaizin (s.224) Mevahibul Celil (2/227) Mubarekful Tuhfetul Ahvezi (3/275) Elbani ed-Daife (1290, 3277)

Nitekim Şeyh İsmail el-Acluni Keşfu'l-Hafa (2/382)'de de böyle yapmıştır. O hadisi Rafii, Tarih'inde diye nisbet etmiş ve hakkında söz söylememiştir. Halbuki o bu anılan kitabını "insanların dilinde hadis diye meşhur olan" sözlerin gerçek durumunu açıklamak için ortaya koymuştur. Diğer taraftan mütehasşis kimselerin hadis hakkında susmaları bunu bilmeyen kimselere hadisin delil olmaya elverişli olduğu ya da -dedikleri gibi- fezail-i a'mal'de onunla amel edilebileceği vehmini verebilir. İşte bu hadis dolayısıyla meydana gelen de budur. Şeyh et-Tahtavi bunu Meraki'l-Felah üzerine yazdığı Haşiye'sinde (s.117) hadisi Darakutni'ye de nisbet etmiştir. Bunun bir yanıma olduğunu zannediyorum. Çünkü ondan başka birisinin hadisi ona nisbet ettiğini görmedim. Diğer taraftan bu ilimle meşgul olanların da bildiği üzere mutlak olarak bir hadis Darakutni'ye nisbet edildiği takdirde onun es-Sünen kitabı kastedilir. Ben bu hadisi orada göremedim. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır.

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَا مِنْ مَيِّتٍ يَمُوتُ فَيَقْرَأُ عِنْدَهُ يَسَ إِلَّا هَوَّنَ اللَّهُ عَلَيْهِ

5- Ebu'd-Derda ve Ebu Zer radiyallahu anhuma'dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **"Her hangi bir ölünün(ölmek üzere olanın) başucunda Yasin okunursa Allah ona kolaylık verir."**⁷³

İsnadında Mervan b. Salim el-Cezeri zayıftır. Es-Sâcî ve Ebu Arube el-Harrani onun hadis uyduran birisi olduğunu söylemişler, Nesai de: "Güvenilir değildir" Ebu Hatim: "Münkeru'l-hadis" demiştir.

اَقْرَؤْا يَسَ فَإِنَّ فِيهَا عَشْرَ بَرَكَاتٍ مَا قَرَأَهَا جَائِعٌ إِلَّا شَبِعَ ، وَلَا عَارٍ إِلَّا اكْتَسَى وَلَا عَزْبٌ إِلَّا تَزَوَّجَ وَلَا خَائِفٌ إِلَّا آمِنَ وَلَا مَسْجُونٌ إِلَّا خَرَجَ وَلَا مُسَافِرٌ إِلَّا أُعِينَ عَلَى سَفَرِهِ وَلَا مِنْ ضَلَّتْ ضَالَّتُهُ إِلَّا وَجَدَهَا ، وَلَا مَرِيضٌ إِلَّا بَرَأَ ، وَلَا قُرِئَتْ عِنْدَ مَيِّتٍ إِلَّا خَفَّفَ عَنْهُ وَلَا ظَمَأَنٌ إِلَّا رُوِيَ

6- Ali radiyallahu anh'den: **"Yasin'i okuyunuz. Onda on bereket vardır; aç okusa doyar, çıplak okusa giyinir, bekâr okusa evlenir, korkan okusa emin olur, hapisteki okusa kurtulur, misafir okusa yardım görür, kayıp bulunur, hasta okusa şifa bulur, ölü üzerine okunsa azabı hafifler ve susayan okusa suya kavuşur."**⁷⁴

Uydurmadır. İsnadında hadis uyduran Mes'ud b. Elyesa vardır.⁷⁵ İbnü'l-Cevzi, İbn Arrak Fetteni, Suyuti, Şevkani ve Ebu İshak el-Huveyni uydurma olduğunu belirtmişlerdir.⁷⁶ Suyuti de Deylemi'ye nispet ederek: "İsnadında Mesud b. Elyesa yalancıdır" demiştir. Busayri, Haris'in Müsnedinden naklederek der ki: "İsnadı zayıflar zinciridir: es-Seri, Hammad ve Abdurrahman." İbn Hibban ve El-Cuzecani, Hammad b. Amr'ın hadis uyduran birisi olduğunu söylemiştir.

⁷³ **Zayıf.** Deylemi (6099) Ebu Nuaym Ahbaru İsbehan (657) Ru'yani Musned (1/13) Metalibu Aliye (816) Busayri İthaf (1837) Telhisul Habir (2/104) Kurtubi (4/298, 15/1) Dürrü'l-Mensur (7/38) Kenz (42186) Sübülüs Selam (502) Şerhus Sudur (s.44) Sübki Menhel (8/258) Züherül Firdevs (4/19) Şerhu Süneni İbni Mace (Suyuti, Abdulgani, Fahrul-Hasen Dehlevi- s.104) Keşful Hafa (2/524) Ebu Zür'atür Razi Sualatu Berzai (s.691) Neylul Evtar (4/52) Fethul Aziz Zeylinde Telhis (5/110) Elbani ed-Daife (5219)

⁷⁴ **Uydurma.** Haris Müsned (1/526) Busayri İthaf (3004) Metalibu Aliye (1173) Heysemi Buğyetul Bahis (468) Keşful Hafa (2/527) İbni Kudame Muğni (2/225) Ramuzül Ehadis (79/4) Beyhaki bunu Şuabul İman'da (2647) Ebu Kılabe'den maktu olarak rivayet etmiştir.

⁷⁵ İbni Cevzi Duafa (3300) Zehebi Muğni (6196)

⁷⁶ İbn Arrak Tenzihu's-Şeria (1/337) İbn Cevzi Mevduat (2/289) Huveyni Fetava'l-Hadisiye (1/497)

عن علي بن أبي طالب مرفوعاً أيضاً: ((ما من مؤمن ولا مؤمنة يقرأ آية الكرسي ويجعل ثوابها لأهل القبور لا يبقى على وجه الأرض قبر إلا أدخل الله فيه نوراً ووسع قبره من المشرق إلى المغرب وأعطاه الله بكل ملك في السموات عشر حسنات وكتب الله للقاري ثواب سبعين شهيداً))

7- Ali b. Ebi Talib radiyallahu anh'den merfuan: **"Herhangi bir mümin erkek veya kadın Ayete'l-Kürsi'yi okur ve sevabını kabir ehline hediye ederse, yeryüzündeki her kabire mutlaka Allah nur koyar, kabrini doğudan batıya kadar genişletir. Allah ona semalardaki her melek için on hasene bağışlar ve Allah okuyan kimseye yetmiş şehidin ecrini verir."**⁷⁷

Uydurmadır. İsnadında Ali b. Osman el-Eşec vardır ki yalancıdır. İbn Arrak ve Zehebi uydurma olduğunu söylemişlerdir.

روى من حديث أنس: قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: إذا قرأ المؤمن آية الكرسي، وجعل ثوابها لأهل القبور، أدخل الله تعالى في كل قبر مؤمن من المشرق إلى المغرب أربعين نوراً، ووسع الله عز وجل عليهم مضاجعهم، وأعطى الله للقارئ ثواب ستين نبياً، ورفع له بكل ميت درجة، وكتب له بكل ميت عشر حسنات

8- Enes Radiyallahu anhdn merfuan; **"Mü'min sevabını kabir ehline göndermek üzere Ayetel Kürsi okursa, Allah mü'min kabrine maşrıktan mağribe kadar kırk nur koyar ve yataklarını genişletir. Ve okuyana altmış nebinin sevabını verir. Bütün ölülerin derecesince yükseltir, ölüler sayısınca on kat sevab yazılır."**⁷⁸

Aslı yoktur. Kurtubi bunu isnad zikretmeden Enes radiyallahu anh'den nakleder. Lakin lafzı, Deylemi'nin Ali radiyallahu anh'den rivayetine benziyor.

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ مَرْفُوعًا { مَنْ قَرَأَ مَائَتِي آيَةٍ كُلِّ يَوْمٍ نَظَرًا شَفَعَ فِي سَبْعَةِ قُبُورٍ حَوْلَ قَبْرِهِ وَخَفَّفَ الْعَذَابُ عَنْ وَالِدَيْهِ وَإِنْ كَانَا مُشْرِكَيْنِ }

9- Ebu'd-Derda radiyallahu anh'den: **"Kim her gün (mushafa) bakarak yüz ayet okursa kabrinin etrafından yedi kabre (Kur'an) şefa'at eder ve müşrik dahi olsalar ana babasının azabı hafifletilir."**⁷⁹

Uydurmadır. İbn Ebi Davud ve İbn Şahin bunu Halef b. Yahya tarikinden rivayet ettiler. İbn Arrak dedi ki: "Halef b. Yahya yalancılardan biridir." Rivayet metninde kabirlerde Kuran okunmasına veya sevabının ölülere hediye edilmesine delalet eden bir şey yoktur.

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ: لَمَّا وُضِعَتْ أُمُّ كَلْثُومٍ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فِي الْقَبْرِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم-: « (مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى) بِسْمِ اللَّهِ وَفِي

⁷⁷ Uydurma. Deylemi (6086) İbn Arrak Tenzihu's-Şeria (1/342)

⁷⁸ Aslı yok. Kurtubi Tezkira (1/84) Safuri Nuzhetu'l-Mecalis (s.60) isnadı verilmemiştir.

⁷⁹ Uydurma. İbn Şahin Tergib (192) İbni Müflih Adabuş Şer'iyye (2/299) Zerkeşi el-Burhan (1/462) İbni Ebi Davud'un Mesahif'inden nakletmiştir. Suyuti el-Lealiu'l-Masnua (1/224) İbn Arrak Tenzihu's-Şeria (1/334) Kenz (2408) Ramuzül Ehadis(438/3)

سَبِيلَ اللَّهِ وَعَلَىٰ مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ .»

10- Ebu Umame radiyallahu anh'den "Ümm Külsüm bt. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrine konulunca, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Taha suresinin 55. Ayetini okudu ve: **"Bismillah ve ala milleti rasulillah"** dedi."⁸⁰

Uydurmadır. Beyhaki, Zehebi, Nevevi, İbn Mulakkin, Heysemi ve İbn Hacer çok zayıf demişlerdir. Bunu Ubeydullah b. Zahr, Ali b. Yezid el-Elhani'den, o da el-Kasım yoluyla Ebu Umame radiyallahu anh'den rivayet etmiştir. İbn Hibban bunu bu üç raviden birinin uydurduğunu söylemiştir. Zehebi Ali b. Yezid'in metruk olduğunu söylemiştir.

عن إسماعيل عن أبي صالح عن أم هانئ عن النبي صلى الله عليه وسلم : " في القبر ثلاث سؤال عن الله تبارك وتعالى ودرجات في الجنان وقراءة القرآن عند رأسك

11- Ebu Hanife - İsmail (b. Ubeydillah) - Ebu Salih - Ümmü Hani Radiyallahu anha'dan merfuan; **"Kabirde üç şeyle karşılaşılır; meleklerin Allah Tebarek ve Teala hakkında sorgusu, mü'minlere cennette açılıp gösterilecek yerler ve baş ucunda Kur'an okunması"**⁸¹

Uydurma. Bunu sadece Ebu Hanife rivayet etmiştir. Ebu Hanife hadiste zayıf görülmüştür. Ümm Hani'nin azatlısı Ebu Salih el-Eşari (İakabı: Bazam) da yalancıdır.⁸² Rivayetin metninde kabirde Kuran okunacağına delalet yoktur. Zira kastedilen Kuran kıraati, ölmenden önceki son ameli olan, Kuran dinlemesi olabilir.

Hulasa: Elbani rahimehullah der ki; "Kabirlerde ölümlere Kur'an okumak meşru olsaydı, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bunu yapar ve bunu ashabına öğretirdi. Özellikle Aişe (radiyallahu anha) -ki o insanlar arasında en çok sevdiği kimselerdendir- kabirleri ziyaret ettiğinde neler söyleyeceğini sormuş, ona kabirlere nasıl selam verip, nasıl dua edeceğini öğretmiş, fatiha'yı ya da Kur'ân-ı Kerim'den başka herhangi bir bölümü okumasını öğretmemiştir. Eğer Kur'ân okumak meşru bir iş olsaydı, bunu ondan gizlemezdi. Üstelik ihtiyaç duyulan zamanda Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in gerekli beyanı yapmayıp, ertelemesi usûl ilminde tesbit edildiği üzere caiz değildir. Bu bile caiz değilken gizlemek nasıl sözkonusu olabilir. Eğer Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onlara bu kabilden bir şeyler öğretmiş olsaydı, bize elbetteki nakledilecekti. Bu hususun sabit bir senedle bize nakledilmemiş olması böyle bir işin meydana gelmemiş olduğunun delilidir.

(Kabir ziyareti sırasında) Kur'ân okumanın meşru olmadığını güçlendiren delillerden birisi de Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)'in şu buyruğudur:

"Evlerinizi kabirlere çevirmeyiniz. Şüphesiz şeytan içinde Bakara suresinin okunduğu evden kaçır."⁸³

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kabirlerin şer'an Kur'ân okunacak yer olmadıklarına işaret etmektedir. Bundan dolayı evlerde Kur'ân okunmasını teşvik etmiş ve

⁸⁰ **Uydurma.** Ahmed (5/254) Beyhaki (3/409) Hakim (2/411) İbn Asakir (3/153) Ebu Nuaym Marife (6729) Mecmau'z-Zevaid (3/43) Telhisu'l-Habir (2/301) Durru'l-Mensur (7/22)

⁸¹ **Uydurma.** Ebu Hanife Müsned (192) Aliyyul Kari Şerhul Müsned (1/474)

⁸² Bkz.: İbn Adiy el-Kamil (2/66) Ukayli Duafa (1/166)

⁸³ Hadisi Müslim (2/188), Tirmizi (4/42) -sahih olduğunu belirterek-, Nesai, Fedailu'l-Kur'ân (76), Beyhaki, Şuabu'l-İman (2/2381), Ahmed (2/284, 337, 378, 388)'de Ebu Hureyre'den gelen bir hadis olarak rivayet etmişlerdir.

Kur'ân'ın okunmadığı kabirlere dönüştürölmelerini yasaklamıştır. Nitekim diğör hadis-i şerif kabirlerin aynı şekilde namaz kılınacak yer olmadığına da işaret etmiş bulunmaktadır. Bu hadis de şöyledir:

"Evlerinizde namaz kılınız, evlerinizi kabirlere çevirmeyiniz."⁸⁴

Müstehablık şer'î bir hükümdür. Şer'î bir hüküm zayıf hadisle tesbit edilemez.

Nakil burada bitti.

Yazar, kitabın 62. Sayfasında; *"Cenaze namazında Fatiha okunuyor, demek ki ölüler için Kuran okunabilir"* diye savunuyor. Oysa bu okunan Fatiha namaz içerisinde ve Namazda Fatiha okunur. Yalnız burada yazar hadisi biraz değişik nakletmiş:

*"Talha radiyallahu anh`den: "Abdullah b. Abbas radiyallahu anhuma'nın arkasında bir cenaze namazı kıldım ve O, Fatiha süresini okudu. Sonra da onun sünnet olduğunu öğrenin diye böyle okudum" dedi"*⁸⁵

Yazar sanki Fatiha'yı Namazdan sonra okunuyormuş gibi nakletmiş. Hadisin kaynağında ise Fatiha'nın namazın içinde olduğu belli oluyor.:

Talha radiyallahu anh dedi ki: Ben İbn Abbâs'ın arkasında cenaze üzerine namaz kıldım; bu namazda İbn Abbâs Fâtihatu'l-Kitâb'ı okudu da: Cenaze namazında Fâtihatu'l-Kitâb okumak bir sünnet olduğunu bilsinler dedi demiştir⁸⁶

Görüldüğü gibi hadiste, okunan Fatiha'nın namazın içinde olduğu kesin şekilde belirtiliyor.

Bir Başka konu ise okunan Kuranın ölülere faydalı olduğunu savunmasıdır. Biz burada Necm 39 hatırlatmak istiyoruz:"**Bilsin ki insan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur.**" ve şu hadisi de ekleyelim:

Ebü Ümâme radiyallahu anh rivayet ediyor: "Dört kimse vardır ki, öldükten sonra bile sevapları devam eder: (1) Allah yolunda hizmet ederken ölen, (2) öğrettiği ilimle amel edilen âlim, (3) verdiği para ile yapılan faydalı eser ayakta duran hayır sahibi, (4) kendisine duâ eden hayırlı bir evlât bırakan kimse"⁸⁷

Hadis ile ayeti karşılaştırdığımız zaman, Hadiste gecen amellerin kişinin kendi çabasıyla olduğunu görüyoruz, yani amel defteri kapatılmış olduğu halde yaptığı amellerin kendi çabası ile olduğu için amel defteri devam yazılmaktadır. Misal: Bir kişi çocuğuna ilim öğretir ve bu çocuk bu ilim lerle amel ederse aynı sevap babasınada yazılır. Bu kişinin özel günlerde veya kabir başında kuran okumasına gerek yok.

Başka bir kişi çocuklarına bir şey öğretmemiş, vefa etmiş. Çocukları namaz kılmıyor kuran okumuyor, yalnız moda olduğu için 40 günü kuran okutuyor ve her yıl bir kere yine

⁸⁴ Hadisi Müslim (2/187) ve başkaları İbn Ömer'den rivayet etmişlerdir. Buhari'de de buna yakın ifadelerle yer almış olup, Buhari bu hadisin yer aldığı bölüme şu başlığı vermiştir: "Kabirler arasında namaz kılmanın mekruh oluşuna dair bir bab." Bununla İbn Ömer hadisinin kabirlerde namaz kılmanın mekruh olduğunu ifade ettiğine işaret etmiş olmaktadır. Aynı şekilde Ebu Hureyre'nin hadisi de kabirler arasında Kur'ân-ı Kerim okumanın mekruh olduğunu ifade etmektedir.

⁸⁵ Buhari Cenaiz 65

⁸⁶ Buhari Cenaiz 65

⁸⁷ Mûsned, 5/261; 269

kuran okutuyor. Bu okunan kuranın ne babasına ne oğluna Hiçbir faydası olmaz ve hatta bidat olduğu için günah kazanır. Eğer bu Çocuk bir gün islamla tanışır Namaz kılar oruç tutar kuran okursa yine bu amellerin babasına faydası olmaz çünkü babanın çocuğu yetiştirmesi için bir çabası olmamış.

Teveşsöl

Kitabın ikinci bölümünde konu Teveşsöl, burda önce kısaca seleflerin görüşlerini nakletmiş sonra uzun uzun tasavvuçların görüşlerini nakletmiş. Şimdi bunlara bir bakalım:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının, ona yaklaşmaya vesile arayın ve onun yolunda cihad edin ki kurtuluşa eresiniz.” (Maide 5/35)

Muellif bu ayeti açıklamasına şunları yazmış: “Zat ile teveşsölü kabul edenlerin görüşü:

Cenab-ı hakk'a yaklaşmak için vesile aramak, bu maksada götürecektir her türlü meşru yola başvurmak demektir. Zira burada zikrettiğimiz ayetlerde vesile kelimesi genel anlamda zikredilmiş ve kişiyi Allahu Teala'ya yaklaştıracak vesilenin ne olduğunu hususen belirtmemiştir. O halde buradaki vesile, tek bir şey değildir. Kulu, Rabbine yaklaştıracak ve ilahi huzurda kabul görmesini, sevilmesinin sağlayacak her şey vesilenin içine girmektedir.⁸⁸

Yazar ayette geçen vesilenin herhangi bir vesile olabileceğini savunuyor.⁸⁹ Oysa Bu ayette “vesile” den murad, taat ve hoşnut olduğu amellerle Allah'a yakın olmaktır. Müfessirler arasında bu konuda ihtilaf yoktur. Bazı kimseler bu ayeti Allah'tan başkasından meded ummaya delil getirmektedirler. Bu, Allah'ın kelamını tahrif etmektir. Allah'ın emrettiği vesile, müfessirlerin ittifak ettiği gibi salih ameller vasıtasıyla Allah'a yakın olma talebidir.

Yine hadislerden ise bazı kimselerin bahsi geçen Yağmur Duası hadisinde Ömer radiyallahu anh'in Abbas radiyallahu anh'la yaptığı teveşsöl, Allah Rasulu sallallahu aleyhi ve sellem'e yakınlığı nedeniyle zatiyle yapılmış bir teveşsöl olarak değerlendirmeleri buna örnektir. Peki o zaman, Muaviye'nin ve diğer müslümanların Yezid b. Esved el-Cüreşî ile yaptıkları teveşsüle ne buyrulur?... Cüreşî dua eder etmez yağmur yağmaya başlamıştır. Şayet zat ile teveşsöl caiz ise Ömer radiyallahu anh neden Abbas radiyallahu anh'den daha faziletli olan Nebi sallallahu aleyhi ve sellem ile teveşsöl etmedi?

Bu konuya örnek olarak Âmâ hadisini de verebiliriz. Âmânın biri Allah Rasulu sallallahu aleyhi ve sellem'na gelerek “Bana afiyet vermesi için Allah'a dua et” der. Allah Rasulu sallallahu aleyhi ve sellem ona “Dilersen dua ederim. Dilersen sabredersin. Bu senin için daha hayırlıdır” der. Âmâ da “dua et” diye ısrarını bildirir. Bunun üzerine Allah Rasulu sallallahu aleyhi ve sellem ona güzel bir şekilde abdest alıp şu duayı söylemesini emreder. “Allahım sana peygamberin rahmet peygamberi Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem ile yöneliyorum. Ey Muhammed! Hacetimin giderilmesi için seninle Rabbime yöneliyorum. Allahım! Benim hakkımda onu şefaati kıl!” Adam denileni yapar ve gözleri açılır.

⁸⁸ A.G.E sayfa 131

⁸⁹ **Ebu Muaz'ın notu:** Yazarın burada “herhangi bir vesile olabileceğini” söylemesi büyük bir cehalet örneğidir. Zira ayette marife (belirlilik) takısı olan elif lam ile birlikte “el-vesile” şeklinde geçmektedir. Kelimenin belirlilik takısı ile gelmesi, herhangi bir vesileye sarılmanın meşru olmadığını bilakis dinde meşru olduğu bildirilen el-vesileye sarılmak gerektiğini bildirmektedir. Mesela: Allah'tan yardım istemek için sabır ve namaz el-vesiledendir. Zira Allah Azze ve Celle Bakara suresinde: **“Ey iman edenler sabır ve namazla yardım isteyin”** buyurmuştur. Yazarın vesile kelimesi üzerinde yaptığı bu tahrif çok tehlikelidir. Allah korusun böyle bir iddianın kabul edilmesi, Allah'a yaklaşma kastıyla uydurulan bidatleri meşru görmek anlamına gelir. Hatta bazı kimseler sarhoş olduklarında Allah'a daha yakın hissettiklerini iddia ederek içki içmeyi meşrulaştırmaya çalışırlar. Allah'ın ayetleri hakkında ilimsizce konuşmaktan Allah'a sığınınız.

Hadiste görüldüğü gibi Allah Rasulu sallallahu aleyhi ve sellem'den dua talebi vardır. Aynı zamanda Allah'ın peygamberinin duasını kabulü için âmâ da dua etmekte "Allahım! Benim hakkımda onu şefa'atçı kıl" demektedir.⁹⁰

Yine yazar şu sözleri söylüyor:

*Tevessülü kabul edenler, Allah'a yapılması gereken ibadet ve ta'zimin tevessül edilen kişiye yapılmasını kabul etmiyorlar. O kişiden Allah'tan korkar gibi kormuyorlar, Allah'ı sever gibi sevmiyorlar. Ondan istemiyorlar. Allah'tan istiyorlar. Tevessül edilen zatı yaratma, icad etme ve Bir şey üzerine tesir etme gibi Allah'a ait vasıflarla vasıflandırmıyorlar. Tesirin Allah'tan olduğuna inanıyorlar.*⁹¹

Evet belki bu kişiler direk olarak o şeyh için namaz kılmazlar veya başka türlü ibadet etmezler ama şeyhim herşeyi biliyor ve görür diye günahımı acığa çıkarır diye günah işlemekten korkarlar, oysa bu korku Allah'tan olması gerekir.

"Kadiri Yolunu Gerçekte Yaşayıp Yaşatanlar" isimli eserde şu sözler yazıyor: "Şayet şeyhinde her hangi bir ayıp görür ise bunu gizlemeye çalışmalıdır. Şeyhini değil, kendi nefsini itham etmelidir"⁹²

Yine aynı eserde şu sözlerde yazıyor: Bir mürid için başta gerekli olan şunlardır.

1. Dışta (zahirde) şeyhinin emrine aykırı hareketleri terk etmelidir.

2. İçte dahi (ruhunda ve aklında) onun emirlerine itiraz sahibi olmamalıdır. Dış yönü ile itiraz eden kimse, edebini bırakmış olur. içinden itiraz eden ise kendisini ölüme atmış olur. Müride düşen görev; sonuna kadar, şeyhi namına nefsine hasım olmalıdır, içten ve dıştan şeyhinin emrine aykırı hareket etmekten nefsini çekip almalıdır.⁹³

Cübbeli Ahmet hoca bir sohbetinde, Burseviden alıntı yaparak şu sözü söylüyor: "Bir insan Rabita'sız da Allaha kavuşur ama, bunun için DÖRTYÜZ sene ömrü olması lazım ve bunda da kesintisiz ibadet etmesi gerekir." diyor.⁹⁴ Subhanallah, yani rabita yapmayan bir kişi Allaha kavuşması için 400 sene ibadet etmesi gerekiyor, bunu da yapamayacağına göre, Cübbeli'ye göre Allah'a hiç kavuşamaz.⁹⁵

ŞEH FEVZEDDİN BİLVANİSİ'NİN ise Allah'a ait birçok vasfı gavs'ına veriyor.⁹⁶

Görüldüğü gibi Muellif'in yazdığı gibi "Allah'a ait vasıflarla vasıflandırmıyorlar." sözü doğru değil ve bir takım insanlar bunu yapıyorlar.

Bu insanlardan – bu konuda - o kadar haddi aşanlar olmuştur ki, bunlar, haklarında hiçbir delilin bulunmadığı, adına veli veya evliya dedikleri bir takım insanları..... onların kabir ve türbelerini o kimselere ait olan giyecekleri kılları tüyleri ... veya Onlara ait olan kab ve kacakları Allah'a yakınlaşmak için vesile edinmişlerdir.

⁹⁰ MEŞRU VE BİD'AT TEVESSÜL

⁹¹ A.G.E sayfa 128

⁹² A.G.E

⁹³ A.G.E

⁹⁴ Cübbeli Ahmet (Rabita videosu) 2:25 - 3:05

⁹⁵ Ebu Muaz'ın notu: Tasavvufçuların uyguladıkları şekilde yapılan rabıtayı ne sahabeler, ne tabiin, ne de onlara güzellikle uyan imamlar bilmiyorlardı. Bu uygulama onlardan çok daha sonra ortaya çıkmıştır. Bursevi'nin ve ondan naklederek kabul eden Cübbeli Ahmed'in bu sözü, ümmetin selefini cahillikle, eksiklikle ve Allah'tan uzak olmakla itham etmek anlamını taşır.

⁹⁶ Muminler kardeşir - Sahi Bilvanis

Bununla beraber, yine bu batıl inançları yüzündendir ki, bir çok inananın ağızlarında bu konuda garip garip ifadeler dolaşmaktadır.

Bu gün, güya Allah'a meşru bir şekilde dua ettiğini zanneden binlerce inananın ağızında;

**Allah'ım! Peygamberinin yüzü suyu hürmetine senden şunu istiyorum
Allah'ım! Meleklerinin hatırı için senden şunu bekliyorum**

**Allah'ım! Abdulkadir Geylaninin hatırı için sana yalvarıyorum veya
Allah'ım! Falan kabirde filan türbede yatan zatın hakkı için senden şunu, şunu istiyorum** şeklindeki batıl ifadeler dolaşmaktadır.

Bu cahiller, Allah'a yaklaşmak için veya O'ndan bir şeyler istemek için bu kimselerin vesile edinilmesinin meşru olduğunu zannetmektedirler.

Halbuki, Kur'an'ın ve Sünnet'in mesajlarına az da olsa vukufiyeti olanlar şunu çok iyi bilirler ki, İslam, bu türden batıl inançların yok edilmesi için indirilmiştir. Ve yine Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in senelerce mücadelesi de aynı şekilde bunların ortadan kalkması için olmuştur.

Öyleyse, Allah'ı razı etmek isteyen veya O'na yakınlaşmayı arzu eden herkes, O'nun meşru kıldığı vesileleri arama mecburiyetindedir.

Yani, Allah Azze ve Celle nelerden hoşlanıyor, nelerin yapılmasını istiyor veya nelerle kendisine yakınlaşılacağını zikretmiştir, bir Müslümanın bunları mutlaka arayıp bulması ve bunlara uygun hareket etmesi gerekir.

Unutmayalım ki, Allah'a yakınlaşma ve O'nu razı etme yolunda atılması gereken ilk adım, şüphesiz ki peygamber yoluyla olmalıdır.⁹⁷

⁹⁷ [Teveessül ve vesile](#)

Tevessül ile ilgili Hadislerin Tahric ve Değerlendirmesi

Bu bölümde ilk olarak muellif “GÖZLERİ GÖRMEYEN SAHABENİN TEVESSÜLÜ” hakkındaki hadisi delil getirmiş, elbette kendi anlayışına göre, yani zat ile Tevessülü caiz gösterebilmek için. Şimdi bu hadise tekrar bakalım.

عن عثمان بن حنيف أن رجلاً ضرير البصر أتى النبي صلى الله عليه وسلم فقال ثم ادع الله أن يعافيني قال إن شئت دعوت وإن شئت صبرت فهو خير لك قال فادعه قال فأمره أن يتوضأ فيحسن الدفع ويدعو بهذا الدعاء اللهم إني أسألك وأتوجه إليك بنبيك محمد نبي الرحمة إني توجهت بك إلى ربي في حاجتي هذه لتقضى لي اللهم فشفعه في

Osman Bin Huneyf radiyallahu anh'den; “Gözleri görmeyen birisi Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek; “Ya Rasulullah! Gözlerimi iyileştirmesi için Allah'a dua et” dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem; **“İstersen dua edeyim, istersen sabret, sabretmen senin için daha hayırlı olur”** buyurdu. O kimse, “dua et” deyince, ona güzelce abdest alıp şöyle dua etmesini emretti; **“Allah'ım! Rahmet peygamberi olan peygamberin Muhammed (sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem) ile senden istiyor ve sana yöneliyorum. Ey Allah'ın peygamberi! Ben seninle rabbime yöneldim. Allah'ım! O'nu hakkımda şefaathçi kıl!”** O kişi böyle yapınca gözleri Allah'ın izni ile şifa buldu.”⁹⁸

Hadis sahihtir. Bu hadisi zat ile tevessüle delil getirenlere karşı İbni Teymiye ve Elbani, buradaki tevessülün zat ile tevessüle değil, dua ile tevessüle delil olabileceğini söylemişlerdir. Bu hadis Ahmed ve Hâkim'in rivayetlerinde “ve şeffi'ni fih” ziyadesi ile gelmiş olduğundan, Elbani, İbni Teymiye'den etkilenecek bu ibare üzerinde durur ve der ki; “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in a'ma'ya öğrettiği; **“Beni de O'nun için şefaathçi kıl”** sözü, **“Onun benim gözümün iyileşmesi hakkındaki duasını kabul et”** demektir. İşte böyle bir mana taşıdığından dolayı bize muhalif olanların bu cümleye uzaktan veya yakından temas etmediklerini görürsünüz. Zira bu cümle onların düşüncelerini temelden yıkmaktadır.”⁹⁹

“...Şayet âmâ adam gerçekten Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in zatı ile tevessülde bulundu ise, bu tevessül, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e has bir hüküm olur...”¹⁰⁰

Bu durumda Ahmed ve diğer rivayetinde Hakim'in kaydettikleri “ve şeffi'ni fih” ziyadesinde geçen “fih” zarf edatı – bu ziyade sahih ise - gözleri görmeyen adamın kendi nefsine raci oluyor. Yani toplu mana şöyle olur; **“Allah'ım! O'nu bana (duasını kabul etmek**

⁹⁸ Tirmizi (3578) Buhari Tarihu Kebir (6/209) Sahihu İbn Huzeyme (2/225) İlelu İbni Ebi Hatim (2/190) Taberani (9/30) Taberani Sağır (1/306) Nesai Sünenu'l-Kübra (6/168-169) Beyhaki Delail (6/166) Ahmed (4/138) Abd Bin Humeyd (1/147) Münziri Tergib (1/273) Hakim (1/700, 707) Zehebi Telhis (1/313, 519) İsmaili Mucemu's-Sahabe (2/258) Nevevi el-Ezkar (s.264) Saati Fethu'r-Rabbani (4/264, 303, 315, 7/253) Feyzu'l-Kadir (2/134) Zürkani Şerhu'l-Mevahib (8/162) Mübarekfüri Tuhfetu'l-Ahvezi (4/182) Şevkani Neylu'l-Evtar (4/8) Cemu'l-Fevaid (9484) İbn Mace (1385) İbn Kesir Şemail (s.597) Kadı İyad Şifa (s.321) Nesai Amelü'l-Yevm ve'l-Leyl (658-660) er-Reddu Muhkemi'l-Metin (s.148) Mişkatu'l-Mesabih ve Mirkatu'l-Mefatih (2495) el-Kaşif An Hakaiki's-Sünen (5/209) Kenzu'l-Ummal (16816, 3640) Nebhani Huccetullah (2/1098) Elbani Tevessül (s.100) İbn Sünni (s.202) Mecmau'z-Zevaid (2/279) Fethu'l-Kebir (2476) İbn Teymiye Kaidetu'l-Celile (s.334) Şevkani Tuhfetu'z-Zakirin (s.162) Şevahidu'l-Hak (s.135) Ebu Abdillah Mağribi Mevahibu'l-Celil (3/265) Muhammed Bin Alevi el-Maliki Fi Sebili'l-Hedyi ve'r-Reşad (s.135) el-Huseyni el-Beyan ve't-Ta'rif (1/141) Mizzi Tehzibu'l-Kemal (19/359)

⁹⁹ Elbani Tevessül (s.80, Terceme s.106)

¹⁰⁰ Elbani Tevessül (s.83, Terceme s.110)

suretiyle) şefaathçi eyle ve beni de kendim için (yaptığım duayı kabul ederek) şefaathçi eyle”.

Elbani, İmam Ebu Hanife'nin; “Ya Rabbi! Senden falanın veya bir peygamberin, Haremi şerifin v.b. şeyin hakkı için” diye kasem edilmesini kerih görmesini, tevessülün inkarı noktasında delil getirmiştir.¹⁰¹

Elbani, meşru olan tevessül çeşidine örnek verirken der ki; **“Allah’ım! Muhammed’e olan sevgin için senden istiyorum” şeklinde dua etmekte tereddüt edilmemelidir. Zira sevgi, Allah Azze ve Celle’nin sıfatlarındandır”** demektedir.¹⁰²

Seyyid Ahmed er-Rıfai der ki; “Allah’ın kulları ve velilerini vesile edinerek yardım isterseniz, yapılan yardım ve bereketi onlardan bilmeyiniz. Bu şıktır. Fakat Allah, onları sevdiğinden, siz de ihtiyaçlarınızı onları severek Allah’tan isteyiniz. Hadisi şerifte; **“Nice başı açık, saçı dağınık, üstü başı yırtık, kapılardan kovulan kimseler vardır ki, Allah’a yemin etseler, onların yeminlerini yerine getirir”**¹⁰³

Ey kardeşim! “Allah’ım! Senin rahmetinle istiyorum” dediğin zaman; “Allah’ım! Senin kulun, şeyh Mansur ve başka velilerin velayetleri ile senden istiyorum” demiş gibi olursun. Zira, velayet, bir has kılınmadır; “Allah rahmetini dilediğine tahsis eder”(Bakara,105, Al-i İmran,84)

Öyle ise, acıyanın kudretini acınmağa muhtac kişiye izafe etmekten sakın! Tesir ve güç, masiyetten hakka çevirme kudreti Allah Azze ve Celle hazretlerindir.”¹⁰⁴

Dikkat edilirse bu hüküm, sufilerden Seyyid Ahmed Rıfai’nin sözleriyle tam bir mutabakat arz ediyor. Ancak Ahmed Rıfai’nin bu cümlelerin devamında söyledikleri tevhide zıt olduğu için nakletmedik. Hatadan masum olan yalnız Allah Rasulüdür.¹⁰⁵

OSMAN RADIYALLAHU ANH DÖNEMİNDEKİ KISSA

Yine Osman b. Huneyf radiyallahu anh’dan; Bir adam, bir haceti için Osman b. Affan radiyallahu anh’a gelir, giderdi. Fakat Osman radiyallahu anh, ona aldırış etmezdi. Derken adam, Osman b. Huneyf ile karşılaşır ve durumu ona arz eder. Bunun üzerine Osman b. Huneyf, ona şunları söyler;

“Su kabını getir ve abdest al. Sonra mescide git ve iki rekât namaz kıl. Sonra da; “Allah’ım! Peygamberimiz, rahmet Peygamberi Muhammed (sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem) ile senden istiyor ve sana yöneliyorum. Ya Muhammed! Seninle hacetimin yerine getirilmesi için rabbime yöneliyorum” diye söyle ve ihtiyacını arz et. Sonra bana gel ve beraber Osman radiyallahu anh’ın yanına gidelim.”

Nihayet adam gitti ve söylenileni yaptıktan sonra Osman Bin Affan radiyallahu anh’ın kapısına geldi. Kapıcı gelip adamın elinden tutarak, Osman Radiyallahu anh’ın huzuruna götürdü ve onu sergi üzerine, Osman Radiyallahu anh’ın yanına oturttu. Osman Radiyallahu anh;

¹⁰¹ Bkz.: Elbani Tevessül (s.69)

¹⁰² Elbani Tevessül (s.45) Ayrıca bu konuda bakınız; Alusi Ruhul-Maani (6/128)

¹⁰³ Müslim (Birr;130, Cennet;48) Münziri Tergib (4/152) Zübeydi İthafu Sadeti’l-Muttakin (9/676) Aliyyu’l-Muttaki el-Hindi Kenzu’l-Ummal (5953) Hatibu’l-Bağdadi Tarihu Bağdat (3/203) Tahavi Şerhu Müşkilil’-Asar (1/292, 293) Heysemi Mecmau’z-Zevaid (10/264) Deylemi el-Firdevs (3245)

¹⁰⁴ Ahmed er-Rıfai el-Burhanu’l-Müeyyed (s.102-103, tercemesi s.162-163)

¹⁰⁵ Ebu Muaz: Tevessül ve Kabir ziyaretleri

“Nedir hacetin?” diye sordu. Adam hacetini söyledi ve Osman Radiyallahu anh da onun işini gördü... Adam sonra Osman Bin Huneyf Radiyallahu anh ile karşılaştı ve ona;

“Allah seni hayırla mükâfatlandırsın! Benim hakkımda sen Osman ile konuşana kadar işime bakmıyordu” dedi.

Osman Bin Huneyf Radiyallahu anh de; “Vallahi senin hakkında Osman (Radiyallahu anh) ile görüşmedim. Ancak a’ma bir adamın Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’e gelerek duyduğu rahatsızlıktan şikayeti üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem ona;

“**Sabreder misin?**” dediğine şahit oldum. Adam; “Ya Rasulullah! Yanımda (elimden tutarak) beni götürecek kimse yok! Bu ise benim için zor oluyor.” Dedi. Bunun üzerine buyurdu ki;

“**Su kabını getir ve abdest al. Sonra iki rekât namaz kıl. Daha sonra da şu şekilde dua et;**” Vallahi biz aramızdaki konuşmanın uzaması sebebiyle henüz ayrılmamıştık, o a’ma zat, sanki daha önce hiçbir rahatsızlığı yokmuş gibi, şifa bulmuş olarak geldi.”¹⁰⁶

Bu hadise, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in vefatından sonra da Onunla tevessül edilmesi hususunda bunun cevazına delil gösterilmektedir.

Taberani bu rivayetin hemen ardından bunun başka bir tarikle geldiğini ancak onda Osman b. Ömer b. Faris b. Şube’nin teferrüd ettiğini, hadisin ise sahih olduğunu belirtmiştir.¹⁰⁷ Taberani’nin bahsettiği diğer tarik, merfu olarak rivayet edildiği tariktir. Bu da, onun sadece merfu rivayete sahih dediğinin delilidir. Ancak hala bu sahih hükmünün, sadece hadisin merfu kısmına değil, Osman radiyallahu anh’ın hilafeti zamanında geçen hadiseyi de kapsadığını iddia edenler vardır. Şimdi bunu inceleyelim;

Taberani bunu; Abdullah Bin Vehb – Şebib Bin Said el Mekki – Ruh Bin el Kasım – Ebu Cafer el Hutami el Medeni – Ebu Uname Sehl Bin Huneyf – Amcası Osman Bin Huneyf Radiyallahu anh senedi ile rivayet etmiştir.

Bu isnad, İbni Vehb’in Şebib bin Said’dan rivayeti olması sebebiyle münkerdir. Benden öncekilerin değinmediği bir illet daha vardır ki, İbni Vehb’in güvenilir olmakla birlikte hadis ahzında gevşek oluşu ve müdellis oluşudur.¹⁰⁸ Bu rivayeti de tedlis sigası olan “an’ane” ile yapmıştır. Rivayet her bakımdan zayıf olup, delil olamaz.

Şebib hakkında;

Ebu Hatim ve Ebu Züra; “beis yok, salihul hadis” dediler¹⁰⁹

İbni Hibban, İbnul Medini, Mizzi; “güvenilir” dediler.¹¹⁰

Hakim; “güvenilir, me’mun”,¹¹¹

¹⁰⁶ Taberani (9/30) Taberani Sağır (1/306 no;508) Tergib (1/273) Beyhaki Delail (6/168) Mecmau’z-Zevaid (2/279) Gımarî Misbah (s.21) İbn Sünnî Amelü’l-Yevm (s.202) Muhammed Nasib er-Rıfai Tevessül (s.237) Gımarî İrgamu’l-Mübtedi (s.11) Muhammed Bin Alevî el-Maliki Fi Sebili’l-Hedyi Ve’r-Reşad (s.135)

¹⁰⁷ Taberani Mucemü’s-Sağır (1/306)

¹⁰⁸ İbni Hacer Tehzibu’t-Tehzib (6/66) İbni Hacer Tabakatu’l-Müdellisin (s.22) Nesai ve Sâcî onun hadis ahzında mütesahil (gevşek) olduğunu belirtmişlerdir.

¹⁰⁹ Ebu’l-Velid el-Baci Ta’dil ve Tecrih (3/1159) İbni Ebi Hatim el-Cerh ve’t-Ta’dil (4/359 no;1572)

¹¹⁰ İbni Hibban es-Sikat (8/310 no;13614) Zehebi Mizanu’l-İtidal (3/362 no;3663) Mizzi Tehzibu’l-Kemal (12/360 no;2690)

Zehebi; “saduk” dedi.¹¹²

İbni Ebi Hatim, Şebib'in Ruh b. el Kasım, Yunus b. Yezid ve Muhammed b. Amr'dan rivayette bulunduğunu zikreder.

İbni Adiy Kamil'de şöyle der; “Onun yanında Yunus b. Yezid'in Zühri'den rivayet ettiği düzgün bir nüsha vardı. İbni Vehb ondan münker rivayetler nakletmiştir. Sanki o, Mısır'a gelince ezberinden rivayet ederek hata ve vehmiştir. Umarımki kasten yalan söylememiştir. Oğlu Ahmed ondan rivayet ettiğinde sanki başka bir Şebib'den bahseder gibidir. Zira o, isnadı güzelleştirmeye çalışırdı.”¹¹³

Şebib Bin Said; Buhari Ricalindendir.¹¹⁴ Ancak Buhari ondan rivayetini bahsi geçen düzgün nüshasından olmak üzere tek bir yerde mutabi olarak yapmıştır.

İbni Hacer Takrib'de ve İbni Adiy Esamî'de derler ki; İbni Vehb'in Şebib'den rivayeti münkerdir.¹¹⁵

İbni Hacer, Fethul Bari Mukaddime'sinde der ki; “Buhari, İbni Şebib'in Yunus'tan rivayetini, İbni Vehb dışındaki rivayet yoluyla tahrir etmiştir.”¹¹⁶

Bu sözlerden anlaşıldığına göre, Şebib'in rivayeti iki şartla kabul edilir; birincisi; rivayetin, oğlu Ahmed'in ondan yaptığı rivayet olması, ikincisi; Şebib'in Yunus'tan yaptığı rivayet olmasıdır...¹¹⁷

İbni Ebi Hatem, babasından naklen Şebib'in Ruh Bin Kasım'dan rivayetini, merfu olarak şahid göstermek için rivayet etmiştir ve onda kıssa zikredilmemiştir.¹¹⁸

İbni Hayseme Tarih'inde; *Müslim Bin İbrahim – Hammad Bin Seleme – Ebu Cafer el Hutami – Umara Bin Huzeyme – Osman Bin Huneyf radiyallahu anh senedi ile rivayet ediyor*; “Bir a'ma adam Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve gözü için kendisine dua etmesini istedi. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

“Git abdest al, iki rekat namaz kıl ve sonra da şöyle söyle; “Rahmet peygamberin olan Muhammed ile senden istiyor ve sana yöneliyorum! Ey Muhammed! Rabbimden seninle gözüme şifa talep ediyorum. Allah'ım! Duamı kabul et ve gözümün şifa bulması hakkında Peygamberin duasını da kabul eyle!” buyurdu. Ne zaman bir haceti olursa böyle yapar!”¹¹⁹

Bu rivayetin isnadı sahihtir. Ancak son cümlelerin ravinin ifadesi olduğu anlaşılmaktadır.

Elbani ve İbni Teymiye bu son rivayetteki ziyade kısım hakkında şaz olduğunu belirtmişlerdir; zira *güvenilir bir ravi olan Hammad Bin Seleme, kendisinden daha güvenilir olan Şube'nin rivayetine muhalif bir ziyade ile rivayet etmiştir.*¹²⁰

¹¹¹ Hakim Müstedrek (1/526)

¹¹² Zehebi el-Kaşif (1/479 no;2235) Zehebi Mizan (3/361) bkz. İbni Adiy (4/30 no;891)

¹¹³ İbni Adiy el-Kamil (4/30) Mizanu'l-İtidal (3/362)

¹¹⁴ Hakim Tesmiye (s.137) Tehzibu'l-Kemal (12/360) Ta'dil ve Tecrih (371159)

¹¹⁵ bkz.: Kitabu Esami Men Rava Anhum Buhari (s.77) Takrib (1/263)

¹¹⁶ Hedyu's-Sari (Fethu'l-Bari Mukaddimesi s.409)

¹¹⁷ Elbani Tevessül (s.121-124)

¹¹⁸ İlelu İbn Ebi Hatim (2/190)

¹¹⁹ Gımarî İrgamu'l-Mübtedi (s.17) Misbahu'z-Züccace (s.30)

¹²⁰ Ebu Muaz: Tevessül ve Kabir ziyaretleri

ABBAS RADIYALLAHU ANH İLE TEVESSÜL

Enes Bin Malik radiyallahu anh'den; "Halk kıtlığa maruz kaldığı zaman Ömer Bin Hattab radiyallahu anh, Abbas radiyallahu anh ile istiskada bulunarak;

"Allah'ım! Peygamberimiz ile sana tevessül ederdik de bize yağmur verirdin. (şimdi ise) Peygamberimizin amcası ile sana tevessül ediyoruz, bize yağmur ver!" dedi. Bunun üzerine yağmur yağar ve halk suya kavuşurdu."¹²¹

Bu hadis ittifakla sahihtir. Ancak âlimler, hadisin metninde geçen; "bi nebiyyina" (peygamberimiz ile) ve "bi ammi nebiyyina" (peygamberimizin amcası ile) ibarelerine, dua ve şefa'at kelimelerini takdir etmişler, bunun; "peygamberimizin amcasının duasıyla..." manasına geldiğini, bu yüzden de Ömer radiyallahu anh'ın Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi vesellem'i bırakarak, amcası Abbas radiyallahu anh'ı vesile ettiğini ve bunun zat ile değil, dua nitelikli bir tevessül çeşidi olduğunu belirtmişlerdir.¹²²

Bu hadis, vefatından sonra Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile tevessül edilemeyeceğine dair bir delildir.

Zat ile tevessülü savunanlar şöyle bir delil getirdi; İbni Abdilberr'in birçok tarikten geldiğini belirttiği rivayette; "Ömer radiyallahu anh, istiskada bulunmak üzere Abbas'ı da yanına alarak (musalla'ya) çıktı ve şöyle dedi; "Allah'ım! Biz, peygamberimizin amcası ile sana yaklaşıyor ve Onun şefa'atçi olmasını diliyoruz. Peygamberin için Onu gözet. Nitekim sen, ana babasını iyilik ve salahlı sebebiyle iki (yetim) çocuğu gözetmiştin.(Bkz.: Kehf; 82) Biz, istiğfar ve istişfa ederek Onu sana aracı kıldık." Sonra Ömer radiyallahu anh, insanlara yönelerek şöyle seslendi;

"Rabbinizden mağfiret dileyin. Zira O, çok bağışlayıcıdır. (Mağfiret dileyin ki) üzerinize bol bol yağmur yağdırsın, mallarınızı ve oğullarınızı çoğaltsın, size bahçeler ihsan etsin, sizin için ırmaklar akıtsın!"(Bkz. Nuh; 10-12. ayetler) Sonra da Abbas radiyallahu anh ayağa kalkarak dua etti. Abbas radiyallahu anh'ın gözleri yaşlarla doluydu. (bu vesile ile Allah'ın yağmur vermesinden sonra) halk; "Seni tebrik ediyoruz ey Hameyn sakisi!" diyerek Abbas'a ellerini sürmeye başladılar."

Buradaki "Peygamberin için onu gözet" ibaresini zat ile tevessüle delil getirmiştir. Ancak burada terceme hatası olduğu için önce Arapça metni veriyorum; İbni Kuteybe'nin metni;

وقال عمر رضي الله عنه في خطبته يوم استسقى بالعباس اللهم إنا نتقرب إليك بعم نبيك صلى الله عليه وسلم وبقية آبائه وكبراء رجاله فإنك تقول وقولك الحق وأما الجدار فكان لغلامين يتيمين في المدينة وكان تحته كتر لهما وكان أبوهما صالحا فأراد ربك أن يبلغا أشدهما ويستخرجا كثرهما فحفظتهما لصالح أبيهما

¹²¹ Buhari (istiska, 3) Hakim (2/32, 3/334) Fethu'l-Bari (2/413) İbn Huzeyme (2/337) Kenzu'l-Ummal (9/5) Kurtubi (6/159) Ayni Umdetu'l-Kari (3/437) Kirmani Şerhu'l-Buhari (5/103) Kastalani İrşadu's-Sari (2/228) Neylu'l-Evtar (4/32) İbni Abdilberr el-İstiab (2/815) et-Temhid (23/434) İbn Hibban (7/111) Zübeyr Bin Bekkar Ensab (2/166) Taberani (84) Taberani Evsat (3/49) Mizzi Tehzib (14/228) Begavi Şerhu's-Sünne (1165) İbn Kesir Şemail (s.193) İbn Hacer Buluğu'l-Meram (540) İbn Kudame el-Muğni (16/295) Cem'ul-Fevaid (2085) İbn Sa'd (3/321) Nebhani Şevahidü'l-Hak (s.137) İbn Mülakkin Bedru'l-Münir (639) İbn Hacer Telhisu'l-Habir (2/101) İbn Teymiye Kaidetu'l-Celile (s.140) Mevahibu'l-Celil (3/265) Hattabi el-Gunye (1/8) Tuhfetu'l-Ahvezi (10/27) Zehebi Siyeru A'lam (2/91, 93) Sehavi Tuhfetu'l-Lutfiye (2/14) Ahmed Bin Hanbel Fadailu's-Sahabe (2/932)

¹²² bkz.: İbni Teymiye Kaidetu'l-Celile (s.49, 64) Elbani Tevessül (s.93) Hattabi el-Gunyetu Ani'l-Kelam Ve Ehlihi (1/52)

فاحفظ اللهم نبيك في عمه فقد دلونا به إليك مستشفعين ومستغفرين

Buradaki doğru terceme şu şekilde olacaktır; “Ey Allah’ım! Amcası hakkında peygamberini(n şerefini ve izzetini) koru! Nitekim biz onunla (amcası Abbas radiyallahu anh ile) bize şefaata etmesini ve bağışlanma dilemesini isteyerek sana yaklaşmaya vesile ettik.”¹²³ İbni Abdilberr’in metni şöyle;

اللهم إنا نتقرب إليك بعم نبيك ونستشفع به فاحفظ فيه نبيك كما حفظت الغلامين لصلاح أبيهما
وأتيانك مستغفرين مستشفعين

“Allah’ım! Şüphesiz bizler, sana peygamberinin amcasından şefaata etmesini isteyerek yaklaşıyoruz. Onun hakkında peygamberini(n şerefini), babaları sebebiyle koruduğun iki genci koruduğun gibi koru. Bağışlanma ve şefaata isteyerek sana geldik.”¹²⁴ Görüldüğü gibi burada Abbas radiyallahu anh’ın duası ile tevessül söz konusudur.

Mervezi, Müsned-i Ebubekr’de; Ahmed Bin Ali - Osman Bin Ebi Şeybe ve Ebu Hayseme - Yezid Bin Harun - Hammad Bin Seleme - Ali Bin Zeyd - Kasım Bin Muhammed - Aişe radiyallahu anha senediyle rivayet ediyor;

“Aişe radiyallahu anha dedi ki; “Ben babam Ebu Bekir halife iken, şu beyti okudum;

وأبيض يستسقى الغمام بوجهه
ثم اليتامى عصمة للأرامل

“Beyazdır, yüzü suyu hürmetine yağmur istenir.

Yetimlerin sığınağı, dul kadınların koruyucusudur.”

Ardından Ebu Bekr radiyallahu anh dedi ki; “O, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellemdir.”¹²⁵

İbni Ebi Şeybe Yezid Bin Harun’dan aynı isnad ile rivayet eder. Heysemi bunu Ahmed ve Bezzar’a isnad edip ricalinin güvenilir olduğunu söylemiştir. Lakin Ali Bin Zeyd bin Cüdan zayıf olup bu rivayetlerde tek kalmıştır.

İbnu Ömer radiyallahu anhuma da yağmur duasından sonra bol yağmur yağması üzerine, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yüzüne bakıp bu beyti hatırladığını söylemiştir.¹²⁶ Ancak bunda zat ile tevessüle delil olacak bir yön yoktur.¹²⁷ Zira İbn Ömer radiyallahu anhuma, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in duası üzerine bu beyitleri hatırlamıştır. Buna göre beyitte geçen “bi vechihi” ifadesini, İbn Ömer radiyallahu anhuma Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in duası olarak ifade etmiş olmaktadır.

¹²³ İbni Kuteybe Te’vilu’l Muhtelef (s.253 tercemesi; s.386)

¹²⁴ İbni Abdilberr et-Temhid (23/434) İbni Abdilberr el-İstiab (2/815)

¹²⁵ Ahmed (1/7) Bezzar (1/128,185) Mervezi Müsnedu Ebi Bekr (s.91, no;39) İbn Ebi Şeybe (5/279) Mecmau’z-Zevaid (8/272) Mizanu’l-İtidal (5/158) beyit Ebu Talib’e aittir bkz.: Ahmed (2/93) İbni Mace (1272) Ramehurmuzi el-Emsal (s.47) İbni Asakir Tarihu Dimeşk (3/356, 66/315) İbni Abdilberr et-Temhid (22/65) el-Isabe (7/235)

¹²⁶ Ahmed (2/93) İbni Mace (1272) Fethu’l-Bari (2/494)

¹²⁷ Ebu Muaz: Tevessül ve Kabir ziyaretleri

Zayıf hadisle amel edilir mi?

Muellif kitabının bazı sayfalarında şu sözleri kullanmış:

*Ahmed b. Hanbel ve Ebu Davud es-Sicistaniye izafe edilen görüşe göre "Başka hadis bulunmadığı takdirde ahkama ait meselelerde zayıf hadislerle amel edilir"*¹²⁸

*Zayıf hadis olsa dahi merdud olmadıkça (uydurma, yalancı ravi) Fazaili ameller hususunda amel edilir. Yani Farz, Vacip ve Sünneti Müekkede olmayan konularda amel edilir.*¹²⁹

Muellif bu sözleri ile bir takım zayıf hadisleri sahihlettikten sonra yine de zayıf olsa bile amel edilebilir demek istiyor herhalde. Oysa zayıf hadis ile amel edilmez.¹³⁰

Zayıf hadislerin bir çok yönden illeti olabilir:

- Senedine veya ravilerinde kusur vardır
- İsnadı kopuk olabilir
- Ravisi mechuldur (veya üstü kapalı bir şekildi söylenmiştir)
- Sağlam ve Sahih rivayetlere aykırıdır
- Sözlerinde Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'a ait ahenk ve açıklık yoktur
- Başkalarına ait sözler Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e aitmiş gibi gösterilebilir

(Müddrec Hadis)

Zayıflığı çok fazla olmayan hadisle nasıl amel edilir:

1. Akaid ve hüküm olmayacak
2. Ravilerinde yalancı veya çokça hata eden biri olmayacak
3. Hüküm ve Sünnet tayin etmeyecek
4. Peygambere nispet edilmeyecek, rivayet edilirken sahih olmadığı belirtilecek

Zayıf hadislerde bu saydıklarımızın biri veya birkaçı olabilir, bu da zayıf hadislerin Peygamberimiz(sav) 100% ait olmadığını gösterir. Bu bir çeşit zandır. Ebu Hureyre(r.a) Peygamberimiz(sav) söyle buyurduğunu söylüyor: "Zandan kaçının, çünkü zan sözlerin en yalanıdır..."¹³¹ Allahu teala kuranda: **"Onların çoğu zandan başka bir şeye uymaz Şüphesiz zan haktan bir şeyin yerini tutmaz"**¹³²

Uydurma yani Mevzu hadisleri mevzu olduğunu söylemeden devam anlatmak ise haramdır. Peygamberimiz (sav) buyuruyor: **"Her kim yalan olduğunu bildiği bir sözü, benim hadisim olmak üzere rivayet ederse, yalancılardan biri de kendisidir"** ¹³³ bir başka hadiste ise: **"Benim adıma yalan uydurmayınız. Her kim benim adıma yalan uydurursa, derhal cehenneme girsin"**¹³⁴ diye buyuruyor.

Şimdi ise bu sahih dediği ve aslen zayıf veya uydurma olan hadislerin bir kaçına bakalım:

¹²⁸ A. Naim Tecrid Tercemesi (Mukaddime)

¹²⁹ A.G.E sayfa 81, 173

¹³⁰ Buhari ve Muslim

¹³¹ Buhari ve Muslim

¹³² Yunus:36

¹³³ Müslim, Mukaddime 1.

¹³⁴ Buhari, İlim 38; Müslim, Zühd 72-Mukaddime 7.

ÖNCEKİ PEYGAMBERLER İLE TEVESSÜL

Enes Bin Malik radiyallahu anh'den; "Ali Bin Ebu Talib radiyallahu anh'ın annesi Fatıma Binti Esed radiyallahu anha vefat ettiğinde... Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, kabrin içine girdi ve yan yatarak buyurdu ki;

"Dirilten ve öldüren Allah'tır. O Hiç ölmeyen diridir. Rabbim! Annem Fatıma Binti Esed'i mağfiret eyle! Huccetini (Kelime-i Tevhidi) ona telkin et ve onun kabrini geniş eyle. Peygamberinin ve benden önceki peygamberlerinin hakkı için duamı kabul buyur. Şüphesiz sen merhametlilerin en merhametlisisin!"

Nihayet Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, cenaze için dört tekbir getirdi ve onu kendisi, Abbas ve Ebu Bekr radiyallahu anhuma kabre koydular.¹³⁵

Heysemi der ki; *"Ravilerinden Ruh Bin Salah, İbni Hibban ve Hakim tarafından güvenilir görülmüştür. Ancak onda zayıflık vardır. Diğer raviler sahih ricalidir."*¹³⁶

İbn Adiy Ruh Bin Salah'ı zayıf addetmiş, Zehebi ve İbn Cevzi bunu İbn Adiy'den naklen belirtmişlerdir.¹³⁷ İbn Hibban onu, meçhul ravileri de güvenilir saydığı kitabı; es-Sikat'ta zikretmiştir.¹³⁸

Zehebi, Mizanul-İtidal'de; onu İbni Adiy'in zayıf saydığını, İbn Hibban'ın es-Sikat'ta zikrettiğini, Hakim'in onun hakkında; *"Güvenilir"*, dediğini nakleder.¹³⁹ İbni Hacer de bu bilgilere ilaveten şunları söyler;

"İbn Yunus onu Tarihu'l-Guraba'da zikretti ve dedi ki; "Musul ehliendendir. Mısır'a gelmiş ve orada hadis rivayet etmiştir. Ondan münker hadisler rivayet edilmiştir. Nisbeti İbn Siyabe'dir. Darekutni onun hakkında; "Hadiste zayıftır", İbn Makula; "Onu zayıf saydılar" demişlerdir... İbn Adiy ondan iki hadis naklettikten sonra der ki; "Onun birçok hadis rivayeti vardır, bazı rivayetinde münkerlik vardır."¹⁴⁰

Ruh Bin Salah bu rivayette teferrüd etmiş (tek kalmış)tır. Rivayet zayıftır. Delil olamaz.

Şu var ki, Elbani, bu hadis hakkında *Taberani ve Ebu Nuaym'ın, zayıf hükümü verdiğini* söyleyerek vehmetmiştir.¹⁴¹ Halbuki her iki muhaddis de böyle bir hüküm belirtmemiş, sadece Ebu Nuaym, hadisin Ruh Bin Salah'ın teferrüdü (tek kalması) ile geldiğini söylemiştir. Şayet üstad Elbani; "Zayıf olduğuna işaret ettiler" deseydi daha doğru olurdu.

İbn Hibban ve Hâkim'in tesahül (ravilerin değerlendirilmesinde gevşeklik) ile meşhur oldukları bilinmektedir. Ayrıca İbn Hibban'ın cerhte (ravi hakkındaki olumsuz eleştiride) müteşeddid olduğu söylenmekle¹⁴² birlikte meçhulü'l-hal olan ravileri güvenilir saydığı da

¹³⁵ **Zayıf.** Taberani (24/351) Taberani Evsat (191) Mecmauz Zevaid (9/257) Ebu Nuaym Hilye (3/121) Hakim (3/116) Nebhani Huccetullah (2/1097) Şevahidul Hak (s.153) İbni Cevzi İlel (1/270) İbni Abdilberr İstıab (4/1891) Muhibbut Taberi Riyadun Nadra (2/202) İbni Esir Usdül Gabe (7/217) Şebenci Nurul Ebsar (s.85) Kenzul Ummal (5/279) İsmail Çetin Mesaf (174) Elbani Daife (1/32)

¹³⁶ Heysemi Mecma (9/257)

¹³⁷ İbni Adiy Kamil (3/146, no;667) Zehebi el-Muğni (2139) İbni Cevzi Duafa (1243) İlelül Mutenahiye (1/270)

¹³⁸ İbni Hibban Sükat (8/244 no; 13240)

¹³⁹ Zehebi Mizan (3/87 no;2804)

¹⁴⁰ İbni Hacer Lisanul Mizan (2/540 no;3433)

¹⁴¹ Elbani Teveessül (s.144)

¹⁴² bkz.: Zehebi Mizan (2/253, 3/45, 1/274) Leknevi er-Raf' vet-Tekmil (177-179, 203-204, 208) Tehanevi Kavaid (180-6) Ali Özek Hadis Ricali (s.132) Kevseri Fıkhu Ehli Irak (s.77)

malumdur. Yani hakkında cerh ve tadil bilinmeyen raviler hakkında hüsnü zan kaidesi ile hareket etmiştir. Lakin Ruh bin Salah'ı muhaddis imamlar cerhetmiş olduğundan, İbn Hibban'ın hüsnü zannı bu rivayette bir şey ifade etmemektedir.

Önceki peygamberler ile ilgili bazı zayıf rivayetler daha vardır; İbn Ebi'd-Dünya, Ahkamü'l-Kubur'da (*Ebu Bilal Muhammed Bin Haris Bin Abdullah Bin Bürde Bin Ebu Musa el-Eşari – Ebu Muhammed el-Kasım Bin Abdullah – Anbese Bin Said senedi ile*);

Ebu Musa el-Eşari Radiyallahu anh, Tüster şehrini fethettiğinde Danyal'ı bir tabutta buldu. Danyal ile birlikte bir Mushaf ve içinde yağ, dirhemler ve yüzük bulunan bir çömlek görmüştü. Ebu Musa bu durumu, Ömer radiyallahu anh'e bir mektupla bildirmişti. Ömer Radiyallahu anh, cevap olarak yazdığı mektupta şöyle diyordu; "Mushafa gelince, onu bize gönder. Yağın bir kısmını bize gönder, kalan kısmıyla da Müslümanlara, onunla şifa talep etmelerini emret. Dirhemleri onlara taksim et. Yüzüğü de sana ganimet olarak verdik."¹⁴³

Benzerini İbn İshak, Megazi'de ve Yunus Bin Bükeyr, Ziyadat'ta rivayet ettiler.¹⁴⁴ Bu rivayette Ömer radiyallahu anh'in Danyal aleyhisselam'ın kimsenin bilmediği bir yere gömülüp kabrini gizlemesi tavsiyesi de vardır.

Ancak İbni İshak ve Yunus Bin Bükeyr'in Ebul-Aliye'den yaptıkları bu rivayetin tamamı dikkate alınırsa, orada; insanların, Danyal aleyhisselam'ın cesedini dışarı çıkararak onunla tevessül etmeleri sebebiyle onun cesedinin gizlenmek istendiği görülür. Yani Ömer radiyallahu anh, cesedinin çıkarılarak yanlış bir uygulama yaptıkları için, Onun kabrini gizlemek istemiştir! Bu da böyle bir tevessülün caiz olmadığına delildir.

Batıl bir rivayet şu şekildedir; Ali radiyallahu anh dedi ki; "Bir vadide yırtıcı hayvanlardan korkarsan de ki; "Korkaklıktan ve arslanın şerrinden Danyal'ın Rabbine sığınırım" buyurmuştur."¹⁴⁵

Bu rivayetin tevessül ve istigase ile alakası yoktur. Ancak bu rivayet istinsah hatası olarak bazı kitaplarda "aslanın şerrinden Danyal'a sığınırım" şeklinde geçmiştir. Aşırı sapık sufilerden İsmail Hakkı Bursevi de bunu fırsat bilerek şirkine delil getirmeye çalışmıştır.¹⁴⁶

Bu rivayeti İbni Sünni ve Havatıfu'l-Cann'da Harâitî; (*İbrahim Bin İsmail Bin Ebi Habibe – Davud Bin el-Husayn – İkrime – İbni Abbas – Ali radiyallahu anhum senedi ile*;) rivayet ettiler.¹⁴⁷

Söz konusu rivayette zayıf bir ravi olan İbrahim bin İsmail bin Ebi Habibe'nin Davud bin el-Husayn'dan rivayetleri, buradaki örnekte olduğu gibi hadis imamları tarafından özellikle münker olarak değerlendirilmiştir.¹⁴⁸ İbnül Medini ve Ebu Davud derler ki; "Davud ibnul Husayn'ın İkrime'den rivayetleri münkerdir." İbni Uyeyne; "Davud bin Husayn'ın rivayetinden

¹⁴³ İbni Kesir Bidaye (2/41 tercemesi;2/70) Tarihu Taberi (2/505) Sa'lebi Arais (s.258) Kettani Teratibul İdariye (2/67) Siyretul Halebiye (1/35) Bkz.: İbni Kuteybe Maarif (s.41) İbni Ebi Şeybe (7/4)

¹⁴⁴ Siyreti İbni İshak (1/44) İbni Kesir Bidaye (2/40) İbni Kayyım İğasetül Lehfan (1/209, tercemesi; 1/514) Hidayetul Hiyara (1/84) Fevaid (2/21) İbni Teymiye Ziyaretil Kubur (s.33) Dekaiikut Tefsir (2/151) Reddu Alel Bekri (1/92, 528) İktiza (s.339) Mecmuul Fetava (15/154, 17/463, 27/121, 171) Fetaval Kübra (4/364) Cevabus Sahih (5/281)

¹⁴⁵ Ed-Dubbi Kitabu'd-Dua (s.236) İbni Kesir Bidaye (2/344 tercemesi;2/530) Dümeysi Hayatul Hayevan (s.33) Kenzul Ummal (4997) Bursevi Tuhfetül Aliye (s.241) Bursevi Şerhu Nuhbetil Fiker (v.202/a)

¹⁴⁶ Ruhü'l-Beyan (4/192)

¹⁴⁷ El-Heraiti, Hevatıfu'l-Cinan (s.44 no:11) İbn Sunni Amelu'l-Yevm ve'l-Leyle (346)

¹⁴⁸ bkz.: Buhari Tarih (1/271) Cerh ve Ta'dil (2/83) İbni Adiy (1/233-235, 3/92) Mizan (1/135)

sakiniriz” dedi.¹⁴⁹ Ayrıca el-Heraitî’nin isnadında Abdulaziz b. İmran bulunmaktadır ki o da hadiste münker sayılan zayıf ravilerdendir.¹⁵⁰ Bu rivayette ayrıca istinsah hatası olduğunun delili, Heraitî’nin Mekarimu’l-Ahlak adlı eserinde (no:988) bu rivayeti aynı isnad ile zikredip: “Danyalın rabbine sığınırım” lafzıyla rivayet etmiş olmasıdır.

Ebu Abdurrahman Muhammed Bin Fudayl Bin Gazvan(vefatı h.195) bunu Kitabu’d-Dua’da; Ebu Hazma Sabit es-Sumali – Ebu Miskin Mevla Ali – Ali radiyallahu anh isnadıyla rivayet etti.

Ebu Hamza Sabit es-Sumali metruktur.¹⁵¹ (Ebu Muaz- Tevessül ve Kabir Ziyaretleri)

ÂDEM ALEYHİSSELAM’IN TEVESSÜLÜ

Ömer radiyallahu anh’dan merfuan; “Âdem aleyhisselam hatayı işlediğinde; “Ya Rabbi! Muhammed hakkı için senden beni bağışlamamı istiyorum” dedi.

Allah Teala; “Ey Âdem! Henüz yaratmadığım halde Muhammed’i sen nasıl tanıdın?” diye sordu.

Âdem; “Ya Rabb! Sen beni elinle yaratıp bana ruhundan üflediğinde başımı kaldırdım. Arşın sütunları üzerinde “Lailahe illallah Muhammed rasulullah” cümlesinin yazılı olduğunu gördüm. Bildim ki sen, ismine ancak mahlûkatın en sevimlisini izafe edersin” dedi.

Bunun üzerine Allah; “Doğru söyledin ey Âdem! Hakikaten o bana mahlûkatın en sevgili olanıdır. Onun hakkı için bana dua et. Ben de seni bağışladım. Şayet Muhammed olmasaydı seni yaratmazdım.” Buyurdu.¹⁵²

Muhammed Alevi el-Maliki, el-Mefahim kitabında (s.46) Hakim’in yanı sıra Suyuti, Kastallani, Beyhaki, Zürkani ve Sübki’nin bu hadise sahih dediklerini iddia etmiştir. El-Alevi’yi taklid eden Ali Hoşafcı gibi, işin ehli olmayan yazarlar da aynı yanlış devam ettirmişlerdir. Suyuti ve Subki Hakim’in tashihini nakletmişler, kendileri hadisin sahih olduğunu söylememişlerdir. Beyhaki, Kastallani, Heysemi, Hafaci, Suyuti Aliyul-Kari, ve Zürkani ise hadisin zayıf olduğunu belirtmişlerdir.¹⁵³

Zehebi¹⁵⁴, İbn Hacer¹⁵⁵, İbn Teymiyye¹⁵⁶, İbn Abdilhadi¹⁵⁷ İbn Kesir¹⁵⁸, İbn Arrak¹⁵⁹ ve el-

¹⁴⁹ Cerh ve Ta’dil (3/408) el-Mugni Fid-Duafa (1987) Men Tukeleme Fih (s76) Siyeri A’lamin Nubela (6/106)

¹⁵⁰ İbn Ebi Hatim el-Cerh ve’t-Ta’dil (2/390) Tehzibu’t-Tehzib (6/350)

¹⁵¹ bkz.: Cerh ve Tadil (2/450) İbnul Cevzi Duafa (1/158)

¹⁵² Hakim (1/672) Tarihut Taberi (1/160) Taberani Evsat (6/313, no;6502) Taberani Sağir (2/182 no;684) Beyhaki Delail (5/488) Kastallani Mevahib (1/28) Suyuti Hasais (1/21) İbni Cevzi Vefa (no;4) Zürkani Şerhu Mevahib (1/62) Mecmauz Zevaid (8/253) Hafaci Nesimur Riyaz (3/444) Suyuti Dürrül-Mensur (1/142) İbni Kesir Bidaye (1/81, 2/322) Kadı İyaz Şifa (s.174) Suyuti Menahilus Safa (s.30) Aliyul Kari Şerhu Şifa (2/51) Sebilu Hedyir Reşad (1/103) Kevseri Muhikkut Tekavvul (s.14) Acurri Şeriat (no; 906, 913) Nebhani Huccetullah (1/314) Cem’ül Fevaid (8373) İbni Allan esSiddiki Futuhatur Rabbaniye (5/36) Suyuti el Havi (işareten;2/174) Alusi Neşrul Mehasin (s.109) Tusi Tıbyan (1/169) İbni Asakir (7/437) Sübki Şifaus Sekam(s.120) Muğnil Muhtac (1/512) Mahmud Said Memduh Raf’ul Minara (s.249)

¹⁵³ Bkz.: Suyuti el-Hasais (1/47) Suyuti Tahricu Ehadisü’s-Şifa (s.30) Beyhaki Delail (5/489) Kastallani Mevahib (1/76) Heysemi Mecmauz-Zevaid (8/253) Zürkani Şerhu’l-Mevahib (1/76) Mevahib kenarında) Sübki Şifau’s-Sekam (s.163) Hafaci Şerhu’s-Şifa (2/242) Aliyul-Kari Şerhu’s-Şifa (1/215)

¹⁵⁴ Telhisu’l-Mustedrek (2/615) el-Mizan (2/504)

¹⁵⁵ Lisau’l-Mizan (3/359-360)

Elbani¹⁶⁰ uydurma olduğunu açıkladılar.

Bu rivayetin isnadında cumhurun zayıf kabul ettiği ravi Abdurrahman Bin Zeyd Bin Eslem ve hadis uydurucu Ebul Haris Abdullah b. Müslim el-Fihri vardır. İbni Zeyd hakkında olumlu denebilecek tek değerlendirmeyi İbni Adiy yapmıştır.¹⁶¹ Bu konuya sonra döneceğiz inşallah.

Taberani'den gelen rivayette Abdurrahman Bin Zeyd'e ulaşan isnad'da; *Muhammed Bin Davud – Ahmed Bin Said el Fihri – Abdullah ibni İsmail el Medeni* yer alır ve Taberani Mucemu's-Sağır'de; Ahmed İbni Said'in teferrüd ettiğini söyler.¹⁶² Taberani'nin Evsat ve Sağır'deki bu isnadı hakkında Heysemi; "Tanımadığım kimseler vardır" demiştir.¹⁶³

Ahmed Bin Said el-Fihri; Ahmed Bin Said Bin Yakub'tur. Zehebi, el-Muktena Fi Serdi'l-Kuna'da; "Ahmed Bin Said el-Fihri'den Mekhul ve İbni Cevsa rivayette bulunmuştur"¹⁶⁴ derken İbni Hibban, Sükat'ta; "Ahmed Bin Said Bin Yakub'dan Mekhul (Ebu Abdurrahman el-Beyruti) ve başkaları rivayette bulunmuştur" der.¹⁶⁵ Ahmed Bin Said Bin Yakub el-Fihri sadece İbni Hibban tarafından Sikat'ta zikredilmiş olup meçhuldür.¹⁶⁶

Abdullah İbni İsmail el-Medeni ise İbni Büveyh diye bilinen zat olup meçhul (mestur) bir ravidir. İbni Cevsa ile aynı senede (h.350) vefat etmiştir. İbni Ebî'd-Dünya ve başkalarından hadis rivayet etmiştir. Kendisinden de İbni Rızkaveyh rivayette bulunmuştur. İmam idi.¹⁶⁷ Yalnız bu "imam" ibaresi ile kastedilen mescid imamlığıdır.

Ebu Nuaym'ın Delail'inde ise İbni Zeyd'e ulaşan isnad şöyledir; *Şeyh Ebul Ferec – Süleyman b. Ahmed – Ahmed Bin Rüşdeyn – Ahmed b. Said el-Fihri – Abdullah b. İsmail el-Medeni*.¹⁶⁸ Neticede zayıf olan Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem teferrüd etmiştir.

Abdurrahman b. Zeyd, hafızasının iyi olmaması sebebiyle cerh edilmiştir. Nitekim **İbni Huzeyme**; "Ehli İlm, hafızasının kötülüğü yüzünden onunla delil getirmez." demiştir. Onun hakkında **Ebu Hatim** der ki; "Hadiste kavi değildir. Kendisi salih olup hadiste vâhî (çok zayıf)dir." Ahmed, İbn Main, Buhari, Nesai, Darekutni, Tahavi ve başkaları onun zayıf olduğunu açıklamışlardır. **İbni Adiy**; "hadisleri hasendir. Bazıları onu güvenilir bulup hadislerini yazdılar." der.¹⁶⁹ Ancak bu söz reddolunmuştur.

Hadisin sahih olduğunu iddia eden, İbni Allan es-Sıddıki, Tacuddin Sübki, Zahid el-Kevseri, Nebhani ve Semhudi, teferrüd eden zayıf ravi Abdurrahman Bin Zeyd ile delil getirmenin mümkün olduğunu, Hakim'in bu hadise sahih hükmü vermekte haklı olduğunu ispatlamaya çalışmışlardır. Mahmud Said Memduh hasen olduğunu söylemiştir.

Sadece bu rivayet tarikine bakılırsa, hadisin sahih olduğunu söylemeye yol yoktur. Zira

¹⁵⁶ Er-Reddu Ale'l-Bekri (s.4-21, 59) Minhacu's-Sunne (7/131)

¹⁵⁷ Es-Sarimu'l-Menki (s.36)

¹⁵⁸ El-Bidaye (2/323)

¹⁵⁹ Tenzihu's-Şeria (1/76)

¹⁶⁰ Ed-Daife (25) et-Tevessül (s.102-114)

¹⁶¹ İbni Adiy Kamil (4/273) Bkz.: Heysemi Mecma (8/192) Feydul Kadir (2/477)

¹⁶² Taberani Sağır (2/182) Evsat (6/313)

¹⁶³ Mecmau'z-Zevaid (8/253)

¹⁶⁴ Zehebi el-Muktena (1/163 no;1279)

¹⁶⁵ İbni Hibban Sükat (8/47 no;12190)

¹⁶⁶ bkz. Tehzibut Tehzib (1/28) Tehzibul Kemal (1/318)

¹⁶⁷ İbni Kesir Bidaye (11/409)

¹⁶⁸ İbni Teymiye Mecmuul Fetava (2/151)

¹⁶⁹ İbni Hacer Tehzibut Tehzib (6/161) İbni Adiy Kamil (4/273) Tehzibul Kemal (17/118)

İbni Zeyd biraz zorlama ile makbul görölse bile –ki bu da imkânsızdır- ona kadar ulaşan sağlam bir zincir de yoktur.

Âdem aleyhisselam'ın tevessülü konusunda bir tarik daha vardır ki, Kaidetu'l-Celile adlı eserinde, yukarıda kaydettiğimiz Ömer radiyallahu anı hadisinin batıl olduğunu belirten İbni Teymiye, başka bir hususta delil getirirken, (Tevhidi Rububiye adlı eserinde) bahsettiğimiz hadisi, senedini de vererek şöyle nakletmektedir;

وَقَدْ رَوَاهُ أَبُو الْحُسَيْنِ بْنُ بِشْرَانَ مِنْ طَرِيقِ الشَّيْخِ أَبِي الْفَرَجِ ابْنِ الْحَوْزِيِّ فِي (الْوَفَا بِفَضَائِلِ الْمُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ صَالِحٍ ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحٍ ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ الْعَوْفِيُّ ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُفْيَانَ عَنْ { مَيْسَرَةَ قَالَ قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ مَتَى كُنْتُ نَبِيًّا ؟ قَالَ لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْأَرْضَ وَاسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُ سَبْعَ سَمَوَاتٍ وَخَلَقَ الْعَرْشَ : كَتَبَ عَلَى سَاقِ الْعَرْشِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ خَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ وَخَلَقَ اللَّهُ الْحِجَّةَ الَّتِي أَسْكَنَهَا آدَمَ وَحَوَاءَ فَكَتَبَ اسْمِي عَلَى الْأَبْوَابِ وَالْأُورَاقِ وَالْقَبَابِ وَالْخِيَامِ وَآدَمَ بَيْنَ الرُّوحِ وَالْجَسَدِ فَلَمَّا أَحْيَاهُ اللَّهُ تَعَالَى : نَظَرَ إِلَى الْعَرْشِ فَرَأَى اسْمِي فَأَخْبَرَهُ اللَّهُ أَنَّهُ سَيِّدٌ وَلَدِكْ فَلَمَّا غَرَّهُمَا الشَّيْطَانُ تَابَا وَاسْتَشْفَعَا بِاسْمِي إِلَيْهِ {

İbni Teymiye naklediyor; “Ebu'l-Huseyn b. Bişran, Şeyh Ebul Ferec İbnu'l-Cevzi'nin el-Vefa Bi Fadaili'l-Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem adlı eserinde verdiği rivayet zinciri ile şöyle rivayet ediyor; Ebu Cafer Muhammed Bin Amr¹⁷⁰ - Ahmed Bin İshak bin Salih - Muhammed Bin Salih¹⁷¹ - Muhammed Bin Sinan el-Avfi¹⁷² - İbrahim Bin Tahman¹⁷³ - Yezid Bin Meysera¹⁷⁴ - Abdullah Bin Süfyan¹⁷⁵ - Meyseratul Fecr¹⁷⁶ radiyallahu anı tarikiyle;

Meysera dedi ki; “Ben; “Ya Rasulullah! Ne zaman peygamber olmuştunuz? Diye sordum. Cevap verdiler;

“Cenabı Hak, yeryüzünü yaratıp, göklere istiva ederek onu yedi kat halinde tanzim edince ve Arş'ı yaratınca, Arş'ın ayağına; “Muhammed Allah'ın Rasulüdür, son peygamberdir” cümlesini yazdı.

¹⁷⁰ Ebu Cafer Muhammed Bin Amr Bin Utbe; Ebu Züra; mechul dedi. Zehebi itiraz ederek; “Bilakis o meşhurdur ve hadiste salihdir” der. Bkz.: Cerh ve Tadil (8/32) İbni Cevzi Duafa (3/88) Buhari Tarih (1/193) Zehebi Mizan (6/285) Lisanu'l-Mizan (5/327)

¹⁷¹ Bu tabakada bir çok Muhammed b. Salih isimli ravi vardır. bunun hangisi olduğu bilinmemektedir.

¹⁷² Muhammed Bin Sinan el-Avki; Buhari ricalinden ve güveniliridir. Bkz.: Ricalu Sahih'i'l-Buhari (2/652) Hakim Tesmiye (s.218) Men Reva Anhum Buhari (1/178) Zehebi Kaşif (2/176) Buhari Tarih (1/109) İbni Ebi Hatim Cerh ve Tadil (7/279) İbni Hibban Sikat (9/79) Takrib (1/482) Tehzibu'l-Kemal (25/320) Ebul Velid el-Baci Tadil ve Tecrih (2/680)

¹⁷³ İbrahim Bin Tahman; Buhari ve Müslim ricalinden olup güveniliridir. Bkz.: Zehebi Siyeri Alamin Nübela (7/379) Men Tekelleme Fih (1/31) Mizan (1/158) Buhari Tarih (1/294) Cerh ve Tadil (2/107) Tabakatul Huffaz (1/96) Meşahiru Ulemail Emsar (s.199) İbni Hibban Sükat (6/27) İbni Şahin Sükat (s.32) Tehzib (1/112) Takrib (1/90) Tehzibul Kemal (2/108) Zehebi Kaşif (1/214) Elbani Sahiha (2/480)

¹⁷⁴ Yezid Bin Meysera; tabiindendir, güveniliridir. Bkz.: Buhari Tarih (8/355) Cerh ve Tadil (9/288) İclic Marifetüs Sükat (2/367) İbni Hibban Sükat (7/627) İbni Hacer Tacilul Menfaa (s.454)

¹⁷⁵ Abdullah Bin Şakik'tir. Güvenilirdir.

¹⁷⁶ Meyseretul Fecr; sahabidir. Bkz. Buhari Tarih (7/374) el-İstiab (4/1488) el-İsabe (6/239) Cerh ve Tadil (8/252) Sükat (3/388) Huseyni İkmal (s.428)

Âdem ile Havva'yı yerleştirdiği cennet'i yarattığı zaman da benim ismimi henüz Âdem daha ruh ile cesed arasında iken, cennetin kapıları, yaprakları, kubbeleri ve çadırları üzerine yazmıştı. Cenabı Hak, Âdem'e can verince o, Arşa baktı ve benim ismimi gördü; Allah teala da ona;

“O, senin evladlarının efendisidir” diye bildirdi. Şeytan, Âdem ve Havva'yı aldatınca onlar Cenabı Hakka benim ismimi şefaatçi kılarak tevbe ettiler.”¹⁷⁷

Daha sonra İbni Teymiye Ömer radiyallahu anh hadisini de kaydeder ve bu iki rivayetin ardından şunları söyler; “*Bu hadis(Ömer radiyallahu anh hadisi), önceki (Meysera Radiyallahu anh) hadisi desteklemektedir ve ikisi bu konuyla ilgili öteki sahih hadisleri adeta tefsir eder mahiyettedir.*”¹⁷⁸

Burada İbni Teymiye r.a., isnadların birbirini takviye ettiğini söylemek istediye, bu doğru değildir. Zira iki isnaddan biri batıl, diğerinin isnadı kopuk ve mechuller zinciridir. Ancak İbni Teymiye'nin adı geçen eseri iyi incelenirse, onun kastettiği şey, rivayet metinlerinin, “*peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Âdem a.s. ruh ile cesed arasındayken peygamber olduğu*” hususunda birbirini takviye ettiğidir. Zira Meysera radiyallahu anh hadisi sahih yoldan: “Ey Allah'ın rasulü! Ne zaman peygamber olmuştun?” buyurdu ki: “Adem ruh ile cesed arasında iken” lafzıyla sabit olmuştur. Burada geçen ziyade kısımlar münkerdir.

Âdem aleyhisselam'ın tevessülü ile ilgili hadisi, içinde Abdurrahman Bin Zeyd'in isminin geçmediği bir senedle İbni Ebid Dünya ve İbni Asakir, ismi belirtilmeyen iki ravi kanalıyla, benzer metinle, İbni Mes'ud radiyallahu anh'den mevkuf olarak rivayet ettiler.¹⁷⁹

Yine benzer bir metni, Ebuş Şeyh, İbrahim Bin Muhammed - Osman Bin Abdurrahman el-Kuraşi - Abdulkerim el-Kuraşi senediyle ve Muhammed Bin Yusuf - Muhammed Bin Cafer - Babasından senediyle rivayet etti.¹⁸⁰

Deylemi de, İbni Hacer'in Züherü'l-Firdevs'teki tesbitine göre; Abdus - Ali Bin Ömer el Beyyi' - İbni Lal - Ebu Cafer Bin Abdullah Bin Yusuf - Ömer Bin Hafs el-Müstemli - Abbas Bin Davud el-Enmatî - İmad Bin Ömer en-Nasibi - Er-Re'y Bin Halid - Cafer Bin Muhammed - Babasından - O da Ali Bin Ebi Talib radiyallahu anh'den merfuan senedi ile rivayet etmiştir.¹⁸¹

İmam Suyuti, İbni Münzir'den naklen Muhammed Bin el-Huseyn Bin Ali Bin Ebi Talib radiyallahu anhum tariki ile rivayet etmiştir.¹⁸² Bu rivayetlerin hiçbirinin isnadı itibar edilecek bir seviyede değildir.

Acurri, Ebu Ahmed Harun Bin Yusuf Bin Ziyad et-Tacir - Ebu Mervan el-Osmani - İbni Osman Bin Halid - Abdurrahman Bin Ebi Zinad - Babasından tariki ile rivayet etmiştir.¹⁸³ Bu rivayet mevkuf olup, ravilerinden Osman Bin Halid el-Osmani, Buhari ve başkalarına göre

¹⁷⁷ İbni Teymiye Tevhidi Rububiyet(147-151) Mecmuul Fetava (2/151, tercemesi; 2/172) İbni Cevzi el-Vefa(1/33 no;4) Siyretül Halebiye(1/355) Bunu Muhtasar olarak; Tirmizi (3609) Ahmed (5/59) Beyhaki Delail (1/85, 2/129) Hakim (2/608) Hilve (9/53) Mecma (8/223) Dürrü Mensur (5/184) Keşful Hafa (2/187) Menahilüs Safa (s.28) Hasais (1/13)

¹⁷⁸ İbni Teymiye Mecmuul Fetava (terceme;2/173)

¹⁷⁹ İbni Ebi'd-Dünya el-İşraf Fi Menazili'l-Eşraf (s.110-114) İbni Asakir (7/386)

¹⁸⁰ Ebuş-Şeyh el-Azame (5/1596-1597) bu şiaların uydurmalarındandır. şia müellifler bunu nakletmişlerdir. Bkz.: el-Ayyaşi Tefsir (1/41) el-Kaşani Tefsiru's-Safi (1/82-83) Tabersi (1/89, 87, 88)

¹⁸¹ Deylemi(3/151 no;4409) İbni Hacer Züherul Firdevs(2/360) Suyuti Dürrül Mensur(1/147)

¹⁸² Suyuti Dürrül Mensur(1/146)

¹⁸³ Acurri Şeriat(s.343 no;906)

münker, Nesai'ye göre güvenilir değil¹⁸⁴, Mizzi ve Saci'ye göre maruf¹⁸⁵ bir ravidir.¹⁸⁶

Rivâyetin batıllığına delil olan bir yönüde, Adem (a.s.)'ın Nebî (s.a.s.)'i, kendi yaratılışından sonra cennette iken yer yüzüne inmeden bilmesidir. Halbuki zayıf, ancak daha iyi bir senedle gelen başka rivayette: (Adem (a.s.) Hindistana iner ve yalnızlık hisseder, bunun üzerine Cebrâil inerek; Allâhu Ekber, Allâhu Ekber, Eşhedu En Lâ İlâhe illallâh (iki defa), Eşhedu Enne Muhammeden Resûlullâh (iki defa) deyip ezan okur. Adem şöyle der: «Muhammed de kim»? Cebrâil: «Peygamberlerden son oğlundur» der.)¹⁸⁷ Râvilerinden Ali b. Behrâm bilinmemekte, diğer bir râvi olan Muhammed b. Abdullâh b. Süleyman aynı şekilde bilinmemektedir. Bir önceki rivâyette Âdem (a.s.) daha cennette iken Peygamber (s.a.s.)'i tanıyordu, bu ikinci rivayette ise, Âdem (a.s.) yer yüzüne indiği halde Muhammed (s.a.s.)'i tanımamıştır.¹⁸⁸

Muellif yalnızca Peygamberimiz(sav) üzerine olan zayıf ve mevzu hadisleri değil. Mezhep imamları hakkında olan uydurma rivayetleri almış. Bunların ilki şu hikayedir:

*İmam Şafii şöyle anlatıyor: Bir ihtiyacım olduğunda iki rekat namaz kılar, Ebu Hanife'nin mezarına gider ve orada dua ederdim. O'nun bereketiyle ihtiyacım derhal karşılanırdı.*¹⁸⁹

Bu batıl ve uydurulmuş bir rivayettir.

İmam Şafii üzerinden uydurulmuş bu hikayeyi el-Hatib el-Bağdadi Tarihu'l-Bağdat.c.I.s.123'te anlatmaktadır.Ve şöyle söze başlamaktadır:Bize el-Kadı Ebu Abdillah el-Huseyn ibn Ali b.Muhammed es-Sumeyri haber verdi ki: O dedi ki: Bize Ömer b.İbrahim el-Mukri haber verdi.O dedi ki: Bize Mukrim b.Ahmed haber verdi O dedi ki: Bize Ömer b.İshak b.İbrahim haber verdi O dedi ki: Bize Ali ibn Meymun rivayet etti O dedi ki: Ben Şafii'nin şöyle dediğini işittim.Ben Ebu Hanife ile teberrük ederim ve hergün onun kabrine gelerek ziyaret ederim.Bir ihtiyaçla karşılaştığım zaman iki rek'at namaz kılar onun kabrine gelir ve onun kabri başında Allah'tan dilekte bulunurum Çok geçmeden ihtiyacım giderilir.Ömer b.İshak b.İbrahim meçhul bir kişidir.

Şeyhulislam İbn Teymiyye bu kıssa hakkında şunları söyledi:

“Bu da rivayet ve nakil ilmini bilen kimselerce yalan ve uydurma olduğu kesin olarak bilinen bir şeydir. Çünkü Şafii Bağdat'a geldiği zaman orada sık sık ziyaret edilen bir kabir kesinlikle bulunmuyordu. Hatta Şafii zamanında böyle bir şey bilinmiyordu. Şafii Yemen'de, Hicaz'da, Şam'da, Irak'ta ve Mısır'da peygamberlere, sahabilere ve tabiinlere ait kabirler görmüştü ve bu kabirlerde yatan kişiler İmam Şafii nazarında ve Müslümanlar nazarında Ebu Hanife'den ve emsali alimlerden daha faziletli idiler. Hal böyleyken niçin sadece Ebu Hanife'nin kabrinin başında dua etsin ki?

Sonra İmam Şafii'ye yetişen Ebu Yusuf, Muhammed ve el-Hasan b. Ziyad gibi Ebu Hanife'nin arkadaşları ve o dönemde yaşayanlar ne Ebu Hanife'nin ne de başka birinin kabrinde duaya yönelmiyorlardı.

Sonra daha önce İmam-ı Şafii'nin kitabında fitne korkusuyla kabirlerde saygı duruşunda bulunmanın haram oluşuna dair kesin bir bilgi geçmiş bulunmaktadır. Bu gibi

¹⁸⁴ Buhari Tarihu Kebir(6/220) Buhari Tarihu Sagir(2/204) İbni Ebi Hatem Cerh ve Tadil(6/149) Lisanul Mizan(7/81) İbni Cevzi Duafa(2260) İbni Adiy(5/175) Zehebi Kaşif(2/6) Ukayli Duafa(3/198) Zehebi Muğni(4015) Mizan(5/44) Tehzibul Kemal(26/82)

¹⁸⁵ İbni Hacer Tehzibut Tehzib(7/105) Mizzi Tehzibul Kemal(19/363)

¹⁸⁶ Ebu Muaz: Tevessül ve Kabir ziyaretleri

¹⁸⁷ İbn Asâkir (1/323/2).

¹⁸⁸ UYDURMA HADİSLER

¹⁸⁹ A.G.E sayfa 98

hikayeleri ancak bilgisi ve dini zayıf olanlar uydurur.

Kendi arzusuna göre konuşmaya yüce Peygamber`den, tanınmamış meçhul kişiler tarafından bu hikayelere benzer hadisler bize rivayet edilmiş olsa bile ispatlanmadıkça bizim bunlara sarılmamız caiz değilken, meçhul ve tanınmamış kişiler tarafından başkalarından nakledilen böyle hikayelere nasıl itibar edebiliriz?¹⁹⁰

Büyük alim İbnul`Kayyim bu konuda şunları söyledi:

“İmam Şafii`nin dua etmek maksadıyla Ebu Hanife`nin kabrinin başına gittiğine dair nakledilen hikaye açık bir yalandır.”¹⁹¹

Büyük alim, muhaddis Abdurrahman b. Yahya el-Muallimi el-Yemanî Taliatu`-Tenkil.s.60-85.de bu hikayenin senedindeki zayıf noktaları beyan edip ayrıntılı bilgi verdikten sonra şunları söyledi:

"Senedin durumu bu. Bununla bir şeyin ispatlanamayacağı ehline malumdur. Kissanın durumu da bunu peşktiriyor. Çünkü Şafii`nin her gün Ebû Hanife`nin kabrini ziyaret etmesi ve dua maksadıyla ona yönelmesi normalde çok uzak bir ihtimaldir. İhtiyaçları gidermek maksadıyla dua etmek için kabirlere gitme adetinın Şafii`den bir müddet sonra adet haline geldiği bilinmektedir. Kabrin başında namaz kılmak ise çok çok uzak bir ihtimaldir.

Muhaddis el-Elbânî ise es-Silsiletu`z-Zaife.no:22. şunları söyledi:

"Bu, zayıf bir rivayettir. Hatta batıldır. Çünkü Ömer b. İshak b. İbrahim tanınan bir kişi değildir. Rical kitaplarında ismi geçmemektedir.es-Silsiletu`z-Zaife.no:22

İMAM MALİK'İN KAVLİ HAKKINDA

Kadı İyaz'ın; Kadı Ebu Abdullah Muhammed Bin Abdurrahman el-Eşari ve Ebul Kasım Ahmed Bin Baki el-Hakim - Ebul Abbas Ahmed Bin Ömer Bin Dilhas - Ebul Hasen Ali Bin Fihri - Ebu Bekr Muhammed Bin Ahmed el-Ferec - Ebul Hasen Abdullah Bin Müntab - Yakub Bin İshak Bin Ebi İsrail - Muhammed Bin Humeyd senedi ile rivayetine göre;

İmam Malik radiyallahu anhu, Ebu Cafer el-Mansur'a; "Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, senin ve baban Âdem'in kıyamet gününde Allah'a vesilesidir. O'na yönel ve

O'ndan şefaât dile"¹⁹² demiştir.

İmam Malik'ten gelen bu rivayet hakkında Hafaci; "sahih", Zafer Ahmed el-Osmanî; "ceyyid" hükmü vermiştir. İbni Teymiye, İbni Abdilhadi ve Elbani bu rivayeti reddetmişlerdir.

Zürkani, İbni Teymiye ve İbni Abdilhadi'nin İmam Malik'ten gelen bu rivayeti inkâr etmesine itiraz ederek der ki; "Ebul Hasen Ali Bin Fihri bunu; "Fadailu Malik" adlı kitabında beis olmayan bir senedle rivayet etmiştir."¹⁹³ Ancak onların sözü merduddur, zira bazı

¹⁹⁰ İktidau`s-Sıratı'l Mustekim, C II, s. 692-693

¹⁹¹ İğasetu`l-Lehfan min Mesaid`i-Şeytan, c: I, s.246

¹⁹² Kadı İyaz Şifa(s.427) Mevahibu Ledüniye(2/477) Nebhani Huccetullah(2/1100) Kevseri Makalat(s.463) Hafaci Nesimur Riyaz(3/443-444) Ahmed Zafer el Osmani et Tehanevi İlaus Sünen(10/506) Kevserul Meani(11/136) İbni Allan es Siddiki Futuhatur Rabbaniye(5/36) Aliyyül Kari Şerhu Şifa(2/51)

¹⁹³ İsmail Bin Mahfuz Çetin Mesaful Ulemail Etkiya(s.180)

ravilerinin durumu bilinmemektedir!

Elbani ve İbni Teymiye, İmam Malik'ten rivayet eden zatın Muhammed Bin Humeyd er-Razi olduğunu iddia ettiler ve onun hakkında cerh'te bulunanların sözlerini nakledip bu rivayetin batıl olduğunu söylediler.¹⁹⁴ İbni Teymiye, ayrıca İbni Humeyd'in H.248'de vefat etmiş olduğunu, H.179'da vefat etmiş olan İmam Malik'e ve hele hele Ebu Cafer dönemine yetişmemiş olduğunu söylüyor.

Gerçekten İbni Humeyd er-Razi'nin İmam Malik'ten rivayeti yoktur. Lakin İbni Teymiye'nin yanılması; Onun İbni Humeyd er-Razi olduğunu söylemesidir!

İmam Malik'ten rivayet eden kişi; İbni Humeyd er-Razi değil(!), güvenilir olan¹⁹⁵ Buhari ve Müslim ricalinden, h.182'de vefat etmiş olan **Ebu Süfyan Muhammed Bin Humeyd el Himyeri el Yeşkuri el Ma'meri'dir!**

Nitekim İbni Hibban Sükat'ta der ki; "Muhammed Bin Humeyd el Himyeri Ma'mer ve Malik'ten rivayet etti..." asıl şaşırtıcı husus; Kevseri'nin, İbni Teymiye'nin verdiği bilgiyle yetinip İbni Humeyd'in, İbni Humeyd er-Razi olduğunu zannetmesi ve mutaassıp bir savunma pozisyonuna geçerek yalancı olan bu ravinin güvenilir olduğunu ispatlamaya zorlamasıdır!¹⁹⁶

Fakat bu rivayet, İbni Humeyd sebebiyle değil de, meçhul raviler yoluyla gelmiş olup, İmam Malik'in meşhur kavline de zıt olduğu için **batıldır**.

Şeyhulislam İbni Teymiye der ki; Kadı İyâz, «el-Mebsût» adlı eserde İmam Malik 'in şöyle dediğini nakleder: «Kişinin Resûlullah'ın kabri başında durup dua etmesini doğru görmüyorum; selâm verip geçmelidir».

Kadı İyâz, Nafi'den de şunları kaydeder: «Belki yüz kere, belki daha fazla İbn Ömer'in Resûlullah'ın kabrine selâm verişini gördüm. O, kabre gelir, 'Selâm Allah'ın Resulü üzerine olsun, selâm Ebû Bekir'in üzerine olsun, selâm babamın üzerine olsun' der ve hemen ayrılıp giderdi. Elini Hz. Peygamber'in minberde oturduğu yere koyup sonra yüzüne sürdüğü görülmüştür». O, İbn Ebi Kusayt ve Ka'nebi 'den naklen şunları da ekler: «Resûlullah'ın ashâbı, mescid boşaldığında kabrin karşısında, sağ taraflarında bulunan minberin ortasına ellerini sürer, sonra dua ederken kibleye yönelirlerdi».

Ve nihayet şu bilgileri verir: «Muvatta'da yer alan Yahya b. Yahya el-Leysî 'nin rivayetine göre İbn Ömer, Hz. Peygamber'in kabri başında durur, Resûlullah'a, Ebû Bekir'e ve Ömere salât ve selâmda bulunurdu (Muvatta', Kasru's-Salât fi's-Sefer 68).

İbnü'l-Kâsım ve Ka'nebi: 'Ebû Bekir ve Ömer'e dua ederdi' demişlerdir. İbn Vehb 'in rivayetine göre İmâm Mâlik: 'O, - Ey Peygamber, Allah'ın selâmı, rahmet ve bereketi senin üzerine olsun - derdi' demiştir. Mebsût'ta ise: 'İbn Ömer, Ebû Bekir ve Ömer'e selâm verirdi' demektedir»

İbn Habîb el-Vadiha'da der ki: «el-Mebsût'ta İmâm Mâlik'in şu görüşü vardır; 'Medine halkından mescide girip çıkan kimsenin Hz. Peygamber'in kabrinin başında durması gerekmez. Ancak yabancılar bunu yapabilir', 'Bir yolculuktan gelen veya bir yolculuğa çıkan kimsenin Hz. Peygamber'in kabri başında durup O'na salâvat getirmesi, O'nun için, Ebû Bekir

¹⁹⁴ Bkz.: Elbani Daife(s.42) İbni Teymiye Mecmuul Fetava(1/309)

¹⁹⁵ İbni Hibban Sükat(9/45,68 no;15099,15228) Tarihu Esmâis Sükat(1/212 no; 1286) Zehebi Mizan(6/126 no;7548) Zehebi Kaşif(2/166 no;4811) Takribut Tehzib(1/475 no;5835) Ricalu Müslim(2/174) Hakim Tesmiye(s.223 no;1554) Tehzibül Kemal(25/110) elBaci Ta'dil ve Tecrih(2/630 no; 479) İbnu Ebi Hatem Cerh ve Tadil(7/231 no;1272)

¹⁹⁶ bkz.: Makalatı Kevseri(s.391)

ve Ömer için duada bulunmasında bir mahzur yoktur'. İmam Malik'e: 'Medine halkından bazı kimseler bir yolculuktan gelmedikleri veya bir yolculuğa niyet etmedikleri halde günde bir veya birkaç kez bunu yapıyorlar. Belki de Cuma günleri veya başka zamanlar, bir-iki defa veya daha fazla gelip kabrin başında duruyor, selâm veriyor ve bir süre dua ediyorlar' denmişti, o şöyle cevap verdi: 'Ülkemizdeki fıkıh âlimlerinden böyle yapılabileceğine dair birşey duymadım; bunu terketmek daha iyidir. Bu ümmetin sonra gelenlerinin ıslâhı ve kurtuluşu ancak ve ancak önce gelenlerini ıslâh edip kurtuluşa erdiren şeylerle mümkündür. Ben bu ümmetin önce gelenlerinden ve efendilerinden böyle yaptıklarına dâir hiçbir şey bilmiyorum. Şu halde Resûlullah'ın kabri başında durmak bir yolculuktan gelen veya yolculuğa niyetlenen kimselerin dışında diğerlerine mekruhtur'».

Ebü'l-Velîd el-Bâci şöyle bir değerlendirme yapar: «İmam Malik, Medine halkı ile yabancıları ayrı tutmuştur. Çünkü yabancılar, Hz. Peygamber'in kabrini ziyaret amacıyla gelmektedirler. Medine halkı ise zaten orada oturmakta olup, mescide gelişleri kabri ziyaret ve selâm vermek için değildir.

Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır: **'Ey Allah'ım, benim kabrimi, kendisine ibadet edilen bir put hâline getirme'** (Muvatta', Kasru's-Salât fi's-Sefer 85) .

'Peygamberlerinin kabirlerini mescid edinen kimselere Allah'ın gazabı şiddetlidir' (Muvatta', Kasru's-Salât fi's-Sefer 85.).

'Benim kabrime ikide bir gelip orayı bayram yerine döndürmeyin' (Ebû Dâvûd, Menâsik 100).

Ahmed b. Şu'be 'nin kitabında, Hz. Peygamber'in kabri yanında duran kimsenin oraya fazla yaklaşmaması, el sürmemesi ve uzun süre, orada kalmaması gerektiği ifâde edilir. 'el-Utbiyye'-de ise İmam Malik: 'Ziyaretçi Mescid-i Nebvî'ye girdiğinde Hz. Peygamber'in kabrine selâmdan önce Tahıyyetü'l-Mescid namazı kılmalıdır. Burada nafilâ kılınacak en iyi yer, eski sütunun yanında Hz. Peygamber'in namaz kıldığı yerdir; farz namazlarda ise ön saflara geçmek daha faziletlidir. Yabancıların nafilâleri orada kılmaları, bence evlerinde kılmalarından daha hayırlıdır' der.

İşte İmam Malik ve ashabının bu sözleri ile sahabeden naklettikleri, onların Hz. Peygamber'in kabrine sadece O'na selâm vermek ve O'nun için duada bulunmak üzere yöneldiklerini açıkça göstermektedir. İmam Malik, selâm ve dua sırasında kabrin yanında uzun süre durmayı da doğru görmemiş, aynı şekilde Medine halkının mescide girip çıktıkça kabre yönelmelerini de uygun bulmamıştır. İmam Mâlik'e göre Hz. Peygamber'i selâmlama mâhiyetinde olmak üzere Medine'den bir yolculuğa çıkanlarla bir yolculuktan dönenler ve bir de yabancılar ancak gelip kabrin başında kısa bir süre durabilirler.

Kişi bizzat kendisi için duada bulunmak istediği zaman, Hz. Peygamber'in Mescidinde, O'nun ashabının yaptığı gibi, ancak kibleye yönelerek dua edebilir. Resûlullah'ın kabri yanında, kabre dönerek ashabın kendileri için dua ettiklerine dâir hiçbir rivayet yoktur. Hattâ kabri başında Resûlullah için dua etmek üzere uzun süre duruş dahî doğru görülmemişken, kişinin kendisi için dua etmek üzere bunu yapması nasıl kabul edilebilir?!

Kabri başında, vefatından sonra Resûlullah'a dua etmek, O'ndan bir takım ihtiyaçların karşılanmasını istemek ve şefaati talep etmek ise seleften hiç kimsenin yapmadığı bir şeydir. Bilindiği üzere Hz. Peygamber'in kabri başında duaya durmak meşru olsaydı, elbette sahabe ve tâbiûn orada durup dua ederdi. Resûlullah'ın zâtıyla tevessülde bulunmak bu şekilde meşru olmayınca vefatından sonra O'ndan istemek ve O'na dua etmek nasıl meşru olabilir?!

İşte bu husus işaret etmektedir ki, yukarıdaki senedi kopuk hikâyede geçen: «O'na yönel ve O'ndan şefa'at iste» sözü, İmâm Mâlik adına uydurulmuş bir yalandır; onun görüşlerine, sahabe ve tâbiûnun sözleri ile diğer âlimlerin nakledip İmâm Mâlik'in ve ashabının da uyguladığı sahabe ve tâbiûnun uygulamalarına aykırıdır. Çünkü sahabe ve tâbiûndan hiç kimse, kabre yönelip Hz. Peygamber'den şefa'at istemek, «Ya Resûlâllah, bana şefa'at et veya benim için dua et» demek, dünya ve din işlerinde uğradığı çilelerden O'na şikâyet etmek, Hz. Peygamber'den veya görmediği melekler, peygamberler ve sâlihler gibi vefat eden diğer zevattan kendisine şefa'atçı olmalarını talep etmek veya bunlara uğradığı musibetlerden şikâyetle bulunmak şöyle dursun, kendileri için dua etmek üzere bile kabre yönelmemişlerdir. Çünkü bütün bunlar, hristiyanların, müşriklerin ve durum itibariyle onlara benzeyen bu ümmetin bid'atçılarının yaptıkları şeylerdir. Ve yine bütün bunlar, yakındakinin selâmını duyup, uzaktaki şahsın selâmı da kendisine iletiildiği için Peygamber Efendimize her ne kadar selâm veriyorlardıysa da, ne önce gelen Muhacirler ve Ensâr ile hakkıyla onlara tâbi olanların yaptığı, ne de herhangi bir İslâm âliminin emrettiği birşeydir,

Resûlüllah'a selâm konusunda İmâm Ahmed ve bir başka zât, İmâm Ahmed'in ve Ebû Dâvûd 'un «ceyyid» (sağlam) bir senedle rivayet ettikleri Hayve b. Şurayh el-Mısri hadisini delil olarak almışlardır. Bu hadis şöyledir: Ebû Sahr, (Yezîd b. Kusayt tarikiyla) Ebû Hüreyre 'den Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğunu rivayet etti:

«Bana selâm veren hiç kimse yoktur ki, Cenâb-ı Hak bana ruhumu iade edip de, ben de onun selâmını almamış olayım» (Ebû Dâvud, Menâsik 100; İbn Hanbel 11 / 527).

Kabri başında Resûlüllah sallallahu aleyhi ve sellem'e selâm konusunda müctehid imamlar bu hadisi esas almışlardır. Resûlüllah'ın kabrini ziyaretle ilgili diğer bütün hadîsler ise «zayıf» olup, herhangi bir dinî mes'e'lede delil teşkil etmezler. Bu sebeple de «Sahih» ve «Sünen» sahibi imamlar bu hadîsleri rivayet etmemiş, sâdece Dârakutnî ve Bezzâr gibi zayıf hadîslere yer veren hadisçiler rivayet etmişlerdir.

Bu konudaki en sağlam hadîs, yalanı bilinen ve «zayıf» bir râvî olan Abdullah b. Ömer el-Amrî'nin şu sözleridir:

«Vefatımdan sonra beni ziyaret eden kimse, sağlığımda, beni ziyaret etmiş gibidir» (Keşfü'l-Hafâ 2/ 251)

Burada da onun yalanı besbellidir ve söyledikleri İslâm'a zıttır. Çünkü O'nu sağlığında ziyaret edip O'na inanan kişi, özellikle O'nun için hicret edip gelen ve O'nunla beraber cihada katılanlardan ise O'nun ashabındandır. Ve Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde kaydettikleri bir hadîse göre Allah'ın salât ve selâmı üzerine olsun, O şöyle buyurmaktadır:

«Ashabıma sövmeyiniz. Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, sizden birisi Uhud dağı kadar altın tasadduk etse onların yaptığı bir 'müdd', hattâ yarım müdd kadar hayrın derecesine ulaşamaz»(Buhârî, Fedâilü'l-Ashâb 5; Müslim, Fedâilü's-Sahâbe 221, 222).

Sahabeden sonra gelen bir şahıs, hac, cihâd, beş vakit namaz ve Resûlüllah'a salâvat gibi farz olan amellerle sahabe derecesine ulaşamazken, farz olmadığında müslümanların ittifak ettiği ve hattâ onun için yolculukta bulunmak meşru kılınmayıp bilâkis yasaklanmış olan bir amelle nasıl ulaşabilir?!

Yalnız içinde namaz kılmak üzere Mescid-i Nebvî'ye ve Mescid-i Aksâ'ya gitmek müstehaptır; hac için Kabe'ye gitmek ise farzdır. Herhangi bir şahıs farz ve müstehab olan bu yolculukları gerçekleştirse, sağlığında bu yolculukları yapan ashâbtan bir şahıs derecesine ulaşamayacağına göre, yasaklanmış bir yolculukla bu nasıl mümkün olabilir?! Âlimler, Hz.

Peygamber'in veya diğer bir peygamber ya da sâlih bir zâtın kabrini gidip ziyaret etmek üzere adakta bulunan bir kimsenin bu adağını yerine getirmek zorunda olmadığını ve hattâ onun bu yolculuğu yapmasına engel olunacağı hususunda ittifak etmişlerdir. Hz. Peygamber'in Mescid'ini veya Mescid-i Aksâ'yı ziyaret etmeyi adayan bu kişi hakkında İmâm Şâfiî 'ye ait iki fetva vardır.

Bu iki fetvadan daha tanınmış olanı, bu nezrin yerine getirilmesinin gerekli olduğu şeklindedir. İmâm Mâlik ve Ahmed 'in görüşleri de bu merkezdedir.

İmâm Şafii 'nin ikinci fetvası ise bu adağın yerine getirilmesinin gerekli olmadığı tarzında olup, İmâm Ebû Hanîfe'nin fetvası da böyledir. Çünkü onun usûlünde, yalnızca Şeriatın farz olarak belirlediği bir şey nezrolunduğu zaman onun yerine getirilmesi gerekli olur. Bu iki Mescid'e gelip ziyarette bulunmak ise Şeriatın belirlediği bir fariza değildir. Dolayısıyla bu adağın yerine getirilmesi, İmâm Ebû Hanîfe'ye göre gerekli değildir.

Çoğunluk ise bu adağı yerine getirmenin Allah için bir tâat olduğunu ve Sahih-i Buhârî'de Hz. Peygamber'e ait şöyle bir hadîsin bulunduğunu ifâde eder:

«Kim Allah'a itaat etmek üzere adakta bulunursa Allah'a bu itaatini yerine getirsin. Kim de Allah'a isyanı ihtiva eden bir nezirde bulunursa Allah'a isyan etmesin» (Buhârî, Eymân 28, 31) .

İmdi, peygamberlerin ve sâlih kulların kabirlerini ziyaret etmek üzere nezrin ifası için yolculuğa çıkmak, mezheb imamlarının hiçbirine göre gerekli değildir. Çünkü bu, herhangi bir tâatı içermemektedir. Peki bu durumda herhangi bir tâatı da içine almayan böyle bir işi yapan kimse nasıl olur da Resûlullah'ın ashabından birine denk olabilir?! Bizzat İmâm Mâlik, kişinin: «Resûlullah'ın kabrini ziyaret ettim» demesini mekruh görmüş ve bunu vahim bir mes'ele telâkki etmiştir. İmâm Mâlik 'in bu mütâlâasının, kabir ziyaretini mekruh görmesinden ileri geldiği söylenmiş; ziyaret eden, ziyaret edilenden daha faziletli olduğu için onun bu fikre sahip olduğu da ifâde edilmiştir. Ancak her iki husus da Mâliki fukahâsına göre zayıf kavillerdir.

Oysa ki bu konuda sahih olan husus, «kabir ziyareti» lâfzının mücmel bir ifade olup bu ifadenin şümulüne şirk türünden olan bid'at ziyaretlerin de girmesi sebebiyle İmâm Mâlik'in böyle davrandığıdır. Peygamberlerin ve diğer mü'minlerin kabirlerini ziyaret, daha önce de belirttiğimiz gibi «şer'î ziyaretler», «bid'at olan ziyaretler» olmak üzere iki kısımdır.

Şer'î ziyaretten, vefat ettiği zaman bu zevattan birisi için nasıl namaz kasedilip cenaze namazı kılmıyorsa, aynen o şekilde onlara selâm ve onlar için dua kasedilmektedir. İşte bu şer'î ziyarettir.

Bid'at olan ziyaret ise, kişinin kabirleri, aynen müşriklerin ve bid'at ehlinin yaptığı gibi ölüye yakarmak ve onlardan bir takım ihtiyaçların karşılanmasını istemek üzere veya bu zevattan herhangi birinin kabri başında yapılan duanın, cami ve evlerde yapılan duadan daha üstün olduğuna, veyahut da bu kimselere yemin ederek Allah'tan talepte bulunmanın ve onlar aracılığıyla Allah'tan istemenin, duaya icabeti gerektiren meşru bir husus olduğuna inandığından dolayı ziyaret etmesidir. Ve bu tür ziyaret bid'at olup yasaklanmıştır.

Böylece «ziyaret» kelimesi hak ve bâtıla ihtimali olan mücmel bir ifâde olduğu için, «selâm» gibi karışıklığa mahal vermeyecek bir ifâdenin kullanılması tercih edilmiştir. Hiç kimsenin de, vefatından sonra Hz. Peygamberi veya kabrini ziyaret konusunda yapılan rivayetleri İmâm Mâlik'in aleyhine delil olarak çıkarması mümkün değildir. Çünkü bu rivayetlerin tamamı «zayıf», hattâ «mevzundur. Şer'i ahkâmda bunlardan hiçbirisi delil olamaz.

Hız. Peygamber'den sabit olan husus, şöyle buyurduğıudur:

«**Evim ile minberim arasında Cennet bahçelerinden bir bahçe vardır**» (Buhârî, Fadlû's-Salât fi Mescid-i Mekke 5, Rikâk 53; Tirmizi, Menâkîb 67) .

Evet, bu hadîs Hz. Peygamber'den sahih olarak sabit olmuştur. Yalnız bâzıları hadîsi mânâ ile rivayet edip «**kabrimle minberim arasında...**» demişlerdir. (Ahmed(3/64)

Oysa ki Peygamber Efendimiz bu sözü henüz kabri yokken söylemiştir. Bu nedenle de ashâbtan hiçbir kimse, vefatı üzerine Resûlullah'ın defnolunacağı yer konusunda tartışmaya giriştikleri zaman böyle bir hadîsi delil olarak ileri sürmemişlerdir. Şayet ashâb «kabrimle minberim arasında...» şeklinde bir rivayete sahip bulunsaydı, bu hadis onların tartıştığı noktada nass olurdu. Ama anam-babam O'na feda olsun, Allah'ın salât ve selâmı üzerine olsun Resûlullah Efendimiz, Hz.Âişe'nin odasında, vefat ettiği yere defnedildi.

Daha sonra Velîd b. Abdilmelik'in halifeliğı döneminde mescid genişletilince Halîfe Velîd, Medine valisi Ömer b. Abdilazîz'e Resûlullah'a ait hücrelerin alınıp mescide ilâve edilmesini emretti. Bu hücreler doğu ve kible istikametlerinde bulunuyordu. Neticede bunlar mescide eklendi. İşte o zaman Hz. Âişe'nin hücresi de mescid içine alınarak etrafı yüksek ve meyilli bir duvarla çevrelendi. Sahihi Müslim 'deki Ebû Mersed el-Ğanevî hadîsinde Peygamber Efendimiz buyurmaktadır:

«**Kabirler üzerine oturmayınız ve oraya yönelerek namaz kılmayınız**» (Müslim, Cenâiz 97)

Çünkü oraya doğru kılınan namaz, her ne kadar namaz kılan kimse Allah için namaz kılmayı kasdetse bile, bir noktada orası için secde etmek gibidir. Aynı şekilde namaz kılan kimse Allah için namaz ve Allah için duayı kasdetse bile kabirlerin mescid hâline getirilmesi ve kabirlerin yanibaşında namaz kılınması yasaklanmıştır. Binaenaleyh yanında namaz kılmak ve dua etmek üzere peygamberlerin ve sâlih kulların kabirlerine yönelen kimse Allah ve Resulünün, yolunu tıkadığı bizzat haram birşeye yönelmiş demektir. Yalnız yukarıda geçtiğı üzere kabirdekilere meşru olan selâmı vermek böyle değildir.

Süfyân es-Sevrî, (Abdullah b. es-Sâib - Zâzân - Abdullah b. Mes'ûd tarikıyla) Peygamber Efendimizin şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: «**Allah'ın yeryüzünde dolaşan melekleri vardır; onlar ümmetimin selâmlarını bana iletirler**» (Nesâî, Sehv 46) .

Benzer bir hadîs de Ebû Hüreyre 'den rivayet edilmiştir. Bu hadîsten anlaşıldığına göre melekler, Hz. Peygamber'in kabrinden uzakta bulunan kişinin selâmını O'na iletmektedirler.

Ebû'l-Eş'as es-San'ânî'nin, Evs b. Evs'ten rivayet ettiği meşhur hadîste Hz. Peygamber buyururlar: «**Her cuma günü bana çok çok salâvat getirin. Çünkü ümmetimin getirdiğı salâvat bana cuma günü arz edilir. Ümmetimin bana en çok salâvat getireni, mertebece bana onların en çok yakınlık sağlayandır**» (Keşfü'l-Hafâ I /167)

İmâm Ahmed'in Müsned'inde ise şu hadîs mevcuttur: Şurayh bize (Abdullah b. Nâfî - İbn Ebî Zî'b - Makbûrî tarikıyla) Ebû Hüreyre 'den Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğunu nakletti : «**Benim, kabrimi (durmadan gelip gidilen) bayram yerine döndürmeyin; evlerinizi de kabir hâline getirmeyin. Nerede olursanız olun bana salâvat getirin. Çünkü sizin getirdiğiniz salâvat bana iletilir**» (İbn Hanbel II/367; Ebû Dâvûd, Menâsik 100).

Ayrıca Kadı İyâz şu rivayeti verir: Ebûbekr b. Ebî Şeybe, Ebû Hüreyre'den Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğunu rivayet etti : «**Kabrimin yanında bana salâvat getiren her**

kişiyi iştirim; uzaktayken salâvat getiren herkese ise muttali kılınırım» (Kadı İyâz, eş-Şifa bi-Ta'rîfi Hukûk'ı'l-Mustafa, Mısır 1950, II/63-64).

Bu hadîsi Muhammed b. Mervân es-Süddî de (A'meş - Ebû Sâlih - Ebû Hüreyre tarîkiyla) rivayet etmiştir. Bu sened zincirindeki Süddî, küçük Süddî olup sika (güvenilir) değildir; bu hadîs de A'meş 'in rivayet ettiği hadislerden değildir.

Ebû Ya'lâ el-Mevsîlî, Müsned'inde (Musa b. Muhammed b. Hıbbân - Ebûbekr el-Hanefî - Abdullah b., Nâfi' - Ala b. Abdirrahmân tarîkiyla) Hasen b. Alî 'den Resûlullah'ın şöyle buyurduğunu nakleder:

«Evlerinizde namaz kılınız, oraları kabir hâline getirmeyiniz. Benim odamı da (gelegide) bayram yerine çevirmeyiniz. Bana salât ve selâm getiriniz. Şüphesiz getirdiğiniz salât ve selâmlar bana iletilir»(Keşfü'l-Hafâ 2/25)

Said b. Mansur, Sünen'inde Abdullah b. Hasen b. Hasen b. Alî b. Ebî Tâlib'in Hz. Peygamber'in kabrine sık sık gelip giden bir şahsı görüp ona şöyle dediğini rivayet eder: «Ey falanca, Peygamber Efendimiz şüphesiz 'Benim kabrimi bayram yerine çevirmeyiniz; nerede olursanız olunuz bana salâvat getiriniz; mutlaka getirdiğiniz salâvat bana iletilir' buyurmuştur. Peygamber Efendimiz'e göre sen ve Endülüs'teki bir şahıs arasında hiç fark yoktur».

Aynı mana Alî b. el-Huseyn Zeynülâbidîn'den (Zeynülâbidîn'in babası - Alî b. Ebî Tâlib tarîkiyla) de rivayet edilmiş, ayrıca Ebû Abdillâh Muhammed b. el-Vâhid el-Makdisî el-Hâfız da el-Hâkim'in Sahîh 'inden daha güvenilir olan Muhtar'ında bu hadîsi kaydetmiştir. Kadı İyâz, Hasen b. Ali'nin şöyle dediğini belirtir: «Mescide girdiğin zaman Hz. Peygambere selâm ver. Çünkü Peygamber Efendimiz: 'Benim evimi bayram yerine döndürmeyiniz; evlerinizi de kabir hâline getirmeyiniz. Nerede olursanız olunuz bana salâvat getiriniz. Şüphesiz getirdiğiniz salâvat siz nerede olursanız olunuz bana iletilir' buyurmuştur».

İmâm Mâlik ile Halîfe Mansûr arasında geçtiği belirtilen hikâyeye tekrar dönecek olursak, bu hikâyeyi çürüten hususlardan biri de şudur: Rivayete göre İmâm Mâlik: «Hz. Peygamber, kıyamet gününde Allah'a senin ve ceddin Âdem'in vesilesi iken niçin yüzünü O'ndan çevirecekmişsin?!» demiş. Bu söz, sadece kıyamet günü insanların Hz. Peygamber'in şefaatiyle tevessülde bulunacaklarına delâlet eder ki bu nokta, birçok hadisin bulunmasından dolayı bir gerçektir. Fakat Ashâb-ı Kirâm'ın Resûlüllah'ın sağlığında O'nun duası ve şefaatiyle tevessülde bulundukları gibi insanlar da kıyamet gününde O'nun duası ve şefaatiyle tevessül ettiklerinde yapılan bu iş Hz. Peygamber'in dua ve şefaatinin talep etmektir. Bu duruma göre -eğer söz konusu hikâye doğru ise -henüz dünyada iken kabri başında Hz. Peygamber'den dua ve şefaât istemek de aynen buna benzer.

Hâlbuki bilinen birşeydir ki, Hz. Peygamber ne böyle birşeyi emretmiş, ne de ümmetine sünnet olarak bırakmıştır. Ne sahabe ve hakkiyla onlara tâbi olanlardan biri bunu yapmış, ne de ister İmâm Mâlik olsun, ister bir başka imâm, İslâm ulemâsından herhangi biri bunu hoş görmüştür. Şu halde ancak şer'î delilleri de, şer'î delilleri belli edecek olan ahkâmı da, bilmeyen câhil birinin söyleyebileceği böyle bir sözü, yüce mertebesi, büyük üstünlük ve önderliği, sünnete tâbi olma, bid'atları ve bid'atçıları yerme konusundaki sonsuz arzusuna rağmen İmâm Mâlik'e nispet etmek nasıl caiz olabilir?! Bir bid'atçıdan başkası böyle birşeyi emreder veya meşru görebilir mi?! Şayet böyle birşeyi nefyeden İmâm Mâlik'e ait bir söz bulunmasaydı bile onun bunları söylemesinin mümkün olmadığı yine de mutlaka biliniirdi.

Sonra aynı hikâyede, güya İmâm Mâlik: «O'na doğru yönel ve O'ndan şefaât iste ki, Allah senin şefaât isteğini kabul etsin» demiş. Bu ibarede geçen lâfzın dildeki anlamı, kıyamet gününde insanların O'ndan şefaât istemeleri ve sağlığında Ashabın kendisinden şefaât istemelerinde olduğu gibi Hz. Peygamber'den şefaât talep etmek demektir. Ashabın,

sağlığında Resûlullah'tan şefa'at talep ettiklerine dâir şu hadîs Sünen'lerde yer alır:

«Bir bedevi Hz. Peygamber'e: 'İnsanlar kuraklığa mâruz kaldılar; evlâd ü ıyâl aç kaldı, mal-mülk telef oldu. Bizim için Allah'a dua et. Biz sana karşı Allah'tan şefa'at diliyor, Allah'a karşı senden şefa'at istiyoruz dedi. Bunları duyunca Peygamber Efendimiz, ashabının yüzlerinden durumu vehâmeti anlaşılabacak derecede 'Sübânallah, fesübânallah!' demeye başladı ve arkasından ilâve etti: 'Yazıklar olsun sana, ne söylediğinin farkında mısın? Allah'ın şânı bundan yücedir. Hiç şüphe yok ki mahlûkâtından birine karşı Allah'tan şefa'at istenmez...'» (Ebû Dâvûd, Sünnet 19).

Görülüyor ki Hz. Peygamber, bedevinin «Sana karşı Allah'tan şefa'at diliyoruz» sözünü reddetmiştir. Bilindiği üzere Allah'ın adını anarak yaratılardan istekte bulunmak veya ona karşı Allah'a yemin etmek reddedilmez. Ancak reddedilen husus, Cenâb-ı Hak'ın bir yaratılan nezdinde şefa'atçi olmasıdır. İşte bu sebeple Peygamber Efendimiz bedevinin önceki sözünü takiben: «Allah'a karşı senden şefa'at istiyoruz» demesini reddetmemiştir. Şüphesiz Allah Resulü şefa'atçidir ve şefa'ati kabul edilendir.

- Şayet hikâye doğru ise - onlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şefa'atini talep etmek üzere gelirlerdi. Bu sebeple hikâyenin devamında: «**Onlar kendilerine zulmettikleri vakit şayet sana gelselerdi...**» (4 Nisa 64) diye başlayan âyet zikredilmiştir.

Eğer bu zevat için, vefatından sonra Hz. Peygamber'den şefa'at ve istiğfar talep etmeleri meşru görülürse Hz. Peygamber onların isteklerine icabet ettiğinde onlar için istiğfarda bulunacak demektir. O'nun istiğfarı ise, Cenâb-ı Hak'ın onları bağışlaması için dua ve şefa'at etmesi demektir.

Binâenaleyh «el İstiğfau minhu» lâfzı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şefa'atını talep etmek anlamına geldiğine göre bu noktada: «İsteşfea bihi feyeşfeahullahu fiyke» «Hz. Peygamber'den şefa'at iste ki Cenâb-ı Hak O'nun senin hakkındaki şefa'atini kabul etsin» demek lâzımdır; öyle değilse: «Feyeşfekallahu fiyhi» «Allah O'nun hakkında senin şefa'at talebini kabul etsin» demek mümkün değildir. Şüphesiz bu, bilinen bir söz; Resûl-i Ekrem Efendimizin, ashabının ve diğer âlimlerin kullandığı dildir.

Bu kabilden olmak üzere «Falanca şahıs filânca hakkında şefa'at etti ve onun hakkındaki şefa'ati kabul edildi» denilir. Şimdi burada, kendisine şefa'at arzedilen tarafından şefa'ati kabul edilen şahıs, bizzat kendisinden şefa'at talep edilip de şefa'atkâr olan kişidir; yoksa başkasından kendisi için şefa'atta bulunmasını talep edip isteyen değil...

Kesinlikle talepte bulunan bu şahıs, şefa'ati kabul olunan kişi değildir. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem de kendisinden şefa'at talep olunup da bu talep dolayısıyla şefa'ati kabul edilen değil, bizzat şefa'atkâr olup da şefa'ati kabul olunandır. Bu sebeple O, dualarında şöyle derdi: «Ya Rabbi, beni şefa'atçi kıl». Şüphesiz Cenâb-ı Hak da O'nun şefa'atim kabul edecektir. Böylece O, Allah Teâlâ'dan şefa'atini talep eden kimselerin isteğini yerine getirmesini değil, kendisinin şefa'atini kabul etmesini istemektedir.

Bütün bunlardan sonra İmâm Mâlik'in: «O'ndan şefa'at iste ki Allah senin şefa'at talebini kabul etsin» dediğini nasıl kabul edebiliriz?!»¹⁹⁷

Ebdal var mıdır? Kimlerdir?

Bu bölümde Muellif tüm marifetini göstermiş. Şu sözlere bir bakalım:

¹⁹⁷ Ebu Muaz: Tevessül ve Kabir ziyaretleri

"Ebdallar Şam'da bulunurlar. Onlar kırk kişidirler, onlardan biri ölürse Allah(celle Celaluhu) onun yerine bir başkasını getirir. Onların sebebi ile yağmura kavuşulur ve düşmana karşı yardım gelir. Şam ehlinden azap onların sebebi ile kaldırılır." Şurayh'dan başka bir rivayet de bu son kısım "yer ehlinden bela ve boğulma onlar sebebi ile kaldırılır" şeklindedir.¹⁹⁸

Subhanallah, muellif bir takım insanları o kadar yüksek bir seviyeye koyuyor ki, sanki onlar olmasa dünyada yağmur yağmıyacakmış gibi. Sahih bir hadiste şunlar geçer:

Zeyd İbnu Hâlid radiyallahu anh anlatıyor: 'Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Hudeybiye'de, bize, geceleyin yağın yağmurun peşinden sabah namazı kıldırmaştı. Namazı bitince cemaatin önüne geçti ve:

'Rabbimiz ne dedi biliyor musunuz? ' buyurdu. Cemaat: 'Allah ve Resûlü bilir! ' dediler.

'Allah Teâla Hazretleri: 'Kullarımdan bir kısmı bana mü'min, bir kısmı da kâfir olarak sabahladı. 'Allah'ın fazlı ve rahmetiyle bize yağmur yağdırdı' diyen bana mü'min, yıldızları da inkâr edici olarak sabahladı. Kim de: 'Falanca falanca yıldız sayesinde bize yağmur yağdırıldı' dediyse o da bana kâfir, yıldız mü'min olarak sabaha erdi' dedi! ' buyurdular.¹⁹⁹

Gördüğümüz gibi yağmur "Allah'ın fazlı ve rahmetiyle" yağıyor, yıldızlar veya ebdallar olduğu için yağmıyor.²⁰⁰

Tevessül Edilen Zatların Vasıfları

Ebu Muaz'ın notu: Yazar bu bölümde batıl olduğu daha önce açıklanan bir amel olan zat ile tevessül ile ilgili şer'î bir dayanağı olmayan açıklamalar nakletmiştir. Bu bölümde şu ifade dikkatimi çekmiştir:

"Ayrıca ümmetin telakki bi'l-kabul yani kabul ile karşılamalarından dolayı isnadına ihtiyaç kalmamıştır. Usulu hadise göre ümmetin alimlerinin kabul ile karşıladıkları rivayet, isnadında söz olsa bile ittifakla makbuldür..." (s.241)

Hani bir söz vardır; "Bilmiyorsan sus adam sansınlar, biliyorsan konuş ibret alsınlar" Hadis usulünde, telakki bilkabul konusunda bir ittifak yoktur. Bu düpedüz yalandır.

Zayıf hadisi alimlerin kabul ile karşılamalarında iki durum söz konusudur:

Birincisi: Zayıf hadiste geçen bir görüş üzerinde alimler icma etmiş olabilirler. Bu hüküm, zayıf hadisin Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e nispet edilmesinden dolayı değil, alimlerin o hususta icma etmiş olmalarından dolayı alınmıştır.

İmam Şafii'nin: "Hadis alimleri bunu tespit edememiştir. Ancak bu kabul ile

198 A.G.E sayfa 227

199 Buhari, Ezan 156, İstiska 28, Meğazi 35, Tevhid 35; Müslim, İman 125, (71): Muvatta, İstiska 4, (1, 192): Ebu Davud, Tıbb 22, (3906): Nesai, İstiska 16, (3, 165) .

²⁰⁰ Ebu Muaz'ın notu: Ali Hoşafçı kitabında (s.230) "Ebdallar ile ilgili bir çok hadisi zayıf kabul edilse dahi onların var olduğu görüşü ile amel edilir. Çünkü bu hadislerde haramlığın ispatı ve haram olan bir şeyin helal olduğu olma ihtimali olan bir şeyin helalliğini ispatlama gibi bir mesele yoktur. Farz, vacip mevzusu da değildir. böylece bu hadislerle zayıf olsa dahi amel edilir" Yazarın bu sözleri çirkinliğini ve ne kadar cehalet ve taassuba dayalı olduğunu kendiliğinden ortaya koymaktadır. Mesele bir akide meselesidir ki, ahkam meselelerinden de önceliklidir. Ebdal hakkında sahih bir hadis olmadığını zorlanarak da olsa itiraf etmesine rağmen, ebdala nispet edilen manevi özelliklere inanmaya teşvik etmekte, bu batıl rivayetlere karşı çıkanları eleştirmekte, sonra da pişkin bir eda ile "Bu helal-haram meselelerinden değildir, zayıf rivayetlerle gelse de ebdalin varlığına inanmak gerekir" diyor!

karşılanmıştır” sözüyle kastettiği budur. Hadisin zayıf olduğuna hükmetmekle beraber o hadiste geçen bir hükmün gereğiyle amel edilmesi üzerinde icma edildiğini zikretmiştir. Bu yüzden Hafız İbn Hacer Fethu'l-Bari'de (c.12) “Varise vasiyet yoktur” hadisini zikrettikten sonra şöyle demiştir: “Lakin bu konudaki delil, Şafii'nin açıkça belirttiği gibi bunun gereğiyle amel noktasında alimlerin icma etmiş olmalarıdır.”

Derim ki; bazı hadis imamları bu hadisin isnadını tespit etmişlerdir. Özetle, alimlerin zayıf bir hadiste geçen görüş üzerinde icma etmiş olmaları, zayıf isnadına rağmen o hadisin Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e nispet edilebileceğini göstermez.

İkincisi: Kabul ile karşılandığı söylenen hadisin bazı imamlar tarafından kabul edildiği açıkça belirtilirken bazı imamlar kabul veya reddettiğini açıklamayıp sükut etmiş olabilirler. Bu durumda hadisin kabul ile karşılandığı söylenemez.

Teberrük

Ebu Muaz'ın notu:

Teberrük: Bereket talep etmektir. Bereket ise hayrın fazlalığı ve devamlılığıdır.²⁰¹

Teberrük hükmü bakımından iki kısımdır:

A- Meşru Teberrük: müslümanın meşru ibadetleri, onlara terettüp eden sevabı talep ederek yapmasıdır. Kuran okuyarak ve hükümleriyle amel ederek teberrük etmek böyledir. Burada teberrük müslümanın Kuran okumasından ve hükümleriyle amel etmesinden hasıl olan sevabı ummasıdır. Mescidu'l-Haram'da namaz kılarak teberrük etmek de böyledir. Zira orada kılınan namazın fazileti kat kat fazladır. İşte bu Mescidu'l-Haram'ın bereketindendir.²⁰²

B- Yasaklanmış Teberrük: Bu da hükmü bakımından iki kısma ayrılır:

1- Şirk olan teberrük: Teberrükte bulunan kimsenin teberrük ettiği mahlukun kendisinin bereket vereceğine itikad etmesi ve mustakil olarak eşyanın zatı ile teberrük etmesidir.²⁰³ Zira Allah Teala tek olarak bereketi yaratan ve bağışlayandır. Nitekim Sahihu'l-Buhari'de Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğu sabit olmuştur:

“Bereket Allah'tandır.”²⁰⁴ Onun başkasından talep edilmesi veya başkasının bizzat verebileceğine inanılması büyük şirktir.

2- Bidat olan teberrük: Hakkında cevazına dair delil bulunmayan bir şeyle, Allah Teala'nın ona bereket vereceği itikadıyla teberrük etmek veya şeriatta teberrük edilmesi hakkında delil gelen bir şeyle meşru olmayacak şekilde teberrük etmektir.

²⁰¹ Bkz.: Mucemu Mekayisi'l-Luga (1/230) Tehzibu'l-Luga (10/231) en-Nihaye, el-Misbah (brk) maddesi. Tefsiru'l-Kurtubi (Âl-i İmran 96. Ayetinin tefsiri) Bedaiu'l-Fevaid (2/182, 183) Cilau'l-Efham (s.165, 166) en-Nihaye'de “ymn” maddesinde şöyle denilmiştir: “Hadislerde yumn kelimesi tekrar edilmiştir. Bu bereket demektir. Zıddı şu'm'dur.” Tebarek kelimesini ise eş-Şa'bi büyüklük, yücelik ve bereket bolluğu anlamında zikretmiştir. İbn Atiyye bunun sadece Allah Teala'nın vasıflanabileceği bir sıfat olduğunu söylemiştir. Bkz.: Tefsiru İbn Atiyye (7/77)

Teberrük aslı bakımından iki kısma ayrılır:

Birincisi: Dînî ve şer'î teberrük: teberrük eden kimsenin bununla Allah Tealaya yakınlaşmak istemesidir. Mesela Allah Teala'dan sevap veya azabından kurtuluş ister.

İkincisi: Dünyevî teberrük: İnsanın teberrükü ile dünyevi bir maslahatı istemesidir. Hastalıktan şifa istemesi vb. gibi.

Kendisi vasıtasıyla teberrük edilen şeyde dini bir bereket olabileceği gibi dünyevi bir bereket de olabilir.

Veya her ikisi birden bulunabilir.

Birinciye örnek: üç mesciddir. Zira oralarda namaz kılan için büyük ecir vardır.

İkinciye örnek: su ve süttür. Zira bunlarda bir çok dünyevi maslahat vardır.

Üçüncüye örnek: Kur'andır. Bunda dini ve dünyevi bir çok faydalar vardır. Ona sarılmak dünya ve ahirette kurtuluşa yeter. O, kalplerin ve bedenlerin şifasıdır.

İnsanların en hayırlısı nebimiz Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem de böyledir. Ona tabi olup yolunda yürüyen dünyada ve ahirette mesud olur. Dünyası ve ahireti düzene girer. Yine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in cesedinde ve eserlerinde dini ve dünyevi bereketler vardır.

Birinci ve ikinci türe verdiğim örnekler sadece genelleme yoluyla verilmiş birer örnektir. Ancak üç mescidde dünyevi menfaatler de vardır. Nitekim suda dini faydalar da vardır. Bkz.: Dr. Nasır el-Cudeyyi' et-Teberruk (s.43)

²⁰² Meşru teberrüğe dair bazı örnekler bidat teberrük türlerinden bahsedilirken verilecektir. Önceki dipnota bakınız.

²⁰³ Kitabu't-Tibyan (s.26, 27) Kitabu't-Tenşit (s.60-65) bu iki eser de er-Rustemi el-Hanefi'nin olup Şemsuddin el-Efgani'nin Cuhudu'l-Ulemai'l-Hanefiyye (3/1575-1578) kitabından nakletmiştir.

²⁰⁴ Buhari (5639) Müslim (771) Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in namaza başlangıç duasında şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Hayrın tamamı Senin elindedir.”

Şüphesiz bu haramdır. Zira bunda hakkında Kitap ve Sünnetten delil olmayan²⁰⁵ bir ibadet ortaya koymak ve sebep olamayan bir şeyi sebep kılmak vardır. Bu da küçük şirktir.²⁰⁶ Şüphesiz bu daha sonra açıklaması geleceği gibi büyük şirke²⁰⁷ düşmeye götürür.

Teberrükün bu kısmı (bidat olan teberrük) üç türe taksim edilir:

Birinci tür: Veliler ve Salihler ile yasaklanmış teberrük:

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in cesedi ve saç, teri, elbisesi gibi eserleri ile teberrük etmenin meşru oluşuna delalet eden birçok deliller vardır.²⁰⁸

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem dışında veliler ve Salihler ile teberrük hakkında onların cesedleri ve eserleriyle teberrük etmenin meşru olduğuna dair sahih ve açık bir delil gelmemiştir.²⁰⁹ Bu yüzden Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabelerinden ve tabiinden hiçbiri Salihlerden birinin cesedi veya eserleri ile teberrük etmemişlerdir. Bu ümmetten Peygamberinden sonra sonra en faziletlisi olan Ebu Bekir es-Sıddık ile veya bir başkasıyla teberrük etmemişlerdir. Şayet bunda bir hayır olsaydı mutlaka onlar bu işte bizi geçerlerdi. Zira onlar iyilik ve hayır türünden bütün amelleri işlemeye çok hırslı idiler. Onların icma; Nebi sallallahu aleyhi ve sellem dışında Salihlerden birinin cesedi ve eserleriyle teberrükün terk edilmesi gerektiği şeklindedir.²¹⁰ Bunun meşru olmadığına dair bu icma açık bir delildir.

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem dışında salihlerden birinin zatı veya eserleri ile teberrük eden kimse Allah Tealaya ve Nebisi Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'e isyan etmiş olur. Rabbimiz Azze ve Celle'nin nebisi sallallahu aleyhi ve sellem'e has kıldığı bir özelliği, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'den başka bir insana, ademoğullarının efendisi sallallahu aleyhi ve sellem'in dışında Salihlerden ve velilerden birine vermiş olur. Bu Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in hakkını vermemektir ve teberrükte bulunan bu kimsenin kalbinde Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in muhabbetinin eksik olduğunu gösterir.²¹¹

²⁰⁵ Bu dini teberrüğe hasır.

²⁰⁶ Bu dini ve dünyevi teberrükü kapsar.

²⁰⁷ Mecmuu'l-Fetava (27/137) el-Kavlu'l-Mufid, el-Meyli el-Cezairi eş-Şirk ve Mezahiruh (s.99) Cuhudu'l-Ulemai'l-Hanefiyye (s.1578, 1579) Bkz.: et-Teyisir (s.148, 153) el-Kavlu's-Sedid (s.53) Dr.Salih el-Fevzan Kitab'u't-Tevhid (s.112)

²⁰⁸ Bu konuyla ilgili pek çok nas siyer ve sünnet kitaplarında görülebilir. Dr. Nasır el-Cudeyyi' et-Teberrük adlı risalesinde ve Dr. Ali el-Ulyani et-Teberrük adlı risalesinde bu nasları toplamıştır. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in bütün eserleri kaybolmuştur. Minberi hicri 654 yılında yanmıştır. Şuan için kesin olarak ondan kalan bir eseri yoktur. Teberrük için sadece Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e tabi olanlar kalmıştır. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e iman edip tabi olanlar için; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e imanı ve itaati sebebiyle dünya ve ahirette pek çok hayır vardır. Bu da onun bereketindendir. Bkz.: İktizau's-Sıratı'l-Mustakim (s.727) Mecmuu'l-Fetava (11/113, 114) el-Kettani eş-Şafii Hidayetu's-Salikin (3/1390) el-Elbani et-Tevessül (s.161) Şeyh Salih Âlu's-Şeyh Hazihi Mefahimuna (s.204)

²⁰⁹ Müslümanın Allah Teala'ya taatinin bereketi, Allah Tealanın onun eliyle Müslümanları faydalandırması ve Allah Teala'nın kullara yağmur, hayır ve yardım indirmesi, onlardan taatleri ve dualarının bereketiyle kötülüğü savmasıdır. Bu hak ve sabittir. Yasaklanmış teberrük değildir. bkz.: Mecmuu'l-Fetava (11/113-115, 27/96)

²¹⁰ Onların bu icmasını İmam Ebu İshak eş-Şatıbi el-Maliki el-Endulusî, el-İtisam'da (2/8, 9) İbn Receb el-Hukmu'l-Cedire bi'l-İzaa'da (s.55) Sıddık Hasen el-Buhari ed-Dinu'l-Halis'te (2/249) Süleyman b. Abdillâh et-Teyisir, Abdurrahman b. Hasen Fethu'l-Mecid, Şeyh Muhammed b. İbrahim Fetava (1/103, 104) el-Meyli el-Cezairi eş-Şirk ve Mezahiruh (s.103) Şeyh Abdurrahman b. Kasım Haşiyesi (s.95) Abdulaziz b. Baz Fethu'l-Bari üzerine notları (3/130, 144)

²¹¹ Hindistan allamesi Hasen Sıddık Han ed-Dinu'l-Halis'te (2/250) şöyle der: "Ümmetten birisini Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e kıyaslamak caiz değildir. işi dilediği yere böyle vardiyan kimdir? Nitekim Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in hayatı döneminde başkasıyla ortak olamayacağı pek çok özellikleri vardı."

Haram Olan; Salihlerle Teberrükün Türleri:

a)- Bereket talebiyle onları mesh etmek²¹², elbiselerini giymek veya onlar içtikten sonra içtiklerinden içmek.

b)- Bereket talebiyle kabirlerini öpmek²¹³, onları mesh etmek, kabirlerinden toprak almak. Nitekim bütün ilim ehli alimlerin bütün bunların yasak olduğuna dair icma ettiklerini nakletmişlerdir.²¹⁴ Ebu Hamid el-Gazali eş-Şafii (vefatı: 505) ve diğer Şafii ve Hanefi alimleri bu fiillerin Hristiyanların adetleri olduğunu belirtmişlerdir.²¹⁵ Bazı Şafii ve Hanefi alimleri

²¹² Hafız İbn Receb el-Hanbeli, el-Hukmu'l-Cedire bi'l-İzaa adlı risalesinde (s.56) şöyle der: "Bir adam İmam Ahmed'e geldi ve ellerini onun elbisesine sürmeye başladı. Sonra da ellerini yüzüne sürdü. Bunun üzerine imam Ahmed öfkelenerek buna şiddetle karşı çıktı ve şöyle dedi: "Bu işi kimden aldınız?"

²¹³ İmam İzzeddin b. Cemaa el-Kinani eş-Şafii, Hidayetu's-Salik (s.1390, 1391)'de şöyle der: "Bazı alimler mukaddes bir kabre selam anında eğilmeyi de bu bidatlerden saymışlardır. Zira ilmi olmayanlar bunu tazimin şiarlarından zannederler. Kabir yerini öpmek bundan daha çirkindir. Salih Selef bunu yapmamıştır. Hayrın tamamı onlara uymaktadır. Allah onlara rahmet etsin ve bizleri onlardan faydalandırsın. Bunun tehlikelerinden biri yeri öpmenin berekette ileri nokta olduğunun zannedilmesi cehaleti ve gafletidir. Zira bereket ancak şeriata, selefin sözlerine ve amellerine uygun olan şeylerdedir. Selefin yolunu bilmeyenlerin bunu işlemesine şaşırırmam ama bunun çirkin olduğunu ve selefin ameline muhalif olduğunu bilmesine rağmen güzel bularak fetva verenlere ve buna şiiirden delil getirenlere hayret ederim. Allahtan bizleri söz ve amel olarak muvaffak kılmasını ve keremiyle bizleri hevadan ve ayak kaymalarından korumasını dilerim." Bkz.: ed-Dehlevi el-Hindi Risaletu't-Tevhid (s.23-24)

²¹⁴ Bkz.: Ziyaretu'l-Kubur ve'l-İstincadu'l-Makbur (s.27-32) el-İstigase Fi'r-Reddi Ale'l-Bekri (1/356) Mecmuu'l-Fetava (5/521, 26/97, 27/79-109, 136, 294) el-İhtiyarat (s.92) es-Sarimu'l-Menki (s.109, 178) ez-Zevacir (1/149) el-Heytemi, Nevevi'nin el-Mensek adlı eserine haşiyesinde (s.454) şöyle demiştir: "İmam Ahmed dedi ki: İlim ehlinin Medine'de kabri meshetmediklerini gördüm." Bkz.: es-Sarimu'l-Menki (s.191) İmam Nevevi eş-Şafii Mensek'te (s.453) şöyle demiştir: "(Ziyaret meselelerinin) sekizincisi: Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrini tavaf etmek caiz değildir. kabrin duvarlarına sırtı ve göğsü yapıştırmak mekruhtur. Bunu el-Halimi ve başkaları söylemiştir. Kabri el ile mesh etmek ve öpmek de mekruhtur. Bilakis tıpkı Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in hayatında ondan uzak durmak gibi kabrinde de bundan uzak durmak edeptendir. Doğrusu budur. Alimler böyle söylemiş ve bunu uygulamışlardır. Buna muhalefet eden avamdan çoğunun yaptıklarına aldanmamak gerekir. Zira uyulup amel edilmesi gereken şey ancak alimlerin sözleridir. Avamın ve cahillerin çıkardıkları şeylere iltifat edilmez... El sürme ve benzeri şeyleri yapmanın berekette daha etkili olacağını düşünmesi, kişinin cahillik ve gafletinden ileri gelir. Zira bereket ancak şeriata ve alimlerin sözlerine uygun olanlardır. Doğruya muhalefet ile fazilet nasıl aranabilir ki?" Şam muhaddisi Şeyh Muhammed Nasiruddin el-Elbani Tahziru's-Sacid'de (s.107) İmam Nevevi'nin bu sözlerini naklettikten sonra şöyle der: "Allah imam Nevevi'ye rahmet etsin O bu sözleriyle, bilfiil kabirlere el süren veya bunun iyi olduğunu söyleyen şeyhleri hak ettikleri yere getirmiştir. Böylece onları, cahilliklerine itibar edilmesi caiz olmayan avamın arasına yerleştirmiştir! Acaba öğüt olan olur mu?"

²¹⁵ El-Heytemi eş-Şafii, Haşiye Ala Menseki'n-Nevevi'de (s.454) şöyle der: "el-lhya'da şöyle denilmiştir: Kabirlere sürünmek ve öpmek Hristiyanların ve Yahudilerin ibadetidir. Ez-Za'ferani şöyle demiştir: Bu şer'an karşı çıkılması gereken bidatlerdendir. Enes radiyallahu anh, bir adamın kabri şerife elini koyduğunu görünce bundan yasaklamış ve şöyle demiştir: "Biz böyle bir şey bilmezdik." Velilerin kabirlerine dokunmak ve öpmenin çirkinliği anlaşılmıştır." Bkz.: el-lhya (4/522) el-Gazali'de tasavvufun bir şeyler bulunmasına rağmen bu meselede hakkı ortaya koyup söylemiştir. Müslümanın hakka boyun eğmesi ve Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetine muhalif olan hevasına tabi olmaması gerekir.

İmam Nevevi el-Mecmu'da (5/311) şöyle demiştir: "Muhakkik fıkıh alimlerinden İmam Ebu'l-Hasen Muhammed b. Merzuk ez-Za'ferani Cenaiz kitabında şöyle dedi: Kabir el ile selamlanmaz ve öpülmez. Sünnet böyle gelmiştir. Ebu'l-Hasen dedi ki: "Şu an avamın yaptıkları kabirleri selamlama ve öpme işi şer'an karşı çıkılması gereken bidatlerdendir. Bunu yapmaktan kaçınılmalı ve yapanlar yasaklanmalıdır." Ebu Musa dedi ki: "Horasan'ın uzman fakihleri şöyle demişlerdir: Kabirlerin ziyaretinde mustehap olan; kibleye arkasını, ölüye yüzünü dönerek durmak ve selamlamaktır. Kabir meshedilmez ve öperek sürünülmaz. Zira bu Hristiyanların adetlerindendir." Bu zikredilenler sahihtir. Zira kabirleri tazim etmek hakkında sahih olarak yasak gelmiştir. Kabenin rükünlerinden

teberrük için kabirleri selamlamanın büyük günahlardan olduğunu söylemişlerdir.²¹⁶

c)- Onların kabirleri yanında teberrük için Allaha ibadet etmek, Allah Teala'ya orada ibadet etmenin faziletli olduğuna itikad etmek, bunun bu ibadetin kabulüne sebep olacağına, duaların kabul edilmesine sebep olacağına inanmak. Bu tür ile ilgili detay inşallah sonraki bölümde gelecektir.

İkinci Tür: Hakkında kendisiyle teberrükün meşru olduğuna dair delil gelmeyen zamanlar, mekanlar ve eşyalar ile teberrük etmek:

Bunun bazı örnekleri şu şekildedir:

1- Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in uğradığı mekanlar veya oranın zatını kastetmediğinde ittifak edilip, Allah'a ibadette bulunduğu yerler. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in ancak o ibadetin vakti orada geldiği için ibadet ettiği, hakkında faziletine dair şer'i delil bulunmayan yerler.

Bu mekanlardan bazıları: Sevr dağı, Hira mağarası, Arafat dağı²¹⁷, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in seferlerinde uğradığı yerler, Hendek yakınındaki yedi mescid, bazılarının Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in doğduğu yer diye iddia ettiği mekan – bununla beraber Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in doğduğu mekan hakkında pek çok ihtilaf vardır – içinde bir nebinin veya bir velinin doğduğu söylenen mekanlar. Bunların çoğu da sabit değildir.

Müslümanın içinde veya üzerinde Allah Teala'ya ibadet kastıyla bu mekanları ziyaret etmesi, orada namaz kılması veya dua etmesi caiz değildir. Yine müslümanın bu mekanları bereket talebiyle mesh etmesi de caiz değildir. Ne hac günlerinde ne de başka zamanlarda bu dağlara çıkması meşru değildir. Arafat dağına bile ne arafe gününde ne de başka bir gün çıkmak, üzerindeki direği mesh etmek meşru değildir. Meşru olan ancak ona yakın kaya yanında vakfeye durmaktır. Ancak hac için vakfe arafatın herhangi bir yerinde olabilir.

Bu yüzden sahabeden hiçbirinden bu mekanlardan birini teberrük için öptükleri, süründükleri vs. sabit olmamıştır.²¹⁸ Onlardan birinin Allah'a ibadet için bu mekanlara

olan iki şamî rüknü selamlamak müstehap kılınmamıştır. Zira diğer iki rüknün selamlanması müstehap iken bu iki şamî rüknün selamlanması hakkında sünnet gelmemiştir. Kabirlere sürünülmesinin müstehap olmaması daha evladdir. Allah en iyi bilendir.”

Ebu Muhammed el-Aynî el-Hanefî, el-Benaye'de kabre el sürmek hakkında (3/305) şöyle der: “Şerefu'l-Eimme bunun bidat olduğunu söylemiştir. Allah Mekke şeyhlerini getirmiş ve onlar da buna karşı çıkmışlar bunun ehli kitabın adeti olduğunu söylemişlerdir. Haberlerde bunun Hristiyan adeti olduğu gelmiştir. Ez-Za'ferani: “Kabre sürünülmez ve öpülmez” demiştir. Sünnet de bu şekilde gelmiştir. Avamın şuan yaptığı işler dinen karşı çıkılacak bidatlerdendir. Cevamiu'l-Fıkıh'ta şöyle geçer: “Kabri uzaktan ziyaret eder, ziyaretçi orada oturmaz. Ölü için dua ederken ve Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in kabri yanında kibleye döner.” Bkz.: el-Kasımî İslahu'l-Mesacid (s.72, 217)

²¹⁶ İbn Hacer el-Heytemî eş-Şafîî, ez-Zevacir An İktirafî'l-Kebair'de (1/148, 149) bunu büyük günahlardan saymış ve bunu bazı Şafîî'lerden nakletmiştir. El-Heytemî'nin sözlerini de el-Alusi el-Hanefî, Ruhu'l-Meanî adlı tefsirinde (Kehf 17) nakletmiş ve ikrar etmiştir. el-Heytemî'nin kabirler üzerine mescidler bina etmenin ve Allaha kabirler yanında ibadet etmenin büyük günahlardan olduğuna dair sözleri inşallah sonraki bölümde nakledilecektir.

²¹⁷ Hilal vezninde “İlal” dağı olarak da isimlendirilir. Genelde “Cebelu'r-Rahme” derler. Bkz.: el-İktida (s.810) Şeyh Bekr Ebu Zeyd “Cebelu İlal BiArafat” risalesi.

²¹⁸ Şeyhulislam İbn Teymiyye el-İktiza'da (s.806-811) Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in ve bütün sahabelerin hicretten önce ve Mekke Fethinden sonra haclarında veya umrelerinde Mekke ve etrafından bir yeri ziyaret etmediklerini, ne Sevr dağına ne Hira mağarasını ziyaret etmediklerini, Mescidi Haramda ve haclarındaki meşairde namaz kılmaları dışında Allah'a ibadet etmediklerini, zira Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in bunu ümmetine meşru kılmadığını, Mekke'de Mescidi Haram dışında bir mescid bina etmediğini zikrettikten sonra şöyle der: “Şimdi orada gördüğümüz diğer

mescidlerin tümü Mescid-i Mevlid ve benzerleri gibi- hep sonradan yapılmıştır. Yine Nebi sallallahu aleyhi ve sellem ne doğduğu yeri ve ne de Mina'nın arkasında bulunan ve Akabe biatinin yapıldığı yeri ziyaret etmeyi ümmetine meşru etmemiştir. Fakat daha sonraları Akabe biatinin gerçekleştiği yerde bir mescid yapılmıştır. Oysa bilmek zor değil ki, eğer bu ziyaretler meşru, müstahab ve Allah katında sevap kazandırıcı olsaydı, bunu en iyi bilecek ve oralara en önce koşacak olan insan, hiç kuşkusuz, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem olurdu. Ayrıca bu konuda bildiklerini sahabilerine de öğretmiş olacağı için onların bunu kendilerinden sonra gelenlerden daha iyi bilmeleri ve bu ziyaretlere herkesten çok önem vermeleri gerekirdi. Onların bu ziyaretlerin hiçbirine iltifat etmedikleri kesinlikle bilindiğine göre bu ziyaretleri ibadet veya sevab kazandırıcı hareket saymadıkları ve dolayısıyla bu ziyaretlerin sonradan İslama sokulmuş bidatler olduğu anlaşılıyor. Buna göre kim bu ziyaretleri ibadet veya sevab kazandırıcı birer hareket sayarsa onlarınki dışında başka bir yol tutmuş ve şeriata Allah'dan izinsiz bir unsur katmış olur” Sonra Şeyhulislam rahimehullah bütün peygamberlerin makamlarının teberrük için meşru kılınmadığını, bu makamların çoğunun sıhhati bilinmeyen uydurma yerler olduğunu, Mekke civarında ve içinde üzerine mescid yapılan yerlerin çoğunda teberrük için namaz kılmanın veya dua gibi ibadetler yapmanın meşru kılınmadığını zikrederek şöyle der:

“Bu tür yerlerin bazı taraflarını öpmenin veya elle sıvazlamanın hükmü ise besbellidir. Çünkü alimlerin ortak ve kesin görüşlerine göre bu tür davranışların Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in şeriatında asla yeri yoktur.

Hacca ziyaret edilecek yerler hakkında eser yazmış olan bazı alimlerin kitaplarında Mekke ve çevresindeki kimi mescidleri ziyaret etmenin müstahab olacağı belirtilmiştir. Gençliğimde henüz hacca gitmeden önce hacca gidecek yaşlı bir tanıdığımı rehber olsun diye bu ziyaret yerlerini kitablardan derleyip toplamışım.

Fakat daha sonra kesinlikle öğrendim ki, bu ziyaret adetlerinin tümü sonradan ortaya çıkarılmış birer bidattir, hiç birinin şeriatımızda yeri yoktur. Muhacir ve Ensar kesimi ile ilk müslüman nesil bu yerlerin hiç birini ziyaret etmiş değildi. İlim ve hidayet önderi olan imamlarımız bu ziyaretleri yasaklamışlardı. Hacc sırasında özellikle ziyaret ederek namaz kılacağımız ve dua edeceğimiz tek mescid, Mescid-i Haram'dır, başka hiç bir mescidi özellikle ziyaret etmemiz meşru kılınmamıştır. Mekke çevresindeki hiç bir başka mescidi herhangi bir bakımdan orası gibi tutmamız uygun değildir. Herhangi bir kimse bu mescidlerden birinde kılacağı namazı veya edeceği duayı Mescid-i Haram'da kılıp yapsa kendisi için daha hayırlı olur, hatta şeriata uygun bir sünnet işlemiş olur. Buna karşılık Mescid-i Haram dışındaki herhangi bir Mekke mescidini faziletli bir yer olduğu düşüncesi ile özellikle ziyaret etmek şeriatımızda yeri olmayan bir bidattir.” Bkz.: Mecmuu'l-Fetava (26/133, 144, 150)

İbn Vaddah el-Maliki el-Endulusi (v.287) “Ma Cae Fi'l-Bid'a” risalesinde (s.91) şöyle demiştir: “Malik b. Enes ve diğer Medine alimleri bu mescidlere gelmeyi ve Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in Medine'de Kuba ve Uhud dışındaki eserlerini ziyaret etmeyi mekruh görürlerdi.”

²¹⁹ İbn Ömer radyallahu anhumâ'nın Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in namaz kıldığı yerlerde namaz kılmasına gelince, o buralara sefere çıkmamış ve başka bir mekana ziyaret kastıyla gitmemiştir. Ancak o seferi sırasında bu yerlere uğrayınca namaz vakti girdiğinden veya belirlenmiş bir nafile namazı kılmak istediğinden orada kılmıştır. O, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e fiilen muvafık olmayı istiyordu. Bunun delili İbn Ömer radyallahu anhumâ hakkında bir sonraki dipnotta gelecektir. Ayrıca bu türden bahsimizin sonunda Rıdvan biatinin yapıldığı ağacı Ömer radyallahu anh'nin kesmesi ile ilgili rivayetin açıklamasında gelecektir.

Herhangi bir için namaz ortaya koymak veya orada Allah'a ibadet maksadıyla sefere çıkmak, ne İbn Ömer radyallahu anhumâ'nın ne de bu ümmetin selefinden birinin yapmadığı bir şeydir. Sahabeler Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in tazim ettiği yerler dışında bir yerin tazim edilmeyeceği hususunda ittifak etmişlerdir.

İbn Ömer radyallahu anhumâ'nın bu yerlerden birine uğradığında sırf bu yer için nafile namaz ortaya koyduğu farzedilse bile o kesinlikle bu amaçla sefere çıkmamıştır. Nitekim İbn Ömer radyallahu anhumanın bu fiiline diğer sahabeler muhalefet etmişlerdir. Bunların başında da sünnetlerine ittiba etmemiz emrolunan raşid halifelerin ikincisi ve İbn Ömerin babası olan Ömer b. el-Hattab radyallahu anh gelmektedir. Nitekim açıklaması ileride inşallah gelecektir. Bkz. İktidau's-Sıratil-Mustakim (s.570-758, 803-828) Mecmuu'l-Fetava (10/410, 411, 17/466-481, 496, 497)

Şeyhulislam İbn Teymiyye Mecmuu'l-Fetava'da (26/144) şöyle demiştir: “Mekke'de Mescidi Haram dışında bina edilen Safa'nın altındaki, Ebu Kubeys eteğindeki mescidler gibi mescidlere gelince, bu mescidler Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in ve ashabının izleri üzerine bina edilmiştir. Mescidi Mevlid ve diğerleri gibi. Bunlardan hiçbirisi sünnet olmadığı gibi imamlardan hiçbirisi de bunları mustehap görmemiştir.”

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğu sabit olmuştur: **"Şu üç mescid dışında bir yere yolculuk için hazırlık yaparak yola çıkılmaz: Şu mescidim, Mescidu'l-Haram ve Mescidu'l-Aksa"** Bunu Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.²²⁰

Sünnetlerine tabi olmamız emredilen raşid halifelerin ikincisi Ömer b. el-Hattab radiyallahu anh hac dönüşünde insanların bir mescitte inip namaz kıldıklarını görünce onlara bunun sebebini sordu. Onlar da:

"Nebi sallallahu aleyhi ve sellem bu mescitte namaz kılmıştır" dediler. Bunun üzerine Ömer radiyallahu anh şöyle dedi.

"Sizden öncekiler buna benzer davranışları yüzünden mahvoldular. Onlar peygamberlerinin izlerini, tarihi kalıntılarını izlerler ve onları kilise ve mabed edinirlerdi. Buna göre kim bu namaz yerlerindeyken namaz vakti gelirse oralarda namaz kılsın aksi halde geçip gitsin."²²¹

İşte bu, hakkında Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in: **"Muhakkak ki Allah hakkı Ömer'in diline ve kalbine yerleştirmiştir"**²²² buyurduğu raşid halife Ömer b. el-Hattab radiyallahu anh'ın sözüdür. Yine Nebi sallallahu aleyhi ve sellem onun ve Ebu Bekir radiyallahu anh'ın hakkında şöyle buyurmuştur:

"Benden sonra Ebu Bekr ve Ömere uyunuz"²²³

Ömer radiyallahu anh'ın yukarıda geçen sözü, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in uğradığı veya ibadet ettiği mekanlarla teberrük etmekten sakındırıldığına ve bu mekanlara orada Allah'a ibadet için yönelmenin meşru olmadığına delalet etmektedir. Bu ümmetin bütün selefi ve onların yolunda yürüyen herkes²²⁴ bunun sonradan çıkarılmış olup delili olmadığına icma etmişlerdir.

²²⁰ Buhari (1189) Muslim (1397) Hafız İbn Hacer el-Askalani eş-Şafii Fethu'l-Bari'de (3/660) şöyle der: "Bu hadisin anlamı şudur: "Bu zikredilen üç mescid dışında ne mescidlerden bir mescide ne de mekanlardan bir mekana sırf o yer için hazırlık yaparak yolculuğa çıkılmaz." Hadiste kastedilen şeyin mekanlar olduğuna delalet eden hususlardan biri de Ebu Basra el-Gıfari Tur dağına sefere gidenlere karşı çıkması ve bu hadisi delil getirmesidir. Nitekim Ebu Hureyre radiyallahu anh Ebu Basra'nın karşı çıkmasına sükut etmiştir. Bu haberi İmam Malik Muvatta'da (1/109) et-Tayalisi (1348) Ahmed (6/7, 397) Nesai (1429) iki sahih tarik ile rivayet ettiler. Elbani el-İrva'da (970) ve Tahziru's-Sacid'de (s.95) sahih demiştir. Yine el-Ezraki (2/65) hasen bir isnad ile Kuz'a'dan şöyle rivayet eder: "Tur'a çıkmak istedim ve İbn Ömer radiyallahu anhuma'ya sordum. Dedi ki: "Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu bilmiyor musun?: "Ancak şu üç mescide hazırlık yapılarak yolculuğa çıkılabilir..." Tur'u bırak, oraya gitme." Bkz.: İbn Ebi Şeybe Musannef (2/374, 375) Elbani el-Cenaiz'de (s.287) isnadının sahih olduğunu söylemiştir.

²²¹ Abdurrazzak (2734) İbn Ebi Şeybe (2/376) İktizau's-Sirati'l-Mustakim (s.751) İbn Vaddah (104) isnadı sahihtir. Ricali sahihayn ricalidir. Şeyhulislam Fetava'sında (10/410) ve Hafız Fethu'l-Bari'de (1/569) sahih demişlerdir. el-Elbani de Tahziru's-Sacid'de (s.93) "Senedi şeyhayn'ın şartı üzere sahihtir" dedi.

²²² Ahmed (2/401) İbn Ebi Şeybe (12/25) İbn Ebi Asım (1250) İbn Hibban (6889) isnadı sahihtir. İbn Hibban'da (6895) ve başka eserlerde şahidi de vardır.

²²³ Ahmed (5/399) Tirmizi (3663) İbn Ebi Şeybe (12/11) İbn Hibban (6902) İbn Adiy (2/666) isnadı sahihtir.

²²⁴ Bkz.: Sahabelerden hiçbirinin bu mekanlara teberrük kasdıyla yönelmediği daha önce Şeyhulislam ve İbn Vaddah'ın sözlerinden naklen geçmişti. Bkz.: el-İktiza (s.806-812) Mecmuu'l-Fetava (3/274, 27/110) el-İhtiyarat (s.118) el-Meyli el-Cezairi eş-Şirk ve Mezahiruh (s.246) el-Kavlu's-Sedid (s.53) Şemsuddin el-Efgani Cuhudu'l-Ulemai'l-Hanefiyye'de (s.650-652) bütün Hanefi alimlerinden peygamberlerin izleri ve ibadet yerleriyle teberrük etmenin yasak olduğunu nakletmiştir. İbn Abdilbaki Şerhu'l-Muvatta'da (et-Teyisir s.295) şöyle der: "Malik, Yahudi ve Hristiyanlara muhalefet olması için Rıdvan biatının yapıldığı ağacın araştırmayı mekruh görmüştür." Bkz.: ed-Dehlevi Huccetullahi'l-Baliga (1/543)

2- Avamdan bazılarının faziletli zannettikleri bazı ağaçlar, taşlar, sütunlar, kuyular ve pınarlar ile teberrük etmek. Peygamberler veya velilerden birinin üzerinde durduklarını zannettikleri taş, bir peygamberin altında uyuduğuna inandıkları ağaç, birinin rüyasında o taş veya ağacın mübarek olduğunu görmesi, bir peygamberin o kuyu veya pınarda guslettiğine itikad etmeleri veya bir şahsın orada yıkanıp da şifa bulduğuna inanmaları gibi sebeplerle bu ağaçları ve taşları teberrük için mesh ederler ya da teberrük için o kuyu veya pınarın suyuyla guslederek. Ağaca çaput ve bez bağlarlar.²²⁵ Bazen bu aşırılıkları bu şeylere ibadete kadar götürür ve onun bizzat fayda ve zarar verebildiğine inanırlar.

Şüphe yok ki ağaçlar, taşlar, pınarlar ve benzerleriyle, mesh ederek, öperek, guslederek veya teberrükün türlerinden herhangi biriyle teberrük etmek daha önce geçtiği gibi ilim ehlinin icma ile haramdır.²²⁶ Bunu ancak cahiller yapar. Zira bu şeriatla aslı olmayan ibadetler ortaya koymaktır.²²⁷ Şüphesiz bu büyük şirke düşmenin en büyük sebeplerindendir.²²⁸

²²⁵ Ebu Şame eş-Şafii el-Bais Ala İnkari'l-Bid'a ve'l-Havadis'te (s.23) bidatın genel ve özel kısımlarından bahsederken şöyle der: "Yine bu kısımdan bidatlerden biri de şudur: Şeytan bazı avama, her beldede özel yerlere ip, direk ve mumlar bırakmayı süslü göstermiş olması ve bu belanın yaygınlaşmasıdır. Onlara birisi rüyasında iyi haliyle ve veliliği ile meşhur olmuş birini orada gördüğünü anlatır ve Allah Teala'nın farzlarını ve sünnetleri zayı ettikleri halde bu yaptıklarını terk etmezler. Böylece Allah'a yakınlaştıklarını zannederler. Sonra haddi aşarak bu mekanlara kalplerinde tazim ederler, hastalarına şifa beklerler, ihtiyaçlarının giderileceğini umarlar ve onlara adak yaparlar. Bu pınarlar arasında bulunan bir ağaç, bir duvar ve taştır. Dimeşk şehrinde - Allah Teala orayı korusun - bir çok yerde mesela Tuma kapısı dışındaki Uveyne'de, küçük kapının içindeki direkler, Nasr kapısı dışındaki yaş Maune ağacı böyledir. Allah onların kesilmesini ve aslına döndürülmesini kolaylaştırsın. Bunlar hadiste varid olan zatı envatın benzerleridir."

Avamdan pek çoğunun aşırılığa düştüğü bu şeyler hakkında "Biriniz bir taşla bile hüsnü zan beslese Allah ondan faydalandır" sözü gibi uydurma hadislere tutunurlar. Şeyhulislam Mecmuu'l-Fetava'da (11/513, 514) bu uydurma hadisi zikrettikten sonra şöyle der: "Bu şirk ve iftira ehlinin sözlerindendir. Zira putlara tapanlar onlara güzel zanda bulundular lakin onlar ve taptıkları şeyler cehennem yakıtı oldular. Nitekim Allah Teala şöyle buyurmuştur: **"Siz ve Allah'ın dışında taptığınız şeyler cehennem yakıtıdır. Siz oraya gireceksiniz."** (Enbiya 98) bkz.: İğasetu'l-Lehfan (1/215)

²²⁶ Şeyhulislam el-İktiza'da (s.808, 809) şöyle demiştir: "Alimlerin söz birliği ile belli olan diğer bir husus, Kur'anda: **"Siz İbrahim'in makamının bir bölümünü namaz yeri edininiz."** (Bakara 125) diye sözü geçen İbrahim Makamının ne selâmlanmasının ve nede öpülmesinin meşru olmadığıdır. Bu makamın öpülemeyeceği ve elle sıvazlanamayacağı hem sünnetle ve alimlerin görüş birliği ile sabit olduğuna göre diğer peygamber makamlarının öpülüp sıvazlanamayacağı haydi haydi bellidir. Buna benzer bir başka yer de Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in Medine mescidinde devamlı namaz kıldığı yerdir. İlk dönem müslümanlarından hiç birinin burayı selâmladığı veya öptüğü görülmemiştir. Mekke'de ve başka yerlerdeki namaz kıldığı yerlerin durumu da aynıdır. O'nun mübarek ayakları ile bastığı ve namaz kıldığı kesinlikle belli olan yerlerin okşanması veya öpülmesi meşru olmadığına göre diğer Peygamberlerin veya sahabilerin namaz kıldıkları veya uyudukları ileri sürülen yerleri sıvazlamanın veya öpmenin meşru olacağı nasıl iddia edilebilir?"

²²⁷ Bu, Allah'a bunlarla ibadet edilmesi hakkındadır. Onlarla şifa istemeye gelince, tecrübeyle onda şifa bulunduğu sabit olmamıştır. Buna benzer şeyler de yine sebep kılınmayan bir şeyi sebep edinmek olduğundan haramdır ve küçük şirktir.

²²⁸ Hafız İbn Hacer Fethu'l-Bari'de (6/118) İbn Ömer radiyallahu anhuma'nın Hudeybiye'de biat edilen ağacın yerinin gizlenmesi hakkında "Bu Allah'tan bir rahmet idi" sözünü şerh ederken şöyle demiştir: "Kitabu'l-Megazi'de Museyyeb b. Hazen biat edilen ağacın belirsizliği konusunda İbn Ömer radiyallahu anhuma ile aynı görüşleri belirtmiştir. Bunun hikmeti de şudur: Böylece ağacın altında lutfedilen hayra aykırı tutum ve davranışların ortaya çıkması önlenmiştir. Zira herkes ağacın yerini bilecek olsaydı bazı cahil kimseler ağaca bir kutsallık atfedebilir ve onu yüceltebilirlerdi. Hatta bu cahil insanlar ağacın fayda ve zarar verme gücü olduğuna bile inanabilirlerdi. Nitekim günümüzde bazı insanların bu ağaçtan çok daha değersiz olan mekanlara bile kutsallık atfettiklerini görmekteyiz. Abdullah b. Ömer radiyallahu anhuma'nın bu bizim için rahmeti diye ifade ettiği durum da buna işaret etmektedir." Şeyhulislam İbn Teymiyye Mecmuu'l-Fetava'da (27/136, 137) şöyle demiştir: "Avamın adakta bulunduğu veya çaput astıkları veya teberrük için yapraklarını aldıkları, yanlarında namaz kıldıkları ağaçlar, taşlar, pınarlar ve benzerlerine gelince, bunların hepsi

Ebu Vakıd el-Leysi şöyle rivayet etmiştir: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte Huneyn savaşına çıkmıştık. O sırada biz daha yeni müslüman olmuştuk. Bir ara müşriklerin bir ağacın çevresinde halkalandıkları ve silâhlarını da bu ağaca astıklarını gördük. Buna “Zat-ı Envat” adını veriyorlardı. Biz de bir ağacın yanına varınca:

“Ya Rasûlullah! Biz de, onlar gibi, zat-ı Envat yapalım mı?” deyince Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize şu cevabı verdi:

“Allahuekber! Bu söyledikleriniz, İsrailoğullarının Musa’ya “Ey Musa, onların nasıl ilâhları varsa bize de öyle bir ilâh yap” (Araf, 138) demelerine benzer. Sizler cahillik eden bir topluluksunuz. Sizden öncekilerin gelenek ve adetlerine ilerde düşünmeden dalacaksınız.”²²⁹

İslam’a yeni girmiş sahabeler müşrikleri takliden bir ağaç ile teberrük etmek isteyince Nebi sallallahu aleyhi ve sellem onlara karşı çıkmış ve onların bu talebinin, israiloğullarının Musa aleyhisselam’dan zamanlarındaki müşrikleri takliden bir ilah yapmasını istemelerine benzetmiştir. Burada bu sahabeler küçük şirki talep etmese de, onların talebinin, israiloğullarının talebine benzeme yönü; müşriklerin şirk olan bir ameline benzemeyi talep etmeleri bakımındandır.²³⁰

İslam dininden zorunlu olarak bilinmektedir ki burada teberrük için mesh etmek veya öpmek meşru kılınan bir taş veya başka bir şey yoktur. Hatta İbrahim aleyhisselam’ın makamını bile mutlak olarak öpmek meşru değildir. O burada durmuş ve ayaklarını koymuştur. Bütün bunlar ilim ehlinin icma ettiği hususlardır.²³¹

Haceru’l-Esved’i mesh etmek, yine tavaf esnasında Rukn-u Yemani’yi mesh etmek Allah Teala’ya ibadet babından ve Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in sünnetine ittibadandır. Bu yüzden Ömer radiyallahu anh Haceru’l-Esved’i öptüğünde şöyle demiştir:

“Biliyorum ki sen sadece bir taşsın. Ne fayda ne de zarar verirsin. Şayet Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in seni öptüğünü görmeseydim ben de öpmezdim.” Bunu Buhari ve Muslim rivayet etmişlerdir.²³²

Şirk malzemelerine son vermek için Ömer radiyallahu anh’ın Rıdvan biatı ağacını kestiği gibi avamın teberrük ettikleri²³³ ağaçların kesilmesi, kuyularla pınarların yıkılması ve

²²⁹ çirkin bidatlerdir ve cahiliye ehlinin amellerindendir. Bunlar Allah Teala’ya şirk koşma sebepleridir.” İmam Şafii Sünen (400) Abdurrazzak (20763) Ahmed (5/218) Tirmizi (2180) İbn Hibban (6702) ve başkaları sahih isnadla rivayet etmişlerdir. Ravileri sahihayn ricalidir. İlim ehlinin bir cemaat bunu sahihlemiştir. Bkz.: Cuhudu’l-Hanefiyye (s.660)

²³⁰ El-Kavlu’l-Mufid’de (1/205) geçen Ebu Vakıd hadisini şerh ederken şöyle denilmiştir: Onlar bu ağaç ile müşriklerin teberrük etmesi gibi teberrük etmeyi talep ettiler. İsrailoğulları ise onların ilahı gibi bir ilah talep etmişlerdi. Her iki talep de tevhide aykırıdır. Zira ağaç ile teberrük şirk türlerindendir. İlah edinmek ise açık bir şirktir.”

²³¹ Bu icmayı Şeyhulislam Mecmuu’l-Fetava’da (3/274) ve el-İktiza’da (s.808) nakletmiştir. Bütün Hanefi alimleri de aynı şekilde nakletmişlerdir. Bkz.: Cuhudu’l-Ulemai’l-Hanefiyye (s.657)

²³² Buhari (1597) Muslim (1270) Molla Aliyu’l-Kari el-Hanefi Mirkatu’l-Mefatih’de (3/213) Ömer radiyallahu anh’ın bu sözünün şerhinde şöyle diyor: “Burada Ömer radiyallahu anh bu işin ibadetle alakalı olduğuna işaret etmiştir. bunu yaparız ve illetini sormayız. Amelin etrafında döndüğü hakiki tevhide ima etmiştir. et-Tayyibi rahimehullah dedi ki: “Taşlara ibadete ülfeti olan, islama yeni girmiş olan kimselerin aldanarak onun bizzat fayda ve zarar verdiğine inanmamaları için böyle söylemiştir. Karşılığa itibarla faydalı olan şeye uymak meşru olsa da Ömer radiyallahu anh onun bizzat fayda veya zarar veremediğini açıklamıştır.” Bkz.: Fethu’l-Bari (3/462, 463)

²³³ H.530 yılında vefat eden Ebu Bekir et-Turtuşi el-Maliki el-Havadis ve’l-Bid’a’da (s.38, 39) Ebu Vakıd el-Leysi hadisini zikrettikten sonra şöyle der: “Allah size rahmet etsin, nerede insanların tazim ettikleri, hastalıktan şifa bekledikleri ve üzerine çaputlar astıkları zatı envatlar olan bir ağaç

taşların izale edilmesi gerekir.²³⁴

3- Önemli bir şeyin gerçekleştiğini söyledikleri mesela İsrâ, mirâc ve benzerlerinin gerçekleştiği bazı günler ve gecelerle teberrük etmek. Bu mesele hakkında açıklama inşallah bu bölümün beşinci kısmında bidatten bahsederken gelecektir.

Üçüncü Tür: Faziletli Mekanlar ve Eşya ile Teberrük:

Kabe ve üç mescid gibi bazı mekanların, Kadir gecesini ve Arafâ gününü gibi bazı günlerin, zemzem suyu, oruçlunun sahurunu, rızık talebinde erken davranmak gibi diğer bazı şeylerin fazilet ve bereketine delalet eden bir çok şer'î naslar varit olmuştur.

Bunlarla teberrük etmek, şeriat hakkında faziletine delalet eden mekan ve eşya ile ibadetler yapmak suretiyle olur.²³⁵ Hakkında delil gelmeyen şeyle teberrük etmek caiz değildir. Her kim şeriat hakkında faziletine veya bereketine dair delil varid olmayan zamanlar, mekanlar veya eşya ile, ibadetler tahsis ederek teberrükte bulunursa veya şeriat tahsisine delil olmayan bir şeyi teberrük için tayin ederse meşru kılınana muhalefet etmiş ve şeriat aslı olmayan bir bidat ortaya koymuş olur. Mesela kadir gecesini için umre tahsis eden, kabenin duvarlarını öpmek veya mesh etmek suretiyle teberrük eden, Makâmı İbrahim'i mesh eden, Hicr-i İsmail denen yeri, Kabenin örtüsünü, Mescidi Haram'ın veya Mescidi Nebi'nin duvarlarını ya da direklerini mesh eden kimsenin yaptığı gibi, bütün bunlar haramdır ve uydurulmuş bidatlerdendir. Nitekim Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in ashâbı ve bu ümmetin selefi bunların meşru olmadığına ittifak etmişlerdir.²³⁶ Faziletli yerlerden taşlar

görürseniz onu kesin."

²³⁴ İbn Sad (2/100) İbn Ebi Şeybe (2/375) İbn Vaddah (105) İbn Ömer radiyallahu anhuma'dan rivayet ediyorlar: "Ömer b. el-Hattab radiyallahu anh'e bazı insanların altında biat edilen ağaca geldiklerini görünce o ağacın kesilmesini emretti." Hatta Hafız İbn Hacer eş-Şafii Fethu'l-Bari'de şöyle demiştir: "İbn Sad'da bunun isnadını sahih buldum."

Derim ki: dediği gibidir. Bu ağacın yeri sahabelere gizli kalmış ve onlar da yerini bilmek için uğraşmamışlardır. Sahihu Buhari'de (2958) İbn Ömer radiyallahu anhuma'dan şöyle rivayet edilmiştir: "Bir sonraki yıl bizden iki kişi bile biat edilen ağacın altında bir araya gelmedi. Bu Allah'tan bir rahmet idi." Az önce İbn Hacerin bu söze yaptığı şerhi nakletmiştik. Bununla beraber Ömer radiyallahu anh zamanında İslama yeni girmiş olan bazı cahiller Hudeybiye'deki ağaçlardan biriyle teberrük ederek o ağacın Rıdvan biatının yapıldığı ağaç olduğu zannıyla onun yanında Allah'a ibadet etmişlerdi. Bunun üzerine Ömer radiyallahu anh kalktı ve kötülük sebeplerini ortadan kaldırmak ve bazıların aşırılık yaparak büyük şirke düşmesinden korktuğu için bu ağacı kesti.

²³⁵ Mesela Ka'betu'l-Muşerrefe ile teberrük; onu tavaf etmekle, Haceru'l-Esved ve Ruknu'l-Yemani'yi selamlayarak Allah Teala'ya ibadet etmekle olur. Veya tavaf esnasında Haceru'l-Esved yalnızca öpülür, Kabenin içinde namaz kılınır. Mescidi Haram ile teberrük orada itikaf etmekle ve benzerleriyle olur. Kadir gecesiniyle teberrük namaz kılmak ve Allah'ın Kitabını okumakla, zemzem suyuyla teberrük; onu içmek ve hastalıktan şifa talebiyle onunla gusletmekle olur. Diğer mübarek ve faziletli şeyler de böyledir.

²³⁶ İktizau's-Sıratı'l-Mustakim (s.808, 809) Mecmuu'l-Fetava (4/521, 27/79, 106-110) el-İhtiyarat (s.92, 118) el-Birgivi el-Hanefi Ziyaretu'l-Kubur (s.52) er-Rumi el-Hanefi Meclisu'l-Ebrar ve Subhanbahş el-Hindi Hazinetu'l-Esrar (s.130) es-Sureti el-Hanefi Nefaisu'l-Ezhar (s.161) Cuhudu'l-Ulemai'l-Hanefiye (s.657) el-Kasimi Islahu'l-Mesacid (s.52) es-Sa'di el-Kavlu's-Sedid (s.53) Fetava'sh-Şeyh Muhammed b. İbrahim (5/11, 12)

Abdurrazzak (8957) ve el-Fakihi (1005) Buhari ve Müslim'in şartlarına göre sahih bir isnad ile İbn Cureyc'den rivayet ediyorlar: "Ata'ya dedim ki: "Makâmı öpen veya mesh eden kimse hakkında ne dersin?" dedi ki: "Bunun için hazırlık yapmışsa caiz değildir" Ata b. Ebi Rabah tabiinin büyüklerindendir. Mescidi Haram'daki derslere devam edenlerdendir. Bu gösteriyor ki Sahabe ve tabi'in alimleri bunun meşru olmadığına icma etmişlerdir. Şayet meşru olsaydı hayra olan hırslarından dolayı bunu onlar yaparlardı.

El-Ezraki (2/29) ve Taberi (2000) Buhari ve Müslim'in şartlarına göre sahih bir isnad ile büyük tabii Katade b. Diame'den rivayet ediyorlar: "İbrahim'in makamından bir namazgah edinin" (Bakara 125) ayeti hakkında şöyle dedi: Onun yanında sadece namaz kılmaları emredilmiştir. Mesh etmeleri emredilmemiştir. Bu ümmet daha öncekilerin mükellef olmadığı bir şeyle mükellef kılınmıştır."

veya toprak gibi bir şeyle teberrük ederek üzerinde yuvarlanmak veya toplayarak saklamak da böyledir.

Faziletli şeylerle şeriatta varid olandan başka şekilde teberrük etmenin haramlığının delillerinden biri de Sahihu Buhari'de sünnetlerine tabi olmamız emredilen raşid halifelerin ikincisi, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in hakkında "**Muhakkak ki Allah hakkı Ömer'in kalbine ve diline koymuştur**"²³⁷ buyurduğu ve hem onun hem de Ebu Bekr radiyallahu anh hakkında: "**Benden sonra Ebu Bekr ve Ömer'e uyunuz**"²³⁸ buyurduğu Ömer b. el-Hattab radiyallahu anh'den sabit olduğuna göre o Haceru'l-Esved'i öptüğünde şöyle demiştir:

"Muhakkak biliyorum ki sen faydası ve zararı olmayan bir taşsın. Şayet Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in seni öptüğünü görmeseydim ben de öpmezdim." Bunu Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.²³⁹ Ömer radiyallahu anh'ın bu sözü, Haceru'l-Esved'i öpmesinin ancak Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e ittiba için olduğu hususunda açıktır. Müslümanın, insanların en hayırlısı sallallahu aleyhi ve sellem'e uyarak Allah Teala'ya ibadet için bunu yapması gerekir. Bu konuda teberrük edilecek bir şey yoktur.²⁴⁰

Haceru'l-Esved hakkında durum bu olduğuna göre o Kabeden ve diğer mekan ve eşyadan daha faziletlidir. Müslümanın şeriatta gelenlerle ibadet etmesi ve ona bir şey eklememesi gerekir.

Faziletli şeylerle şeriatta gelenin haricinde teberrükte bulunmanın haramlığının delillerinden biri de Ümmetin derin alimi, Kuran tercümanı ve Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in amcasının oğlu olan Abdullah b. Abbas radiyallahu anhuma'nın kabenin dört rüknünü selamlamaya karşı çıkmış olmasıdır. Zira Nebi sallallahu aleyhi ve sellem sadece Haceru'l-Esved'i ve Rüknu'l-Yemani'yi selamlamıştır. Bunu Buhari rivayet etmiştir.²⁴¹ Büyük sahabe Abdullah b. ez-Zubeyr radiyallahu anhuma da makamı İbrahim'in mesh edilmesine karşı çıkmıştır.²⁴²

Bu Konunun Sonuç Kısmı: derim ki; teberrükün bu türü dinden çıkaran büyük şirke düşmede en büyük sebeplerden biridir. Bu yüzden bazı Müslümanlar bidat olan teberrükte bulunarak Allah Teala'ya isyan etmeleriyle, onlardan çoğu büyük şirke düşmektedirler. Bu da şirk olan teberrüğe veya büyük şirkin diğer türlerine düşürmektedir.

Megazi sahibi İbn İshak Arapların şirke düşmelerinin sebebinin Mekke Haremindedir bulunan taşlara tazim etmeleri ve onlarla teberrükte bulunmaları olduğunu nakletmiştir.²⁴³ Hatta İmam Ebu İshak eş-Şatibi el-Maliki teberrük hakkında açıklama yaparken şöyle demiştir: "Avam, bu teberrük meselesinde bir sınırdan durmaz, aksine haddi aşarak cahillikleri sebebiyle teberrük içinde aşırı giderler. Hatta teberrük edilen eşyayı da işin içine katarak o

İmam Nevevi Mensek'te (s.397) şöyle der: "Haceru'l-Esved'i öpmek ve selamlamak talep edilen iki ibadettir. Bu ikisinden başka bir şey yapmak sabit değildir." sonra Rüknu'l-Yemani'yi mesh etmek hakkında bir şey sabit olmadığını zikretmiştir.

²³⁷ Tahrici az önce ikinci türde geçmiştir.

²³⁸ Tahrici az önce ikinci türde geçmiştir.

²³⁹ Tahrici az önce geçmişti.

²⁴⁰ Molla Aliyu'l-Kari el-Hanefi'nin bu mesele hakkında daha önce hadisin tahricinde naklettiğimiz açıklamalarına bakınız.

²⁴¹ Buhari (1608) Ahmed (1/217) uzunca rivayet etmişlerdir. Bu rivayette Muaviye radiyallahu anh'ın İbn Abbas radiyallahu anhuma'ya: "Doğru söyledin" dediği de geçmiştir.

²⁴² Abdurrazzak (8958) sahih isnad ile rivayet etmiştir. İnsanların makamı mesh ettiklerini görünce onları yasaklamış ve şöyle demiştir: "Sizler mesh etmekle emrolunmadınız. Sadece namaz kılmakla emrolundunuz." İbn Ebî Şeybe (4/61) ve el-Fakihi (1004) başka bir yoldan rivayet etmişlerdir.

²⁴³ Bkz.: Siyratu İbn Hişam (1/77) Siyratu İbn Kesir (1/117) İbn İshak ve el-Kelbi, cahiliye müşriklerinin putları mesh ederek onlarla teberrük ettiklerini zikretmişlerdir. Bkz.: Siyratu İbn Hişam (1/81, 83) el-Kelbi el-Esnam (s.48)

şeye öylesine saygı beslerler ki bununla haddi hududu aşarlar. Belki teberrük edilen eşyada olmayan şeylere bile itikad beslerler. Böylesi bir teberrük ibadetin aslıdır. Bunun içindir ki Ömer radiyallahu anh, altında Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e bîat edilen ağacı kesmiştir. Bu tür teberrük, siyer âlimlerinin bildirdiklerine göre puta tapmanın aslını oluşturmaktadır."²⁴⁴ Yine bu da bütün yasaklanmış teberrük çeşitlerinin haram olduğuna delalet etmektedir.

²⁴⁴ El-İ'tisam (2/9) İbnu'l-Hac el-Maliki (Islahu'l-Mesacid s.101) şöyle demiştir: "Alimlerin - Allah onlara rahmet etsin - Mushafı, minberi, duvarları ve benzerlerini mesh etmeyi çirkin görmelerinin illeti; bunların putlara ibadetin sebebi olmalarıdır." Bkz.: İktizau's-Sıratı'l-Mustakim (s.757, 758, 776) el-Hukmu'l-Cedire bi'l-İza'a (s.55) et-Teysir, el-Kavlu's-Sedid, ed-Dinu'l-Halis (2/250) Feteva's-Şeyh Muhammed b. İbrahim (1/102, 104) el-Meyli el-Cezairi eş-Şirk ve Mezahiruh (s.99) Cuhudu'l-Ulemai'l-Hanefiyye (s.621-682)

İstigase

Müellif bu bölümün ilk bölümünde ummul kura'nın "Pratik Akaid dersleri" kitabından "istigaseyi kabul etmeyenlerin görüşü" diye başlamış ve bu bölümün sonlarında "Yaratılmıştan Yardım İstemek Ne Zaman Caiz olur?" diye yine Ummul kura dan alıntı yapmış. Bunlar şunlar:

1. Yardım istenilen kimsenin hayatta olması
2. Yardım istenilen kimsenin, yardımını istenen işe güç yetirebilir olması.
3. Yardım istenilen kimsenin orada hazır bulunması.

Sonra Muellif: "İstiğaseyi kabul edenlerin görüşleri" yazmış ve biraz önce gecen üç şarta uygun delil'ler göstermiş ve Selefilerin ve vahabilerin bunları kabul etmediğini söylemiş.

Kitabın ilerleyen sayfalarında ise yine yönü değiştirmiş ve şu sözleri yazmış:

Sahabelerin ve Tabiin'in yaptıkları ortada iken meded ya Rasulullah, meded ya mürşidim! Diyen bir insanı nasıl kafir dersiniz? Onları Müşriklerle ve putları ile eş tutmanız ne kadar doğru olur?²⁴⁵

Bende muellif'e soruyorum nerede sahabeler ve Tabiin " meded ya Rasulullah, meded ya mürşidim" söylüyor? Allah resulu(sav) böyle Bir şey öğretmiş mi?

Sonrada bizleri müşriklerle benzetiyorsunuz diyorsunuz, putlara tapmıyoruz diyorsunuz, oysa Mekkeli müşriklerin taptıkları putlarda Salih insanlar değildi mi? Şimdi Mekkeli müşriklerin inanış şekillerine bir bakalım:

Allah`u teala kuranda:Onların çoğu Allah'a ortak koşarak ibadet ediyorlardı "246 diye buyuruyor. Halbu ki Allah'u Teala'nın istediği ise, sadece ve sadece kendisine ibadet edilmesi ve o ibadetlerde hiçbir şeyin kendisine ortak koşulma-masıdır...

Yine Kuranı kerimde şu ayetler geciyor:

Onlara, " Gökleri ve yeri kim yarattı ? " diye sorsan, muhakkak ki Allah diyeceklerdir. o zaman De ki : O halde bana söylemişsiniz, Allah bana zarar vermek istese, sizin Allah'tan başka yalvar-dıklarınız, O'nun zararını benden giderebilirler mi ? Yahut Allah bana bir rahmet murat etse, onlar O'nun rahmetinin önüne geçebilirler mi ? Ve yine de ki : Allah bana yeter. Tevekkül edenler, yalnız O'na tevekkül etsinler. 247

O müşriklerle De ki : Yeryüzü ve onda bulunanlar kimindir ? Diye-ceklerdir ki : Allah'ın De ki : O halde hiç düşünmüyor musunuz ? Yine De ki: Yedi kat göğün Rabbi ve O büyük Arş'ın Rabbi kimdir ? Onlar yine diyeceklerdir ki : Allah'tır. De ki : O halde hiç korkmuyor musunuz ? Keza de ki : Eğer biliyorsanız, söyleyin bakalım her şeyin hükümranlığı elinde olan, her şeyi himaye eden, fakat kendisi himayeye muhtaç olmayan kimdir ? Diyeceklerdir ki : Allah. De ki : O halde nasıl aldanıyorsunuz ? 248

O müşriklerle De ki : Gökten ve yerden sizi rızıklandıran kimdir ? Yahut kulak ve gözlerinize sahip olan kimdir ? Ölüden diriye, diriden ölüyü kim çıkarıyor ? Bütün işleri bir düzen içerisinde kim idare ediyor ? Onlar diyeceklerdir ki :Allah. De ki : O halde neden korun-muyorsunuz ? 249

Bu ayetlerdende anlaşıldığı gibi Müşrikler Allahın varlığına onun rızık verdiği Gökleri ve yeri Yaratığına ve onun dışında hiç kimsenin bir şey yaratamayacağına inanıyordu. Onların tek farkı Allahın yanında bir takım salih insanları aracı yapmalarıydı. "...O'nu bırakıp kendilerine bir takım dostlar edinenler: Onlara, bizi sadece Allah'a yaklaştırsınlar diye kulluk

245 A.G.E sayfa 280

246 Yusuf 106

247 Zümer 38

248 MÜ'MİNUN : 84.85.86.87.88.89

249 Yunus 31

ediyoruz, derler.... "250 Buğün tasavvucularda aynı sözleri söylemiyormu? Tamam belki kulluk ediyoruz demiyorlar, ibadet ediyoruz da demiyorlar ama unutmayalım ki Peygamberimiz(sav) bir hadisinde: "*DUA İBADETİN ÖZÜDÜR*"251 diye buyuruyor. Yani bir kişi "meded ya Abdulkadir geylani" dediği an ona dua etmiş oluyor ve istesede istemesede ona ibadet etmiş oluyor..Bu ameli o kişiyi müşriklere benzetmiş oluyor.

Daha sonra muellif İbn hacer Askalani'nin Metalibul Aliye isimli kitabından şu hadisi naklediyor: " 3853. *Bekr b. Abdullah el-Müzenî'den: Resûlullah (sallallahu aleyhi veselkm) şöyle buyurdu: "Hayatım sizin için hayırlıdır; benimle konuşuyorsunuz, ben de sizinle konuşuyorum. Ölümüm de sizin için hayırlıdır; çünkü işlediğiniz ameller bana ulaştırılır. İşlediğiniz iyilikler bana gelince Allah'a hamd ederim. Kötülükleriniz için de Allah'tan bağışlanma dilerim."* (el-Hâris)"252

sonra şu sözleri söylüyor: "Bu hadis-i şerif Resulullah(s.a.v)`in alem-i berzah`da ümmeti için istiğfar ettiğini açıkca ifade etmektedir, istiğfar da bir nevi dua olduğu için ümmet bundan faydalanmaktadır"253

Oysa Metalibul Aliye gecen hadisin dipnotunda hadisin zayıf olduğu yazıyor. Ve bu hadis kevser hadisine de ters düşen bir hadis: *İbni Mes'ud(r.a) Resulullah (sav) buyurdular ki: "Ben havzın başına sizden önce geleceğim. Bana sizden bazı kimseler yükseltip (gösterilecek). O kadar ki, eğilsem onları tutarım. Ama hemen geri çekilecekler. "Ey Rabbim! bunlar benim ashabım!" derim. Ama bana: "Senden sonra bunların ne bid'alar yaptıklarını sen bilmezsin!" denilir. Ben de: "Dini benden sonra değiştirenler rahmetten uzak olsun, rahmetten uzak olsun!" derim."* 254

Zayıf olan hadiste ameller Peygamberimize bildiriyor Sahih olan hadiste ise insanların dini değiştirdiğini yeni öğreniyor.

İbni Mes'ud radiyallahu anh'den merfuan;Sizden birinizin hayvanı ıssız bir yerde aniden boşanıp gittiği zaman; Ey Allah'ın kulları! Tutunuz. Diye nida etsin. Çünkü yeryüzünde Allah'ın hazır kulları vardır, onu sizin için tutar.255

Hadisin isnadında zayıf bir ravi olan Maruf Bin Hassan es Semerkandi vardır.256 İbni Hacer de, senedinde İbni Büreyde ile İbni Mes'ud arasında kopukluk olduğunu söylemiştir.257

Nevevi bu hadisi naklettikten sonra der ki; -İlimde büyük bazı hocalarımız bana bir

250 Zümer 3

251 Tirmizi Da'avat 1

252 **Metalibul Aliye:**Bûsîrî der ki: "Bu hadisi Cesr b. Ferkad'in içinde bulunduğu bir senedle el-Hâris rivayet etmiştir. Cesr, zayıf bir ravidir."

253 A.G.E 283

254 Buhari, Rikak 53, Fiten 1; Müslim, Fezail 32, (2297)

255 İbni Teymiye Kelimit Tayyib(s.98 no:77) Taberani(10/217) Ebu Ya'la(9/177) Deylemi(1311) Mecmauz Zevaid(10/132) İbni Kayyim Vabilus Sayyib(s.185) İbni Hacer Metalibu Aliye(3375) Cem'ül Fevaid(9407) İbni Sünni Amelül Yevme vel Leyle(s.240 no:502) Heysemi Maksadu Ali(1665) Nevevi Ezkar(s.324) Seyyid Muhammed Alevi elMaliki Mefahim(s.82) Feyzul Kadir(1/307) Kenzul Ummal(17496) Fethul Kebir(808) Busayri İthaf(6906,6195) Camiüs Sağır(501) Tesdidül Kavs(1317) Ramuzül Ehadis(459) Dümeyri Hayatul Hayevan(s.205) İbni Müflih Hanbeli Adabuş Şer'iyye(1/429) Şevahidul Hak(179) Elbani Daife(655) Şevkani Tuhfetuz Zakirin(s.202) Ataullah İskenderi Miftahul Felah(s.217) Süleyman Bin Abdullah Teysiru Azizil Hamid(s.210) Elbani Zaiful Cami(404) Daife(655)

256 bkz.: İbni Adiy Kamil(6/235) Mizanul İtidal(4/143) Lisanul Mizan(6/61) Mecmauz Zevaid(10/132) Elbani Daife(2/108)

257 İbni Allan esSiddiki Futuhatur Rabbaniye(5/150)

hayvanının aniden elinden kaçıp gittiğini, bu hadisi okur okumaz Allah'ın onu yerinde durdurduğunu anlattı. Ben de bir gün bir cemaatle beraberdim. Derken cemaatten birinin hayvanı aniden kaçıp gitti. Onu yakalayamadılar. Ben de bu hadisi söyler söylemez, bundan başka bir sebep ortada yokken hayvan hemen duruverdi.²⁵⁸

Eban Bin Salih'ten; Rasulullah sallalhu aleyhi ve sellem buyurdu ki;Sizden birinizin hayvanı ıssız bir arazide ürker de orada hiç kimseyi göremezse şöyle desin; Ey Allah'ın kulları bana yardım edin! zira o yardım olunacaktır.²⁵⁹

Bu rivayet mu'daldır. Ancak Elbani, Eban Bin Salih'in, Mücahid tariki ile İbni Abbas radiyallahu anhuma'dan mevkuf olarak naklettiğini söylemiştir.

Utbe Bin Gazvan radiyallahu anh'den merfuan;Sizden biriniz ıssız bir arazide bir şeyi kaybettiğinde veya bir yardım istediğinde; Ey Allah'ın kulları bana yardım edin! desin. Zira Allah'ın, bizim göremediğimiz kulları vardır.²⁶⁰

Rivayetin sonunda Taberani ve İzahul Menasik'te İbni Hacer; —Gerçekten tecrübe edildi demişlerdir. İbni Hacer, aşağıda gelecek olan İbni Abbas hadisini bu rivayete şahid göstermiştir. Heysemi; —Ravilerinden birinde az bir zaaf olsa da tevsik edilmiştir. Ancak Yezid Bin Ali, Utbe Bin Gazvan'a yetişmemiştir. Der.

İbni Abbas radiyallahu anhuma'dan; —Allah'ın yeryüzünde hafaza melekleri dışında melekleri vardır. Onlar, düşen ağaç yapraklarını bile yazarlar. Sizden biri ıssız bir yerde yolunu kaybederse; Ey Allah'ın kulları bana yardım edin! diye nida etsin²⁶¹

Heysemi; Ravileri güvenilirlerdir. Der ve hadis uleması ittifak ile bunu hasen kabul ederler. Elbani dahi bu rivayetin hasen olduğunu kabul etmiş, ancak İbni Abbas radiyallahu anhuma'dan mevkuf olduğunu belirtmiştir. Beyhaki de el Adab'da, bu hadis hakkında; İlim ehli indinde kullanılıyor ve tecrübe edilmiştir der.

Elbani; İbadetler tecrübelerden alınmaz diyerek, Nevevi, Taberani, İbni Hacer ve Beyhaki gibi hadis imamlarının sözlerini tenkid eder. Daha önce mukadimede belirttiğimiz gibi, ancak Allah Azze ve Celle'den istenecek bir şeyi kullardan istemek şirktir. Bu rivayette ise, cahillerin yaptığı istiğaseye delil yoktur.

Ta`zim ve Hürmet

Tasavvufçuların İslâm'dan en fazla saptığı konulardan biri de, şeyhlerini Allah'tan başka tanrı gibi görmeleri veya göstermeye çalışmalarıdır. Müridin şeyhin karşısında zelil, dilini yutmuş, iradesiz, düşüncesiz ve gassalın elindeki cenaze gibi olmasını şart koşmuştur. Bu alçaltıcı kulluğu da, müridin şeyhine bağlılığı, sevgisi, itaati ve kudsi makamlara yükselişinin açık alameti saymıştır. Şeyhine karşı bu şekilde yaşıyan ölü gibi olmanın müridlerin helak olacağını ve manevi makamlarda yükselemeyeceğini söylemiştir. Bakınız, Tayfur (Ebu Yezid) el-Bistami bunu nasıl dile getiriyor: "Üstadı (şeyhi) olmanın imanı şeytandır."

258 Eİzkar(s.201 terc.:s.324) Sehavi elİbtihac(s.37) Dümeyri Hayatul Hayevan(s.205)

259 İbni Ebi Şeybe(6/103) Elbani Daife(2/109)

260 Taberani(17/117) Mecmauz Zevaid(10/132) Cem'ül Fevaid(9405) Fethul Kebir(739) Ramuzül Ehadis(394) Levamiul Ukul(1/215) Kenzul Ummal(17498) Sehavi İbtihac(s.38) ŞevahidulHak(s.180) Şevkani Tuhfetuz Zakirin(s.202) İsmail Bin Mahfuz Mesaf(s.227) Feyzul Kadir(1/307) Camius Sağır(501)

261 Mecmauz Zevaid(10/132) İbni Ebi Şeybe(6/91) Beyhaki Şuabul İman(1/183,no;167,6/128 no;7697) Cem'ül Fevaid(9406) İbni Allan esSiddiki Futuhatur Rabbaniye(5/152) Şevkani Tuhfetuz Zakirin(s.202) Sehavi İbtihac(s.38) Elbani Daife(2/112) Mahmud Said Memduh Raful Minara(s.228) Feyzul Kadir(1/307) İsmail Bin Mahfuz Mesaf(s.227)

Letaifu'l-Minen sahibi de bunu şöyle ifade ediyor: "Şeyhlerin silsilesine kendisini ulaştıracak ve kalbinden perdeyi kaldıracak üstadı olmıyan kimse, sahipsiz bir sokak çocuğu ve nesebi belirsiz bir kişidir."

Şeyhine karşı müridin âdabını belirleyen Muhammed Osman'ı da dinliyelim: "Geçtiğin her halde şeyhini görmen ve bunun onun vasıtasıyla olduğunu bilmen gerekiyor. Âdabın biri de namazda oturur gibi huzurunda oturman, onda fena bulman, seccadesine oturmaman, ibriği ile abdest almaman ve bastonuna dayanmamandır. Ermişlerden birinin şu sözünü dinle: Şeyhine "Niçin?" diye soran kimse felah bulmaz. İmajını kalbinden ve hayalinden sakın çıkarma. Bir an olsun ondan gafil olursan, bilki bu senin bedbahtlığındandır. Onda fena makamına erişmeye çalış, böylece onda beka makamına erişirsin."

Tasavvufçular müridin emir veya yasak hiçbir isteğine muhalefet etmemesini emretmektedir. Hz. Peygamber'in sünnetine açıkça muhalefet ettiğini görse bile, şeyhin hiçbir arzusuna muhalefet etmemesini söylerler. Müridin şeyhin avucunda kalması, malını, ırzını ve insanlığını sömürebilmesi için tasavvufçular, eş-Şarani diliyle, şeyhine başka şeyhi ortak koşan kişinin Allah'a da ortak koşmuş olacağını kararlaştırmışlardır. Şeyhinin tarikatından başka tarikat seçen veya onun istediği yoldan gitmiyen kişinin dinden çıkacağını da söylemişlerdir.

Tasavvuf kitapları insanın şeref ve haysiyetini yerle bir eden, aşağılık, rezil ve sefil bir dereceye düşüren, zalim ve edepsiz her türlü ayağın altında çiğnenmesini sağlayan, kısaca insanı Allah'ın verdiği insani değerlerden ve izzetten yoksun bırakan bu tür saçmalıklar ve hurafelerle doludur. Bunun neticesidir ki tasavvufçular tapanlar ve tapılanlar diye iki kısma ayrılmaktadırlar.

Yine bunun neticesidir ki bu uyuşturucu saçmalıklarla melankolik olmuş nice yaşlı insanların henüz beşikte altını pisleten çocukların ayaklarına yüz sürdüklerini, şeyh evladı veya mukaddes soyun mübarek nesli diyerek mesih aleyhisselam gibi daha beşikte kerametlerle konuşturduklarını görürsünüz. Tek sebebi de tarikat şeyhi efendisinin oğlu olmasıdır. Çünkü sırrı onda, rabbaniyeti onu kutsallaştırmaktadır. Bütün tasavvufçuların şeyhlerinin her söylediğinin Allah'ın bir vahyi olduğuna inanarak Allah'ın dinine muhalefet etmelerinin sebebi de bu zihniyettir. Çünkü inançlarına göre şeyhlerinin kalbleri Rahman'ın üzerinde istiva ettiği tahtlar, azamet ve büyüklüğünün gökleri, cemalinin tecellileridir. Hidayetini aleme saçtığı ve vahyini insanlara kendisinden ulaştırdığı kutsal yerlerdir. el-Kuşeyri şöyle diyor:

"Kim bir şeyhe intisap eder ve kalbi ile ona itiraz ederse, intisap ahdini bozmuş ve kendisine tevbe vacip olmuş olur. Çünkü şeyhler "Üstadların hakları için tevbe kabul olmaz" demişlerdir."!!!!262

Muellif kitabın 291 sayfasında bazı alıntılar yaparak şunları yazmış:

Tahavi: "ayağa kalkmanın kendisi mekruh değildir. Mekruh (haram) olan ayağa kalkılmasında hoşlanmak ve kalıkılmayacak kimse için kalkmaktır." İbn Vehbani "Bana göre günümüzde ayağa kalkılması güzel (müstehap) olmalıdır. Çünkü kalkılmaması kin, buğz ve düşmanlığa özellikle de kalkma adeti olan yerlerde sebep olabilmektedir der. (En-Nemenkani No 257) 263

Ezre ise: "Hatta günümüzde ibn. İzz b. Abdisselam'ın işaret ettiği gibi, düşmanlığı ve ilişkilerin kesilmesini önlemek için kalkmak vacip bile olmuştur" görüşünü bildirir.²⁶⁴

Peygamberimiz(sav)`den gelen sahih hadiste ise bu konu hakkında şöyle bir hadis geciyor:

Hiz. Ebu Ümame'den demiştir ki: (Birgün) Rasûlullah (s.a.) bastonuna dayanarak yanımıza çıkageldi de biz hemen kendisine ayağa kalktık. Bunun üzerine (bize hitaben):

*" Öyle tazim için bir kısmı bir kısmına ayağa kalkan Acemler gibi ayağa kalkmayınız"buyurdu.*²⁶⁵

Şimdi muellife soruyorum. "Peygamberimiz(sav) kendisi için ayağa kalkılmasından hoşlanan birisimiydi? ve ayağa kalkılmayacak birisimiydi?" de sahabeler onun için ayağa kalktığı için onlara bu yaptıklarının güzel bir şey olmadığını söyledi?

Muellifin İbn Hacer el-mekki`den alıntı yaptığı sözde ise ne Allah'ın ne de resûlünün koymadığı bir hüküm var, bu ise dini değiştirmek olur. Allahu teala bu konuda şöyle buyuruyor: "Aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet ve onların arzularına uyma. Allah'ın sana indirdiği hükümlerin bir kısmından seni saptırmamalarına dikkat et. Eğer (hükümden) yüz çevirirlerse bil ki (bununla) Allah ancak, günahlarının bir kısmını onların başına belâ etmek ister. İnsanların birçoğu da zaten yoldan çıkmışlardır."²⁶⁶

Muellif kitabın 290. sayfasında "ayağa kalma" yı(yani şeyhleri için) meşrulaştırmak için Ebu Said el-Hudrî'den bir hadis nakletmiş:

Hiz. Ebu Said el-Hudrî'den (rivayet edildiğine göre) Kurey-za'hlar Hiz. Sa'd'ın hakemliğine (razı olarak kalelerinden inince) Rasûlul-lah (s.a.), (gelip hakemlik yapması için) Hiz. Sa'd'a (bir haberci) gönderdi. Bunun üzerine Hiz. Sa'd, bir eşek üzerinde oraya geldi. Peygamber (s.a.), (Hiz. Sa'd'ın geldiğini görünce):

"Haydi kalkınız efendinize!" yahutta; "en hayırlınıza!" buyurdu. (Hiz. Sa'd da) hayvanından indi ve Rasûlullah (s.a.)'ın yanına gelip oturdu.²⁶⁷

Bu hadisi delil göstererek muellif bir takım insanlar için ayağa kalkmayı meşrulaştırmak istiyor, bu kişiler tabiki tasavvuf şeyhleri. Şimdi ebu davud`da bu hadis üzerine gecen açıklamaya bakalım:

hiz. Sad b. Muaz EVS kabilesmdendir- Evs kabilesi, Yahudî Beni Kureyza kabilesinin müttefki idi. Meşhur rivayete göre Evs'liler, Peygamber (s.a.)'den Benî Kureyza`nın affını istemişler, O da:

Beni Kureyza hakkında sizden bir adamın hakemliğine ne dersiniz? diye sormuştu. Yahudiler, Hiz. Muâz'ın hakemliğini kabul ettiklerini söylemişler, bunun üzerine Rasûlullah (s.a.) Hiz. Sa'd'a haber göndermiş, Hiz. Peygamber'in yanına ensardan bazı akrabası ile birlikte gelmiş ve Yahudiler tarafından karşılanarak kendisine, yakınlarına iyilik et, denilmişti. O da kendilerine:

Gerçekten Sa'd için Allah uğrunda hiçbir kimsenin levmine (kınamasına) aldırış etmeyeceği zaman gelmiştir" cevabını vermiş ve:

Kureyza oğullarının harbe yarananlarının Öldürülmesine ve kızlarının da esir edilmesine

264 İbn Hacer el-mekki ez- Zevacir No: 171

265 Ebu Davud

266 Maide 49

267 Buhârî, İtk 17, istizan 26; Ahmed b. Harıbcı, III, 22, 71, V1-142; Müslim, cihad. 64. Sünen-i Ebu Davud Terceme ve Şerhi, Şamil Yayınevi: 16/524.

hükmetmişti²⁶⁸

Mevzumuzu teşkil eden bu hadis-i şerifte, bir mecliste oturan kimselerin, oraya gelen bir kimse için ayağa kalkmaları söz konusu ediliyor.

Bazı yazarının açıklamasına göre, İmam Buhârî ile Müslim mevzumuzu teşkil eden bu hadisi, delil getirerek, meclise yeni gelen bir kimse için ayağa kalkmanın mutlak surette caiz olduğunu söylemişlerdir. Müslim "Ben ayağa kalkma konusunda bu hadisten daha sağlam bir hadis bilmiyorum" demiştir. Ancak İbn el-Hacc'ın da aralarında bulunduğu bazı ilim adamları, aslında mevzumuzu teşkil eden bu hadisin, İmam Buhârî ve Müslim'in zannettikleri gibi hiç de ayağa kalkmanın cevazına delalet etmediğini söylemişlerdir. Bunlara göre Hz. Peygamber "Haydi efendinize kalkınız" buyurmakla "Haydi kalkınız, gidiniz de hasta olduğu için hayvanından inebilecek durumda olmayan efendiniz -veya en hayırlınız olan- Sa'd'e hayvanından inmesi için yardım ediniz" demek istemiştir. Nitekim Ahmed b. Hanbel'in rivayetinin sonunda yer alan "Onu (hayvanından) indiriniz"²⁶⁹ ifadesi de bunu açıkça ifade etmektedir. Eğer gerçekten Hz. Peygamber onların, zannettikleri gibi, Hz. Sa'd için ayağa kalkılmasını emretmek isteseydi, etrafındaki insanlara "Kumu ilâ seyyidi-küm (haydi) kalkınız efendinize" demez de "kumu liseyyidiküm: Efendiniz için (ayağa) kalkınız"derdi. Sonra eğer gerçekten bir insan için ayağa kalkmak caiz olsaydı, Rasûlü Ekrem efendimiz, bunu sadece Hz. Sa'd'a tahsis etmez, herkese şâmil kıları. Suyûtî'nin açıklamasına göre ise metinde geçen: "Kumu ilâ seyyidiküm:" ifâdesi "gidiniz, onu ikram olsun diye karşılayınız" anlamında kullanılmıştır. "Onun için ayağa kalkınız" anlamında kullanılmamıştır.

Bu mevzuda birçok görüşler ileri sürülmüştür. Bu hususta tutulacak en doğru yol, eğer bir yanlış anlaşılmaya yol açamayacaksa, ayağa kalkmayı terk etmektir.

Bazı yazarının açıklamasına göre "el-Lemeât" isimli eserde bu mevzuda şöyle denmektedir:

"Bazı ilim adamları bir meclise yeni gelen bir kimse için ayağa kalkmanın sünnet olduğunu iddia ettiler ve mevzumuzu teşkil eden bu hadisi de bu görüşleri için delil getirdiler. Bazıları da "bir adam: *Ey Allah'ın Resulü içimizden biri (din) kardeşi veya bir dostu ile karşılaşılıyor, ona eğilebilir mi?*" diye sordu da Rasulü Ekrem: *Hayır, buyurdu.*"²⁷⁰

Burada yanlış anlaşılma olmasın, bir kişiye sarılmak selamlamak için ayağa kalkan, evine buyur etmek için veya misafiri göndermek için ayağa kalkmakla bir şeyh için ayağa kalkmak onu yücelmek aynı kalkma değil. Muellif bunun olmadığını iddia edemez, ve bu tür ta'zime yol açtığı için hatalıdır.

268 Davudoğlu Ahmed, Sahih-i Müslim Terceine ve Şerhi, VIII, 532

269 Müsned, VI, 142.

270 Tirmizî, istizan 31; Ahmed b. Hanbel, V, 162.

Rabıta

Bu bölümde muellif önce kısaca Rabıtayı anlatmaya çalışmış:

Tasavvuf istilahında ise, müridin, ruhi sahada tefekkür ve muhayyile (hayal) gücünü kullanarak mürşidiyle “Beraber” olmasını ifade eder. Tasavvufta, ruhi terbiye için bu mana beraberliğine ihtiyaç lduğu söylenmiştir

Diğer bir tarife göre de, Rabıta : Müridin, Allah-u Teala`da fani olan kamil şeyhinin ruhaniyetinden meded (yardım) istemesi ve uzağındayken yanındaymış gibi feyiz almak için süretini çokça göz önüne getirmesinden ibarettir ki, böylece gereken edebi takınıp, huzur ve nuru kendisi için tamam olur ve alçak işlerden sakınması kolay olur.

Yani İlahi ve Zati sıfatlarla muttasıf (Allah-u Teala`nın sıfatlarını \*\*\*\*\*<sup>271</sup>) müşahede (Allah-u Teala`yı görür gibi olma) mertebesine ermiş kamil bir şeyhe kalbi bağlayıp huzur ve gıyabında (yanında ve uzağında) o şeyh efendinin süreti, sireti (manevi hali) ve özellikle ruhaniyetini hayalen kendisiyle birlikte farzederek, yanındayken takındığı tavrı, ayrıyken de sürdürmek demektir²⁷²

Bid`at ne demektir? hükmü nedir?

Bundan sonra muellif bazı insanların “rabıtaya” Bid`at söylediklerini söylüyor ve bu konuya devam etmeden **Bid`at ne demektir? hükmü nedir?** Diye konu acmış.

Burada muellif sahih olan bir hadis nakletmiş:

“Kim İslâm`da iyi bir çığır açar da, kendinden sonraki`ler onunla amel ederlerse, onunla amel edenlerin sevaplarının aynısı, o çığırı açan kimseye yazılır ve öbürleri`nin sevaplarındanda hiçbir şey eksiltilemez. Kim de İslâm`da kötü bir çığır açar da kendinden sonrakiler onunla amel ederlerse, onunla amel edenlerin günahları`nın aynısı, o kötü çığırı açan kimseye yazılır ve öbürlerinin günahlarından hiçbir şey eksiltilemez.”²⁷³

Muellif bu hadisi delil göstererek “*bid`ati hasene`* ve “*bid`ati seyyie*” diye iki çeşit bidat olduğunu iddia ediyor. Oysa bu hadis daha uzun son ve bu bölümde son kızmı. Şimdi hadisin tamamına bakalım:

*Ebû Amr Cerîr İbni Abdullah radiyallahu anh şöyle dedi: Birgün erken vakitlerd e Resûlullah sallallah u aleyhi ve sellem` in huzurunda idik. O esnada, kaplan derisine benzeyen alaca çizgili elbise veya abalarını delerek başlarından geçirmiş ve kılıçlarını kuşanmış, tamamına yakını, belki de hepsi Mudar kabilesine mensup neredeyse çıplak vaziyette bir topluluk çıkageldi. Onları bu derece fakir görünce, Resûl-i Ekrem sallallah u aleyhi ve sellem` in yüzünün rengi değişti. Eve girdi ve sonra da çıkıp Bilâl`e ezan okumasını emretti; o da okudu. Bilâl kâmet getirdi ve Allah Resûlü namaz kıldırdı. Daha sonra Peygamber sallallah u aleyhi ve sellem bir hutbe irad etti ve şöyle buyurdu: “**Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan eşini var eden ve ikisinden pek çok kadın ve erkek meydana getiren Rabbinize hürmetsizlikten sakının. Allah şüphesiz hepinizi görüp gözetmektedir**” [Nisâ sûresi (4), 1]. Sonra da Haşr suresinin sonundaki şu âyeti okudu: “**Ey iman edenler! Allah`dan korkun, herkes yarın için ne hazırladığına baksın**” [Haşr sûresi (59), 18]. Sonra: “Her bir fert, altınından, gümüşünden, elbisesin den, bir sa` bile olsa buğdayından, hurmasından sadaka versin; hatta yarım hurma bile olsa sadaka versin” buyurdu. Bunun üzerine ensardan bir adam, ağırlığından dolayı neredeyse kaldırmaktan aciz kaldığı, hatta kaldıramadığı bir torba getirdi. Ahali birbiri peşine sökün edip sıraya girmişti. Sonunda yiyecek ve giyecekten iki yığın oluştuğunu gördüm. Baktım ki Resûl-i Ekrem sallallah u aleyhi ve sellem` in yüzü gülüyor, sanki altın gibi parlıyordu. Sonra Peygamber Efendimiz şöyle buyurdu: “İslâm`da iyi bir çığır açan kimseye, bunun sevabı vardır. O çığırda*

271 Burası kitabda karalanmış olduğunda okunmuyor

272 A.G.E sayfa 299-300

273 Müslim, İlim 15 “Zekat” 69, Tayâlisî, el-Müsneđ, s. 92 h. No: 670, Humeydî, el-Müsneđ, c. II, s. 353 h. No: 805, Ahmed b. Hanbel, c. 4 s. 360-361

yürüyenlerin sevabından da kendisine verilir. Fakat onların sevabından hiçbir şey noksanlaşmaz. Her kim de İslâm'da kötü bir çıkır açarsa, o kişiye onun günahı vardır. O kötü çıkırda yürüyenlerin günahından da ona pay ayrılır. Fakat onların günahından da hiçbir şey noksanlaşmaz.²⁷⁴

Hadisin tamamında da anlaşıldığı gibi “iyi çıkır açmak” sünnete uyup sadaka vermektir, herhanki bir amel değildir. Başka bir hadiste Peygamberimiz(sav) söyle buyuruyor:

Amr bin Avf(r.a.) rivayet ediyor:

Ey Bilâl! Şunu bil! Kim ki benden sonra unutulmuş bir sünnetimi ihya ederse onunla amel edenlerin sevabının bir mislini kazanır. Bu, onların sevabından hiçbir şey eksiltmez.

Kim ki, Allah ve Resulünün razı olmadığı bir sapıklığı dine sokarsa, onunla amel edenlerin günahının bir mislini kazanır. Bu, onların günahından hiçbir şey eksiltmez²⁷⁵

Bu hadistede anlaşıldığı gibi sünneti yaşatmak teşvik edilmiş ve dinde olmayan amellerinde engellenmeye çalışılmış.

Bütün Bid'at'lerin Kötü Olduğu ve Güzel Olan Bir Yönü Bulunmadığına Dair Deliller

1- Allâh Teâlâ Kur'an'ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:

“Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi de tamamladım ve size din olarak İslâm'dan razı oldum”(Maide 3)

Mâlik b. Enes şöyle demiştir: “ Kim İslâm dininde bir bid'at (yeni şey, ilâve) çıkarır ve bunun güzel olduğunu iddia ederse, Peygamber (s.a.s.)'in risaletini tam olarak eda etmediğini iddia etmiş olur. Zira Cenabı Allah; *“Bugün size dininizi ikmalettım, üzerinize nimetimi tamamladım ve size din olarak İslâm'dan razı oldum”* buyurmaktadır. O gün dinden olmayan şey, bugün de dinden değildir”²⁷⁶

eş-Şevkânî de şöyle demiştir: “ Madem ki Allâh, Peygamber (s.a.s.)'in vefatından önce bu dini kemale erdirdiğini (tamamladığını) ifade ediyor, o halde bazı müslümanların ortaya çıkardığı bu görüşlere ne demeli? Şayet ortaya attıkları bu görüşleri dinden sayıyorlarsa bu onların, dinin tamamlanmadığına kâil olduklarını gösterir ki, bu da Kur'an-ı reddetmektir. Şayet ortaya attıkları bu şeyler dinden değilse, dinden olmayan şeylerle uğraşmanın ne faydası var ?

Bu söz çok güçlü ve etkili bir delildir. Bid'at ehlinin buna hiç bir şekilde itiraz etmesine mahal yoktur. Öyleyse söz konusu âyet rey ehlini susturmak ve onların boynunu eğdirmek için yüzlerine çarpılmalıdır.”²⁷⁷

Cabir b. Abdullah Peygamberin (s.a.s.) hutbede şöyle dediğini rivayet etmiştir: “Sözlerin en güzeli Allâh'ın kelâmı, yolların en hayırlısı da Muhammed (s.a.s.)'in yoludur. İşlerin en şerlisi de (din açısından) sonradan ortaya çıkarılan şeylerdir ve her bid'at (sonradan ortaya çıkarılan şey) dalâlettir “²⁷⁸

İrbad b. Sariye şöyle rivayet etmektedir: Peygamber (s.a.s.) dinleyenlerin gözlerini yaşartan, kalplerini ürperten bir vaaz verdi. Biz; « ey Allâh'ın Rasulü! Bu bir veda vaazına benziyor, dolayısıyla bize tavsiyede bulun! » dedik, O da;

(أَوْصِيَكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ تَأَمَّرَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ فَإِنَّهُ مَنْ يَعْشُ مِنْكُمْ فَمَنْ يَسِرُّكُمْ فَمَنْ يَسْتَنْتِي وَسَنَةِ الْخُلَفَاءِ)

274 Müslim, İlim 15 “Zekat” 69

275 Tirmizî, İlim: 16; İbniMâce, Mukaddime: 15.

276 Şâtibî, İ'tisâm, c.1, s.64.

277 el-Kavlu'l-Müffid fi Edilleti'l-ictihâd ve'Taklîd, s.38, Dâru'l-Kütüb'l-İlmiyye, Beyrut

278 Müslim,:867.

الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ مِنْ بَعْدِي عَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِدِ وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتُ الْأُمُور فَإِنَّ كُلَّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ)

«Sizlere Allah'tan korkmanızı ve başınızdaki yöneticilere itaat etmenizi öneriyorum, velev ki başınıza bir köle getirilse bile. Benden sonra hayatta kalanlar bir çok ihtilaflara şahid olacaklardır. Bu durumda, benim ve hak yolda olan Raşid halifelerin sünnetine sarılınız. Sonradan ortaya çıkmış şeylerden sakınınız, zira bütün bid'atler dalâlettir »²⁷⁹

İbn Receb şöyle der: *“Peygamber (s.a.s.)’in «bütün bid’atler dalâlettir » sözü cevâmiu’l-kelim türünden bir ifade olup, İslâm dininin temel prensiplerinden biridir ve bu söz hiç bir bid’atı istisna etmez”*²⁸⁰

İbn Hacer’de şunları söyler: **«Bütün bid’atler dalâlettir »** sözü, hem lafız hem de manâ açısından önemli bir şer’î kaidedir. Lafız yönüne gelince, şöyle demekle olur: ‘Şunun hükmü bid’attır ve her bid’at dalâlettir. Dolayısıyla bu, dinden olamaz; zira dine ait her şey hidayetdir’. O halde sözü edilen hükmün bid’at olduğu sabit olursa, o iki mukkadime (lafız ve manâ) geçerli olur. Bundan istenilen her iki yön hasıl olur.”²⁸¹

Muhammed b. Salih el-Useymîn ise şöyle demektedir: **«Bütün bid’atler dalâlettir»** şeklindeki ifade külli, câmi bir ifadedir. Zira **“külli”** umumiliği, genel geçerliliği ifade eden en güçlü edattır.”²⁸²

Şöyle devam eder: “ *Bid’at-ı hasene* olduğu iddia edilen her şeyin cevabı bununla verilir. Binaenaleyh, ehl-i bid’atın hiçbir konu hakkında bu *bid’at-ı hasene*dir demeye hakkı yoktur, zira Peygamber (s.a.s.)’in **‘bütün bid’atler dalâlettir’** sözü elimizde keskin bir kılıçtır.

Bu keskin kılıç düzensiz bir atölyede değil, nübüvvet ve risâlet atölyesinde imâl edilmiş olup, ifade şeklini de Nebi (s.a.s.) oluşturmuştur. Bunu elinde tutanın karşısında hiç kimsenin ‘güzel bid’at’ kavramından bahsetmeye hak ve imkânı yoktur. Zira **‘bütün bid’atler dalâlettir’** diyen Allâh rasûlü (s.a.s.)’dir”²⁸³.

Abdullah b. Mesud (r.a.) da şöyle der: «Sizden öncekilere tâbi olun, (dinde) yeni şeyler icad etmeyin, bu size yeter, zira bütün bid’atler dalâlettir »²⁸⁴

Abdullah b. Ömer (r.a.) ise, «insanlar güzel görseler bile (aslında) bütün bid’atler dalâlettir.”²⁸⁵ demektedir.²⁸⁶

“bu ne güzel bir bid’attır”

Muellif ikinci delil olarak Hz. Ömer(r.a) teavih namazı hakkında **“bu ne güzel bir bid’attır”** sözüdür. Şimdi ise bu hadise bakalım:

Bid’atleri güzel göstermeye çalışanların dayandıkları delillerden biri de, Ömer (r.a.)’in,

279 Ahmed, c.4, s.126; Ebû Davud 4607; Tirmizî: 2676. (Tirmizî bu hadisin hasen olduğunu da ilâve etmiştir); İbn Mace: 44; Dârimî, c.1, s.44-45. Bezzar hadisin hasen olduğunu söylemiş, İbn Abdî'l-berr de aynı şeyi söylemiştir

280 Câmiu'l-Ulum ve'l-hikem, h. n°: 28

281 Fethu'l-Bârî, c.13, s.254.

282 el-İbdâ' fi Kemali's-Şer'i ve Hataru'l-İbtidâ', s.13.

283 el-İbdâ' fi Kemali's-Şer'i ve Hataru'l-İbtidâ', s.13

284 İbn Batta, İbâne, c.1, s.327,328 ; el-Lâlekâî, Şerh Usul İtikad ehli's-Sünne c.1, s.86

285 İbn Batta, İbâne, c.1, s.339; el-Lâlekâî, Şerh Usul İtikad ehli's-Sünne c.1, s92.

286 Ebu Muaz: TASAVVUF İLE İLGİLİ FETVALAR s.67

«bu ne güzel bid'attir »287şeklindeki sözüdür.

Cevap :

Birincisi; farazâ bu sözün bid'atleri güzel göstermeye delil olarak kullanılabileceğini kabul etsek bile –ki bu mümkün değildir-, hiç kimsenin sözünün Peygamber (s.a.s.)'in sözü ile çatışması caiz değildir. Bu sözün, Peygamber (s.a.s.)'den sonra ümmetin en faziletli insanı olan Ebu Bekir'e ve ondan sonra ümmetin en faziletlisi olan Ömer'e yahut başkasına ait olması durumu değiştirmez.

Abdullah b. Abbas (r.a.) şöyle demektedir: «Neredeyse gökten başınıza taş yağacak! Ben size Allah'ın Rasûlü (s.a.s.) böyle söylüyor diyorum, siz ise, bana Ebu Bekir ve Ömer şöyle söyledi diyorsunuz ».

Ömer b. Abdulaziz şöyle der: «Peygamber (s.a.s.)'in sünnetine karşı hiç kimsenin re'yi geçerli değildir»288.

İmam Şâfiî de şöyle der: “Müslümanlar, Peygamber (s.a.s.)'den bir sünnet açıkça beyan edildikten sonra, bu sünnetin terk edilip başkasının sözüyle amel edilemeyeceği konusunda icmâ etmişlerdir”289

Ahmet b. Hanbel ise; «Peygamber (s.a.s.)'in sözünü reddeden kişi, helâkin eşiğindedir.»290 demektedir.

İkincisi; Ömer (r.a.), bu sözü insanları teravih namazı için topladığını da söylemiştir. Teravih namazı ise, bid'at değil, sünnetin tâ kendisidir. Bunun delili Aişe (r.a.)'nin rivayet ettiği olaydır:

“Peygamber (s.a.s.) bir gece mescitte namaz (teravih namazı) kılarken, ashab da onunla birlikte namaz kıldı. Ertesi günün gecesi de böyle yaptı ve cemaat arttı.. Üçüncü veya dördüncü günler de böyle oldu. Peygamber (s.a.s.) ashabının yanına çıkmadı. Sabah olunca Peygamber (s.a.s.), ashabına, ‘yaptığınızı gördüm, teravih namazının size farz olmasından korktuğum için yanınıza gelmedim’ dedi . Bu, ramazan ayında idi.»291.

Peygamber (s.a.s.), teravih namazını cemaatle kılmayı terk etmesinin illetini belirtmiştir. Ömer (r.a.) ise, bu illetin ortadan kalktığını görerek, teravih namazını cemaatle kılınmasını tekrar iade etmiştir. O halde Ömer (r.a.)'ın bu uygulaması, aslında Nebi (s.a.s.)'in uygulamasına dayanmaktadır.

Üçüncüsü; Ömer (r.a.)'ın bu uygulamasının bid'at olmadığı ortaya çıktığına göre, sözünde geçen « bid'at » kelimesi nasıl anlaşılmalıdır?

Ömer (r.a.)'ın bu ifadesinde ki bid'at kelimesiyle şer'i anlam değil, lugavî anlam kastedilmiştir.

Lügatte bid'at292; geçmiş bir örneği olmaksızın yapılan şeydir. Teravihin cemaatle

287 Buhari, h. n°: 2010

288 İ'lâmu'l-Muvakkîn, c. 2, s.282.

289 İ'lâmu'l-Muvakkîn, c. 2, s.282.

290 Tabakatu'l-Henâbile, c.2, s.15; İbâne, c.1, s.260

291 Buharî: 1129

292 Bkz. Lisanu'l-Arab, c.6, s.8

kılınması, bir uygulama olarak Ebu Bekir (r.a.)'in hilâfeti döneminde ve Ömer (r.a.)'in hilâfetine ilk dönemlerinde mevcut değildi. Bu sebeple lugavî tanımlamaya uygun olarak bu yenilik (bid'at) sayılabilir; zira bunun geçmiş örneği yoktur.

Ama meseleye şer'i açıdan bakıldığında, durum farklıdır. Zira bu uygulama Peygamber (s.a.s.)'in tatbikatında dayanağı vardır.

eş-Şâtibî şöyle der: *“Bu itibarla bunu bid'at olarak adlandıran kişinin -ki isimlendirme konusunda bir tartışma söz konusu değildir- bundan dolayı (şer'î) bid'at anlamında Ömer (r.a.)'in sözünün ifade ettiği manâ ile istidlâl etmesi caiz değildir. Zira bu, kelimeyi esas amacından saptırmak olur”*²⁹³

Bu konuda büyük imamların sözleri şöyledir:

İbn Teymiye şöyle der: “Ömer(r.a.)'in bu güzel uygulamayı bid'at olarak adlandırması, tamamen lugavî bir adlandırmadır; şer'î değildir.

Bunun sebebi, bid'at kelimesinin, lugat açısından geçmiş bir örneği olmaksızın yapılan her şeyi içermesidir. Şer'î olan bid'at ise, hakkında şer'î bir delil olmaksızın yapılan uygulamalardır ”²⁹⁴.

İbn Kesîr şöyle der, bid'atlar iki türdür:

1- *Bid'at kavramı bazen şer'î bir konu hakkında kullanılır. Peygamber (s.a.s.)'in;*

«sonradan ortaya çıkarılan her şey bid'attır ve her bid'at de sapıklıktır» ifadesi bunun örneğidir.

2- Bid'at, bazen de lugavî anlamda kullanılır. Ömer (r.a.)'in, insanları teravih için topladığı ve onların da buna devam etmesi üzerine söylediği «bu ne güzel bid'attır» sözü de bunun örneğidir²⁹⁵

3- İbn Receb şöyle demektedir: “Selefin bazı bid'atları hasene addetmesi şer'î anlamıyla değil, lugavî anlamıyla. Ömer (r.a.)'in «bu ne güzel bid'attır» sözü bu cümledendir. Ömer (r.a.)'in kasdı, bu uygulamanın bu şekilde daha önce mevcut olmadığı, ancak dine aslının bulunduğunu ifade etmektir ”²⁹⁶

4- Muhammed Reşid Rızâ'da şöyle der ; “bid'at kelimesi iki şekilde kullanımı vardır :

a- *Lugavî kullanımdır ki; yeni bir şey, geçmiş örneği olmayan şey manâsına gelir. Bu durumda ef'âl-i mükellefîn adı verilen beş hüküm söz konusu olur. Ömer (r.a.)'in, insanların toplanıp teravih için imama tabi olduklarını görünce, «bu ne güzel bid'attır » demesi bu cümledendir.*

b- Şer'î ve dinî anlamdaki kullanımdır. Yani Peygamber (s.a.s.) döneminde mevcut olmayan ve dini kaynaklarda delili bulunmayan akîde, ibâdet, dinî bir yasaklama vs. gibi alanlar için olan kullanımdır. Hadiste geçen **«sonradan ortaya çıkan şeyler bid'attır ve**

293 İ'tisâm, c.1, s.250

294 İktidâu's-Sırâtî'l-Mustakîm, s. 276.

295 Tefsir İbn Kesir, Bakara sûresi, c.2, s.117

296 Bkz. Câmi'u'l-Ulûm ve'l-Hikem, s.28

bütün bid'atler sapıklıktır » ifadesi bu anlamdadır.

Bid'atin bu ikinci (şer'î) anlamda gündeme gelmesi şüphesiz sapıklıktır. Zira Allah Teâlâ dinini tamamlamış ve kulları için olan nimetini kemale erdirmiştir. Peygamber (s.a.s.)'den sonra hiç kimsenin dine, akîde ve ibâdet konusunda bir şey sokmaya, dinî bir şiar ihdâs etmeye veya ondan bir şey eksiltmeye, dinî bir uygulamanın niteliğini değiştirmeye (cehrî kiraat olmayan namazlarda cehrî kiraat ihdâs etmek gibi), mutlak bir hükmü zaman ve mekân açısından olsun, bireysel ve toplumsal açıdan olsun, Şarî'den bir delil gelmedikçe kayıtlandırmaya yetkisi yoktur^{297 298}

Sonuç olarak; dinde bid'at-ı hasene görüşünü öne sürmenin en önemli sebeplerinden biri, bazı rivayetlerde ve ilim ehlinin sözlerinde yer alan *bid'at-ı hasene* tabirinin şer'î anlamda mı yoksa lugavî anlamda mı kullanıldığının birbirine karıştırılmasıdır. Bu ikisinin arasını ayırmaya Allah (c.c.) kimi muvaffak kılar, o, karışıklıktan kurtulur ve konunun mahiyeti kendisine zâhir olur.

1. Bid'atlerin men edilmesi (zemmi) ile ilgili deliller çok sayıda olmasına rağmen, mutlak umumiyet ifade eder şekilde gelmiştir. Bu rivayetlerde bid'atler genel olarak zemmedilmiş ve her hangi bir istisna zikredilmiştir. Yine bu rivayetlerde bid'atlerin bir kısmının hidayet vesilesi olduğu veya “ bu ve şu konular hariç bütün bid'atler dalâlettir ” şeklinde bir sınırlama söz konusu olmadığı gibi, bu manâya yakın ifadeler de gelmiş değildir. Şayet bid'atler içerisinde şer'î bakış açısıyla güzel sayılabilecek örnekler olsaydı bir âyet veya hadis bu bina işaret edilirdi. Ama böyle bir şey söz konusu olmamıştır.

Bütün bu deliller, zahirî hakikati üzere olup, hiç bir ferdi istisna etmeksizin umumi anlamlara delâlet etmektedir.²⁹⁹

2. İlmî bir esas olarak kabul edilmiştir ki; küllî kaideler veya küllî şer'î kaideler farklı yer, zaman ve durumlarda tekrarlandığı ve bunları sınırlayan, hususileştiren bir şey bulunmadığı zaman bu, onların lafzı üzere ve umumen, mutlak manasıyla geçerli olduğu anlam üzere kalır.

Bid'atleri zemmeden ve insanları onlardan sakındıran hadisler bu türdendir. Peygamber (s.a.s.) minberden farklı zamanlarda ve muhtelif durumlarda ashabını uyarıyor, « **bütün bid'atler dalâlettir »** diye tekrarlıyordu.

Hiçbir âyet veya hadiste, ne bir tahsis ne bir takyid ne de umumiyeti farklı anlamaya vesile olacak bir ifade gelmemiştir. Bu da bütün açıklığıyla bunların umumi ve mutlak anlamda kullanıldığına delâlet eder.³⁰⁰

3. Sahabe, tabiin ve daha sonra gelenlerin yâni selevin, bid'atlerin zemmi, bid'at ve bid'atın bulaştığı insanlardan sakındırma konusundaki icma'dır. Onlardan bu konuda hiçbir istisna ve tereddüt varid olmamıştır. Araştırma neticesinde sabit olan bu icma, bid'atlerin tamamının kötü ve zararlı olduğuna, *bid'at-ı hasene* gibi bir şeyin bulunmadığına açıkça delâlet eder.³⁰¹

4. Bid'atın taalluk ettiği şeyin de bid'at sayılması gerekir. Bu da şeriatin karşı çıktığı ve dışladığı türden bir çeşittir. Bu türden her şeyin güzel ve çirkin, övülen ve zemmedilen

297 Tefsîru'l-Menâr, c.9,s.660 (Ali Hasan'ın Usulu'l-Bida' adlı kitabından s.95).

298 Ebu Muaz: TASAVVUF İLE İLGİLİ FETVALAR s.68-70

299 el-İ'tisâm, c.1, s.187

300 el-İ'tisâm, c.1, s.187

301 el-İ'tisâm, c.1, s.188

şeklinde ayrılması imkânsızdır. Zira aklen ve naklen şeriat'a muhalif olan bir şeyi güzel görmek doğru değildir.

5. *Bid'at-ı hasene* tabirini kabul etmek, bid'atte yarışanlara kapıyı sonuna kadar açar. Bu durumda herhangi bir bid'ate karşı çıkmak da mümkün olmaz. Zira herkes kendi bid'atının " *hasene* " olduğunu savunacaktır. Rafiziler, Mutezile, Cehmiyye, Hariciler ve diğerleri hep kendi bid'atlerini savunacaklardır. Bu nedenle, bizim onların hepsine birden «**bütün bid'atler dalâlettir**» diye karşı çıkmamız gerekmektedir.

6. Bid'atleri güzel göstermenin dayanağı nedir? Bu konuda kime müracaat edilecektir?

Şayet 'bu konudaki dayanak dinin muvafakat etmesidir' denilirse, biz de, 'şeriata muvafık olan aslında bid'at değildir' deriz.

Şayet 'bu konudaki kaynağımız akıldır' derlerse, biz de, 'akıllar farklı farklıdır, hangisi bu konuda kaynak olacaktır, hangisinin hükmü kabul edilecektir?' deriz. Zira bid'at ihdas eden herkes kendi bid'atının akıl açısından güzel, makul olduğunu iddia etmektedir.

7. Bid'atleri hoş görenlere şunu söylemek gerekir: "Şayet *bid'at-ı hasene* adı altında dine bir takım ilâveler caizse, birileri de çıkar aynı gerekçeyle dinden bir şeyi kaldırır. Dine bir şey ilâve etmekle dinden bir şey çıkarmak aynı şeydir. Zira bid'at ya bir şeyi fiilen yapmak ya da terk etmek şeklinde olur. Her iki durumda da din ortadan kalkar; bu da bu işe vesile olana sapıklık olarak yeter. "302

8. Bazıları şöyle der: " Şayet dinde *bid'at-ı hasene* diye bir olay söz konusu ise, biz ona tâbi olmuyoruz; bunu dinimiz ve dünyamız açısından daha sağlıklı, birlik ve beraberliğe daha uygun görüyoruz. Şayet bu sözümüz bir delile dayanıyorsa buna karşılık vermek caiz olmaz, şayet bir delile dayanmıyorsa bu *bid'at-ı hasene* nevindendir ve sizin nezdinizde makbuldur. "İyi bilinmelidir ki, bid'at her zaman ve her durumda batıldır, bizim kanaatimiz de budur. 303

9. *Bid'at-ı hasene*'nin varlığını kabul etmek dini tahrif ve ifsada yol açmaktır ; çünkü her yeni nesil için, dine birtakım ilâvelerde bulunma fırsatı verir ve onlar da bu yaptıklarını *bid'at-ı hasene* olarak adlandırırlar. Bu da, sonuçta bid'atlerin sayısını arttırır ve ibadetlere birtakım ilâveleri beraberinde getirir. Din değişir ve geçmiş dinlerde olduğu gibi fesada uğrar. O halde, bu uğurda bütün bid'atlere karşı kapıyı kapatmak dini tahriften korumak gerekir.

10. Rasûlullah'ın dini en iyi bilen, dini en iyi beyan eden ve halka en iyi nasihat eden otorite olduğunu kabul eden kişi, bütün ilmî vasıfların, beyan yeteneğinin ve kâmil bir iradenin onda toplanmış olduğunu bilir. Kemal derecesinde ilim, kudret ve iradeyi temsil eden bir zatın söyledikleri de en mükemmel şekli yansıtacaktır. Buradan da, zorunlu olarak, Peygamber'in (s.a.s.) dini konulardaki beyanının en güzel en doğru ve en üstün ifade olduğu sonucu çıkar.304

Bu durumda kim bunu kalbine yerleştirir ve kesin bir imanla inanırsa, yakînî bir bilgiyle bilsin ki, şayet gerçekten *bid'at-ı hasene* diye bir olay olsaydı Peygamber (s.a.s.) muhakkak surette bunu bildirir ve açıklardı. Böyle bir açıklama olmadığına göre bütün bid'atlerin dalâlet olduğu anlaşılır.

Sıralanan on maddeyi okuyan insaf sahibi birisi, İslâm'da *bid'at-ı hasene* diye bir

302 Ahmed b. Hacer Âl Bu Tâmi, Tahzîrül-Müslimîn ani'l-İbtidâi fi'd-Dîn, s. 75

303 Age, s.76.

304 Mecmu'u'l-Fetâvâ, c.17, s.129.

şeyden bahsetmenin gerçekte mümkün olmadığını anlar. Daha önce delil olarak değerlendirilen âyet ve hadisleri de görünce, bunu daha iyi anlamış olması gerekir.

Şayet gerçekten insaf sahibi birisi ise, kendisinde bu konuda herhangi bir şüphenin kalmaması gerekir. Ama hevasına tabi olanlara bir şey söylenemez, zira onları sınırlayan bir şey yoktur.

Allah'tan bize hakkı hak olarak gösterip ona tâbi olmayı, batılı da batıl olarak gösterip ondan uzak durmayı nasip etmesini niyaz ederim. 305

Rabıta

RABITA: Arapça “rabt” kökünden türetilmiş bir kelimedir. Sözlükte birleştirmek, bitiştirmek, iliştiirmek ve bağlamak anlamına gelir. Nakşibendi tarikatında Şeyhe yapılan bir tür bağlantı şeklidir.

NAKŞİBENDİ TARİKATINDA RABITA:

1- Mürit şeyhini zihninde şeklen canlandırır. Onu hep yanında kabul eder. Şeyhinin giyim kuşam tarzı içindeymiş gibi düşünmeye çalışır ve düşüncede onunla beraberdir.

“Tarikatta rabıta: Müridin Allah'ta fani olmuş olan şeyhinin şeklini hayalinde sürekli canlandırmasıyla onun ruhaniyetinden yardım istemesi demektir.”³⁰⁶

2- Her akşam namazından sonra iki rekat evvâbin namazı kılınır. Ters teverruk oturuşu ile oturulup, baş kalp üzerine eğilir. 25 defa estağfirullah diyerek gözler kapatılır. Mürit şeyhini yüksekçe bir yerde oturmuş, kendisine baktığını gökten onun üzerine nur indiğini ve bu nurun şeyhin iki kaşı arasından kendi üzerine aktığını hayal eder.

DELİL KABUL EDİLEN AYETLER:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

1- “Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve sadıklarla beraber olun.”³⁰⁷

Nüzul sebebi:

Kab b. Malik (r.a.)'ın tebük gazasıyla ilgili meselesini uzun olduğu için kısaltarak aktarmaya çalışalım.

“Rasulullah (s.a.v.) Tebük gazası için hazırlık yapılmasını emretti. Kab b. Malik'te bu güne kadar ki bütün gazalara katılmıştı. Ancak Tebük gazasına nefsine uyması nedeniyle hazırlıklarını tamamlayamamış ve katılmamıştı. Peygamberimiz bir ara onu sormuştu. Bunun üzerine Beni Selime'den bir adam “cüppelerine ve endamına bakıp gururlanması onu yola çıkmaktan alıyordu” demiş bunun üzerine Muaz b. Cebel adama ; “ne çirkin söz söyledin” demiş sonra Peygambere dönerek yâ Rasulullah Allah'a kasem ederim ki; onun hakkında iyilikten başka bir şey bilmiyoruz” demiş. Bunun üzerine Peygamberimizde sükut etmiş.

Tebük seferi bitip de Peygamberimizin Medine'ye teveccüh ettiğini haber alan Kab b. Malik(r.a.) ne cevap vereceği hakkında yalanlar düşünmeye ve onun gazabından nasıl kurtulacağını düşünmeye başlar. Fakat sonunda doğru söylemeye ve neden seferden geri kaldığını olduğu gibi dosdoğru anlatmaya karar verir ve şöyle der; “Yemin ederim ki gazadan geri kalmam için hiçbir özrüm yoktur.” Bunun üzerine Peygamberimiz insanları gazadan geri kalanlar ile konuşmaktan nehyeder ve 50 gün bu hal devam eder. Tâ ki Tevbe suresinin 117-118-119. ayetleri inene kadar³⁰⁸

305 Ebu Muaz: TASAVVUF İLE İLGİLİ FETVALAR s.77 - 79

306 Halid Bağdadi

307 Tevbe 9/119

308 Buhari-Müslim

“yani yeminlerine ve keza verdikleri söze olan bağlılıkları bakımından, yada Allah’ın dininde (Allah’a karşı olan muamelelerinde) gösterdikleri içtenlik ve dürüstlük bakımından doğrular (doğruluktan şaşmayan insanlar)la birlikte olunuz,(onlar gibi davranınız.”³⁰⁹

İşte bu ayetin nüzul sebebi uzunca geçen bu olaydır.Ancak her ne hikmetse bazıları bu ayetleri, hiç alakası olmadığı halde tarikatlardaki Rabîta’ya delil olarak göstermektedir. Halbuki bu ayetlerden doğruluğun, yalancılar değil doğrular gibi hareket edilmesinin gerektiği gayet açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

2- “Ey iman edenler! Allah’(a itaatsizlik) tan sakının ve ona (sizden hoşnut olacak) vesileler arayın.”³¹⁰

Ayette yer alan vesîle (الوسيلة) kelimesi hakkında meşhur Arap dircisi Muhammed B. Ebû Bekir Er Râzî(H.Öl.666) şunları kaydetmektedir:

“ Vesîle Kendisiyle bir başkasına yaklaşılacak şeydir (الوسيلة : كل ما يتقرب به إلى الغير).Sizleri ona götürecek vesileyi isteyin³¹¹ ayetindeki vesile ise yakınlaşmak manasında (القرية) dir. Buna binaen ayetin manası şu şekilde olur: Allah’a itaat ederek yaklaşın. Denildi ki; Vesile, Muhabbetir. O vakitte ayetin manası şöyle olur: Allah’a itaat ederek kendinizi ona sevdiren (kur yapın).”³¹²

Muhammed Emin Eş Şenkîti (H.Ö.1393) **Edvâu’ l Beyân** isimli tefsirinde bu ayetle ilgili olarak şunları kaydediyor:

“Allah için ihlâslı bir şekilde, Hz. Muhammed’in getirdiği dine uygun olarak emirlere tabi olmak ve yasaklardan sakınmak vesiledir . Cumhur’u Ulema vesileye bu manayı veriyor” demektedir...³¹³

“Allah’ın yasaklarını çiğnemekten sakınanlar olunuz; Allah’ın hoşnutluğunu kazanmak için onun emirlerine tevessül ediciler olunuz.”³¹⁴

“Yani gerek ona itaatte bulunmak (emirlerini yerine getirmek), gerekse ma’siyetleri terk etmek (günah işlemekten sakınmak) suretiyle sevabını ve yakınlığını kazanmak için arayışta bulununuz.”³¹⁵

SONUÇ

1- Peygamberimiz (s.a.v.) ashabının her türlü davranışına, her türlü yaşayış biçimine kıyafetinin rengine ve şekline hatta en mahrem meselelerine bile müdahale ederek tarif ettiği halde nasıl olurda rabitanın esamisinden dahi bahsetmez. Yani hiçbir zaman böyle bir şey emretmemiştir.

2- Ne tâbiin, ne tebe-i tâbiin, ne de daha sonra ki dönemlerde böyle bir şey görülmemiştir. Rabitanın yaklaşık 150 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır.

3- Düşünce itibarıyla biriyle beraber olmak gayet doğaldır. Yani insan işini, eşini, sevdiği herhangi bir şeyi düşünebilir. Bunu inkar etmek mümkün değildir. Ancak akşam namazından sonra ki yapılan şekli dinde olmayan sonradan uydurulmuş bir bidattir.

309 Kadı beydavi - Ferit Aydın’ın Rabîta adlı eserinden

310 Mâide 5/35

311 Maide. 35.

312 Tefsiru Garîbil Kurani’l Azim. Mlf. Er Razi. Sh. 428. Fs. Faslu’l vâv. 1997. Ankara. Musannif Muhtaru’s

313 Edvâu’l Beyân. Eş Şenkîti. Cld. 2. Sh. 76. D.Kutubi’l İlmiye. Beyrût Baskı.2003.

314 Fahrettin Râzi

315 Kadı beydavi - Ferit Aydın’ın Rabîta adlı eserinden

4- Rabıta yapan kiřinin řeyhini yanında dűřűnerek gűnahlardan uzaklařtıđını sűylemesi ve ondan sakınması dođru deđildir. űnkű her anımızı,her yaptıđımızı gűren Allah (c.c.) sakınılmak için kuluna yeterlidir. řayet onun varlıđı, her řeyi gűrdűđű ve bir gűn hesaba çekeceđi inancı yeterli olmuyorsa zaten o kiřinin imanında bir problem var demektir.

5- Rabıta yapan kiřinin řeyh yerine (onun řekline girebilecek olan) řeytana rabıta yapma ihtimali řirk tehlikesine dűřmek için yeterli bir sebep olacaktır.³¹⁶

Şefaât

Muellif selefilerin burada şefaât inkarcıları olduklarını söylememiş, Yalnız selefilerin bu şefaâtı Allahtan istediklerini yani "Allahım! Peygamberini bana şefaâtçi kıl." dediklerini söylemiş. Ve sonra sahabelerin Peygamberimiz(sav) hayatta iken ondan şefaât dilediklerini ve onunda buna karşı çıkmayıp "Allah izin verirse ederim" dediğini söylemiş ve bu yüzden Peygamberimizin(sav) ölümünden sonra da şefaât dilenebileceğini iddia ediyor.

Oysa Allah Rasûlu(sav) hayyatta iken sahabelerin ondan şefaât dilediklerine delil varken ölümünden sonra böyle bir delil yok. Hayattayken gücü yettiği ve kıyâmet gününde de Allah Teâlâ kendisine izin vereceği için Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem'-den şefaât dilemek câizdir. Çünkü Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem- Rabbinin huzuruna durup şefaât isteyen için şefaât dilemeye gücü yeter. Dünyada ise bilinen bir şeydir. Şefaât Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem'-e has değildir. Bilakis şefaât, Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem- ve başkası için geneldir. Örneğin bir müslümanın kardeşine şöyle demesi câizdir:

"Bu işimde Rabbime karşı bana şefaâtçi ol" yâni "Benim için Allah'a duâ et".

Aynı şekilde kendisinden duâ etmesi istenen kimse, istenen şeyin Allah'ın mübah kıldığı bir şey ise, o kardeşi için

Allah'a duâ edip şefaât istemesi câizdir.³¹⁷

sonuç olarak selefiler Kuran ve sünnette geçen şefaât edebileceklerin yani "Peygamberimiz, melekler veya küçük çocukların" şefaât edeceklerine inanırız, Yalnız bunu isterken Allahtan isteriz. "Allahım! Peygamberini bana şefaâtçi kıl. Allahım! Meleklerini ve mü'min kullarını bana şefaâtçi kıl. Allahım! Ölen küçük çocuklarımı bana şefaâtçi kıl." gibi.

Evet, Kıyamet gününde peygamberler ve salih kimseler şefaât edeceklerdir; fakat kimse, peygamberden başka muayyen bir şahsın şefaât edeceğini iddia edemez. Çünkü Cena bî Hak bu hususta şöyle buyuruyor:

"O'nun izni olmadan katında kim şefaât edebilir?"³¹⁸

"Hiçbir şefaâtçi yok; ancak O'nun izninden sonra."³¹⁹

Bu ayetlerden de anlaşıldığı gibi, şefaât vardır; ancak bu, Allah'ın kendilerine izin vereceği kimseler tarafından yapılır, bunları ise Allah bize bildirmemiştir. Bunun için biz şefaatin şu veya bu şahıs tarafından yapılacağını söyleyemeyiz. Allah kime izin verirse o şefaât eder.

Tabii şefaât; adamları alıp kaçırmak demek değildir. Şefaât, bir insanın günahlarının affı için Allah'a yalvarmaktır. Şeyh dediğiniz adam iyi bir insan olsa bile, onun kalkıp günahlarınızı Allah'a affettireceğini söyleyemezsiniz. Çünkü belki Allah şefaât için ona izin vermez. Şefaât hakkında böyle olunca kaçırmak iddiası nerede kalır?³²⁰

317 MEDİNE-İ MÜNEVVERE'Yİ ZİYÂRET REHBERİ

318 (Bakara: 2/255)

319 (Yunus: 10/3)

320 Ebu Muaz: Şeyhler ve Müridleri

Tesbih Çekmek

Muellif ilk iki sayfada kabul etmeyenlerin görüşünü güzel bir şekilde aktarmış. Sonra ise Kabul etmeyenlerin görüşün`de önce güzel bidat kötü bidat olduğunun ispatlamaya çalışmış. Biz bunu daha önce sayfa **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**`de işlemiştik. Onun için tekrar etmiyorum.

Sonra ise muellif bir takım hadisleri gösterip "Tesbih" çekmenin caiz olduğunu göstermeye çalışmış. Şimdi bunlara bir bakalım.

Sünenu Darimi'de geçen hadisi muellif sadece alıntı yapmış ve bir sahabenin tesbih çekilmesini güzel gördüğünü ve diğerinde çirkin gördüğünü söylemiş. Şimdi bu hadisin tamamına bakalım:

1. hadis

"Bize el-Hakem İbnu'l-Mübârek haber verip (dedi ki) bize Amr b. Yahya haber verip dedi ki;"

"Babamı, babasından (naklen) şöyle rivayet ederken duydum: (Babam) dedi ki sabah namazından önce Abdullah b. Mes'ûd'un kapısının önünde otururduk. Çıktığında, onunla beraber mescide giderdik. Neyse (bir gün) Ebû Musa el-Eş'arî yanımıza geldi ve;

"Ebû Abdirrahman (yani Abdullah b. Mes'ûd) şimdiye kadar yanınıza çıktı mı?" dedi.

"Hayır" dedik. O da bizimle beraber oturdu. Nihayet (Abdullah) çıktı. Çıkınca toptan ona ayağa kalktık. Sonra Ebû Musa ona şöyle dedi:

"Ebû Abdirrahman! Biraz önce mescidde yadırgadığım bir durum gördüm. Ama yine de, Allah'a şükür, hayırdan başka bir şey görmüş değilim. (Abdullah)

"Nedir o?" diye sordu. O da;

"Yaşarsan birazdan göreceksin" dedi (ve) şöyle devam etti:

"Mescidde halkalar halinde, oturmuş, namazı bekleyen bir topluluk gördüm. Her halkada (idareci) bir adam, (halkadakilerin) ellerinde de çakıl taşları var. (idareci):

"Yüz defa Allahu ekber deyin" diyor, onlar da yüz defa Allahu Ekber diyorlar. Sonra, yüz defa Lâ İlahe İllallah, deyin diyor, onlar da yüz defa Lâ ilahe İllallah diyorlar. Yüz defa Sübhanallah deyin diyor, onlar da yüz defa Sübhanallah diyorlar." (Abdullah b. Mes'ûd);

"Peki onlara ne dedin?" dedi. "Senin görüşünü bekleyerek -veya "senin emrini bekleyerek" -onlara bir şey söylemedim." dedi. Dedi ki;

"Onlara kötülüklerini sayıp (hesap etmelerini) emretseydin ve, (bununla) iyiliklerinden hiçbir şeyin zayi edilmeyeceğine dair onlara güvence verseydin ya!" dedi. Sonra gitti, biz de onunla beraber gittik. Nihayet o, bu halkalardan birine geldi, başlarında durdu ve şöyle dedi:

"Bu, yaptığınızı gördüğüm nedir?" Dediler ki;

"Ebû Abdirrahman! (Bunlar) çakıl taşları. Onlarla Ellahu Ekber, Lâ ilahe İllallah ve Sübhanallah deyişleri sayıyoruz." (Bunun üzerine Abdullah b. Mes'ûd) dedi ki;

"Artık kötülüklerinizi sayıp (hesap edin)! Ben, iyiliklerinizden hiç bir şeyin zayi edilmeyeceğine kefilim. Yazıklar olsun size! Ey Ümmet-i Muhammed, ne çabuk helak oldunuz! Peygamberinizin -salallahu aleyhi ve sellem- şu sahabeti (içinizde hâlâ) bolca bulunmakta. İşte onun elbiseleri, (henüz) eskimemiş; kablari, (henüz) kırılmamış. Canım elinde olan (Allah'a) yemin olsun ki, sizler kesinlikle (ya) Mu-hammed'in dininden daha doğru yolda olan bir din üzerindesiniz (-ki bu imkânsızdır.) veya bir sapıklık kapısı açmaktasınız." Onlar;

"Vallahi, Ebû Abdirrahman, biz, başka bir şey değil, sadece hayrı (elde etmeyi) istedik" dediler. (O da) şöyle karşılık verdi;

"Hayrı (elde etmek) isteyen niceleri vardır ki onu hiç elde edemeyeceklerdir. Resûlullah -salallahu aleyhi ve sellem- bize haber vermişti ki; Kur'an'ı okuyacak olan bir topluluğun (bu okuyuşları sadece dilde kalacak), onların köprücük kemiklerini ileriye geçmeyecek. Vallahi, bilmiyorum, belki onların çoğu sizdendir." Sonra (Abdullah) onlardan yüz çevirdi.

(Amr b. Yahya'nın dedesi) Amr b. Selime, bundan sonra şöyle dedi:

"Bu halkalardaki (insanların) tamamını, en-Nehrevân olayında, haricîlerin yanında bize karşı vuruşurken gördük."³²¹

Hadisin tamamını okuyunca Ebû Musa'nın o gördüklerini yadırgadığını öğreniyoruz. Ebû Abdurrahman onlara ne söylediğini sorduğunda: "Senin görüşünü bekleyerek -veya 'senin emrini bekleyerek' -onlara bir şey söylemedim." dedi. Buda gösteriyor ki Ebu Musa gördüklerini yadırgıyor ama emin olmadığı için bilen birisine soruyor. Burada Muellif'in dediği gibi Ebu Muasa'nın o olayı hayırlı görmesi söylenemez. Üstelik bu bid'atı uyduranlar daha sonra haricilerin yanında müslümanlara karşı savaşmış. Bu yine onların hayırda olmadığını gösterir.

2. hadis

Safiyye şöyle der:

(Allah Resulü (s.a.v.) önümde tesbih çektiğim dört bin tane çekirdek olduğu halde yanıma geldi. Dedi ki: "Ey Huyeyye'nin kızı bu nedir?!" Dedim ki: "onlarla tesbih çekerim". dedi ki: "Başında durduğumdan beri bundan daha fazla tesbih ettim." Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü bana da öğretsene!" Dedi ki: "Şöyle de: Subhânallâhi Adede Ma Halakallâhu min Şey'in..."³²²

Hadis üzerine imam Tirmizi şunları yazmış: "Bu hadis garib olup sadece Safiyye rivâyetiyle bu şekilde bilmekteyiz ki Haşim b. Saîd el Kufî tarafından rivâyet edilmiştir. Senedi pek bilinmemektedir. Bu konuda İbn Abbâs'tan da hadis rivâyet edilmiştir." yani hadise zayıf demiştir. "Selfiler ve Tasavvufçuların Gürüşleri" isimli kitabın muellifi ise hadis sahih dir demiş!

Şimdi Tirmizi de aynı bölümde gecen bir başka hadise bakalım:

Cüveyriyye binti Hâris (r.anha)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: "*Mescidde namaz kıldığım yerde iken Rasûlullah (s.a.v.) yanıma uğramıştı. Gündüzün yarısına yakın bir zamanda uğradığında beni aynı halde buldu ve: Hala sabahki durumda mısın? diye sordu. Ben de evet dedim. Bunun üzerine şöyle buyurdular: Sana bazı kelimeler öğreteyim de onları söyle böylece uzun zaman boyu burada kalmamış olursun. **Yarattıklarının sayısınca Sübhanallah, yarattıklarının sayısınca Sübhanallah, Yarattıklarının sayısınca sübhanallah. Kendi razı olacağı kadar sübhanallah. Kendi razı olacağı kadar sübhanallah. Arşın ağırlığı kadar sübhanallah. Arşının ağırlığı kadar sübhanallah. Arşının ağırlığı kadar sübhanallah, sözlerinin mürekkebi kadar sübhanallah sözlerinin mürekkebi kadar sübhanallah sözlerinin mürekkebi kadar sübhanallah.***"³²³

Bu hadis üzerine imam Tirmizi şunları söylüyor: "**Bu hadis hasen sahihtir.** Muhammed b. Abdurrahman, Talha ailesinin azâdlı kölesidir. Medîneli bir ihtiyardır, güvenilen bir kişidir. Mes'ûdî ve Sevrî kendisinden bu hadisi rivâyet etmişlerdir.

Görüldüğü gibi birbirine benzeyen iki hadis bir zayıf diğeri sahih, hangisiyle amel etmek daha makbuldur? Tabiki sahih olanla.

Şimdi bu iki hadiste gecen diğer farklara bakalım:

321 Bu hadisi muhtasaran Taberâni de rivayet etmiştir (Mecmeu'z-Zevâ'id, 1/181). Hadisin merfû kısmı için bkz. Müslim, Mûsâfirîn, 275 (1/563); İbn Mâce, Mukaddime, 12 (1/59); Ah-med b. Hanbel, 1/380, 404. Ebu Muhammed Abdullah b. Abdurrahman ed-Dârimi es-Semerikandi, (Abdullah Aydınli), Sünen-i Dârimi Tercüme ve Şerhi, Madve Yayınları: 1/280-282

322 et-Tirmizi (4/274), Ebu Bekr eş-Şâfiî el-Fevaid (83/255/1), el-Hâkim (1/547)

323 Müslim, 8/83-84; et-Tirmizi, 4/274, (Sahih olduğunu söyler); en-Nesai, Amel el-Yevm ve'l-Leyle 161-165; İbn Mâce, 1/23; Ahmed, 6/325 ve 429-430

1. Sahih Hâdisedeki kişi Cuveyriyye'dir, Zayıf hadiste geçen Safiyye değildir.
2. Zayıf hadiste geçen çekirdekler bu sahih olan hadiste gecmiyor
3. İki hadistede uzun zaman zikir ile zaman gecirmemek için kızaca bir Dua öğretiyor ve bu dua ile o uzun zaman da yapılan zikirden daha faziletli olduğunu söylüyor

Muellif bu arada Hatm-i Hâcegan'ı da unutmamış ve buna sünnetten delil olduğunu söylemiş. Burda yine uzun olan bir hadiste alıntı yaparak nakletmiş. Önce bu kısaltılmış olan hadise bakalım:

Biz Rasulüllah (sav) ile Beaberken bir de ne görelim ki, üç kişi uğradı. Onlardan biri, halkada bir aralık buldu ve oturdu”

bu hadisin kaynağında ise şunlar yazıyor:

Ebû Vâkıd el-Leysî (R-68) şöyle demiştir: Rasûlullah (S), huzurunda sahâbîleri olduğu hâlde mescidde otururken, karşın üç kişi geldi. İkisi Rasûlullah'a doğru yöneldi; birisi de gitti. Râvî dedi ki: Bu iki kimse Rasûlullah'ın huzurunda durdu. Bilâhare bu ikiden biri halkada bir aralık bularak, oracıkta oturdu. Diğeri ise, oradaki cemâatin arkasında bir yere oturdu. Üçüncüye gelince, arkasını dönüp gitti. Rasûlullah meşgul olduğu konuşmayı bitirince, şöyle buyurdu:

*"Bu üç kişinin hâlini size haber vereyim mi? İçlerinden biri Allah'a sığındı, Allah da onu barındırdı. Diğeri (sıkıntı vermekten) utandı, Allah da ondan haya etti. Öteki ise (bu meclisten) yüz çevirdi, Allah da ondan yüz çevirdi"*³²⁴

Hadisin tamamında anladığımız bu halkanın ilim(sohbet) halkası olması ve muellif'in iddia ettiği gibi nakşilerin yaptı zikir halkası değil.

İkinci bir hadiste ise muellif şunları yazmış:

Cennet bahçelerine uğrarsanız (orada) otlanın. "Cennet bahçeleri de Nedir?" dediler. (cennet bahçeleri) "Zikir halkalarıdır" dedi

Bu hadis için kaynak yazmamış muellif Ben tirmizide yine bu hadisin tamamını buldum:

Enes b. Mâlik (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: **"Cennet bahçelerine uğradığınız zaman oradan istifade ediniz."** Ashab: **"Cennet bahçeleri neresidir?"** diye sordular. Rasûlullah (s.a.v.)'de: **"Allah'ın dinini öğrenmek üzere meydana getirilen sohbet guruplarıdır"** buyurdu.³²⁵

Yine buradada muellif nakşilerin zikir halkalarına delil göstermek istemiş oysa hadisin orijinalinde sohbet grupları yani ilim meclisleri kastedilmiş.

Sonuç

Muellif kitabının birçok yerinde zayıf hadis ile amel edilebilir görünümü göstermeye çalışmış. Ve birtakım bid'at ları güzel bid'at diye yine amel edilebilir demiş.

Şimdi Abdullah İbn Mesud'un Bid'at Hakkındaki Sözleri nakledeceğim:

İbn'Mesud.radiyallahuanh.derki:

"Ey insanlar! yakında siz rivayet edeceksiniz, size de rivayette bulunacaklar. sonradan ortaya çıkarılmış bir bidat gördüğünüz zaman ilk duruma (sahabenin üzerinde olduğu yola) sarılın."³²⁶

Yine.der.ki: İçinde büyüğün küçük düşeceği, küçüğün yükseleceği, halkın da onu sünnet edineceği, sonra da değiştirildiğinde "sünnet değiştirildi" diyecekleri bir fitne sizi

324 Buhari (İlim: 8, Salat: 84)

325 Tirmizi Dua 3508

326 (Darimi 174: İbn Batta el-İbane 161, 192: el-Lalkai 1/42 Hakim 1/114)

kapladığı zaman haliniz ne olacak?" Bu ne zaman olur" diye soruldu. dedi ki: Manasını anlamadan ve uygulamadan Kuran okuyan kurranız çoğaldığı, fakihlerin azaldığı, emir vericilerin çoğaldığı, güvenilir kişilerin azaldığı, ahiret ameli karşılığında dünyalık peşine düşüldüğü zaman!" 327

"Kadın erkek sizden her kim fitne zamanına kavuşursa ashabın yoluna sarılsın. çünkü biz fitrat üzereyiz." (Darimi 219)

"İnsanlar Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından gelen ilmi büyüklerinden alıp sarıldıkça salih olacaklar, ilim küçüklerinden (bidat ehlinde) geldiği zaman helak olurlar" 328

"Başınızda bir takım idareciler olacak, şu kadar sünneti terk edeceklerdir. siz de bu sünnetleri terk ettiğiniz zaman bu defa emirler şu kadar daha terk edecekler. siz de onlara uyup sünnetleri terk ettiğiniz zaman en büyük belayı başınıza getirecekler." 329

"Ortadan kalkmadan önce ilme sarılın. onun ortadan kalkması alimlerin yok olmasıdır. ilme sarılın zira siz ona ne zaman muhtaç olacağınızı bilemezsiniz. öyle insanlar göreceksiniz ki Kurani arkalarına attıkları halde sizi Kurana çağırıklarını söyleyecekler. ilme sarılın, bidat çıkarmaktan sakının.." 330

"Benden sonra başınıza bir takım adamlar geçecek, sünneti söndürüp bidatle amel edecekler, namazı da vaktinde kılmayacaklar" İbn Mesud: "Dedim ki: Ya rasulallah! o zamana yetişirsem ne yapayım" dedi. buyurdu ki: "Ey Ümmü Abd'in oğlu! bana mı soruyorsun! Allaha isyan edene itaat edilmez" 331

Gördüğümüz gibi Bid`at lerden kaçınılması kesinlikle emredilmiş. Ve Kurana ve Sünnete sarılmamış emredilmiş.

Sahâbe, tâbiîn ve onlardan sonra gelen ilim ehlinin, Rasûlullah-sallallahu aleyhi ve sellem'-in sünnetini yüceltmenin ve ona göre yaşamanın farz olduğuna, ona aykırı hareket etmenin ise tehlikeli olduğuna dâir pekçok sözü vardır. Ümit ederim ki, bu kitapta zikredilen âyet, hadîs, sahâbe ve tâbiînin sözleri, hakkı arayan için yeterli ve iknâ edici olmuştur.

Allâh Teâlâ'dan, rızâsına uygun işlerde bizi ve diğer müslümanları muvaffak kılmasını, gazâbına sebep olacak şeylerden bizleri uzak tutmasını, hepimizi dosdoğru yola iletmesini niyâz ederiz.Şüphesiz ki O, kullarının her konuştuklarını hakkıyla işiten ve kendisine duâ edip yalvarana yakın olandır.

Allah'ın kulu ve elçisi Peygamberimiz Muhammed'e, âline, ashâbına ve O'na en güzel bir şekilde tâbi olanlara Allâh Teâlâ salât ve selâm eylesin.

**Subhaneke Allahumme ve bihamdik
Eşhedü enla ilahe illa ente
Estağfiruke ve etubu ileyk**

327 (Hakim 4/514: Darimi 191: el-İtisam 1/101: İbn Ebi Şeybe 8/599: el-İbane 758 Abdurrazzak 11/359 Beyhaki Şuab 6951: Musneduş-Şaşı 2/90)

328 (Taberani 8589, 8591-92: ravileri güvenilirdir. Mecmauz Zevaid (569)

329 (Mecmauzzevaid 5/230: Taberani sahih isnad ile rivayet etti.

330 (Darimi 142: İbn Mace 228: el-İtisam 1/101 İbn Batta el-İbane 192: Beyhaki 3/19 İbn Ebi Asım Zühdi 1/159 Darekutni İlel 5/213 Hakim 1/184 Lalkai 1/42)

331 (İbn Mace 2865 Ahmed 5/329 Hakim 3/443 Mecmauzzevaid 5/227)

